

Indu i abi ko na angu yi Ure ku meme

Uni charr ungbamvu unngo ku à si Luka, uni ni ahun wa. Uwa yo à si ukpama unu zirr a Bulu. À charr ungbamvu unngo ku ku Tiyofilo na abangga ba nggo a kpanye na Abachi. Ungbamvu unngo ku u bazhi ni inkla yi nggo ungbamvu ku Ure ku wre ku Luka ku u kukri nggo. Ungbamvu ku Indu ku u tsarr nggo inggurr bi i abiga yi i kuchi nu undu ku nggo Yesu à gri ssuzzu. Ungbamvu ku u bre aseki ka nggo inggurr bi i abiga yi i na na ase iso tarr (30) ka imeme ka. U bre undu ku nggo Izhi Iwre yi à na, tuku ifurr i inggurr bi i abiga yi. Ure ni itu i abangga ba nggo a kisa na abiga ba ba, tuku ikpa abiga abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, tuku indu yi nggo anu Biturr tuku Bulu a na.

Ungbamvu ku u bazhi ni inga i Izhi Iwre yi nggo Yesu à da zu. U bre ingri tuku iga ki varrvarr i inggurr bi i abiga yi. Izhi yi i du anishirr abi sama ni isisu angga ba a bre Ure ku wre ku na tsarr ku, na du abi ilolo a wre, na tsarr anishirr ikpanye ni ikpa na aki ka issubi ka ani Yahuda ka, tuku aki ka itsarr, na ako anishirr, tuku nu udu, na aki ka ibre amu, ni inggingga anko, na ga igbre, na rri ni ijirrigi i amasirr, na ga anko ka ankpuji. Ankla ka nggo Abachi à tu ba kuma, aba kuma na ku ka iso i anishirr yi kasarr.

Are ka nggo a charr ka nu ungbamvu unngo ku, tuku ankla ka nggo a charr ka nggo

Ivi imeme i nggurr bi i abiga yi 1:1–5:42
 A ki ba iha, ure ku u ga ssuzzu 6:1–9:31
 Izirr ssuzzu i Biturr yi ku undu ku Abachi ku
 9:32–12:25
 Izirr ssuzzu imeme i Bulu yi ku undu ku Abachi
 ku 13:1–14:28
 Ikuso yi nggo a yo yi nu Urushalima 15:1-35
 Izirr ssuzzu iha i Bulu yi ku undu ku Abachi ku
 15:36–18:22
 Izirr ssuzzu itarr i Bulu yi ku undu ku Abachi ku
 18:23–21:14
 Ivu i Bulu yi tuku ikuma ima yi nu Roma 21:15–
 28:31

¹ Tiyofilo,

Ingga i charr ku ùwà nu ungbamvu mungga ku mememe ku aseki ka nggo Yesu à gru di na ni imeme yi, na di tsarr anishirr ² ma na azhibarr wa nggo a ba ma na hun kuma nu unkllassu. Nggo a nise ba ma hun kuma nu unkllassu, Izhi Iwre yi i du ma tsarr abi ko na angu ama ba nggo à hla ba nggo, inkindirr yi nggo a ta na. ³ Nggo Yesu à ki iha yi kre, na gri itu ima ku tsarr anishirr angga ba na tsarr ba aseki angga ka nggo a ta du aba mi a hi di Yesu à si tsitsirr. Yesu à gri itu ima di tsarr ba ki ivi iso nes na so di re ba are ka Ittu i Abachi yi. Abi ko na angu ba a hi ma. ⁴ Na ankpu numa nggo uwa so ri ila na ba, na ttu ba ukorr da di, “Si gru share nu Urushalima yi hen. So bi inkindirr yi nggo Aki amungga wa à da di uwa taka ni imba nggo. Imba i wo ingga i re ki imba ni itu i inkindirr ima yo. ⁵ Yohana a zzu imba na amasirr, ingga so da ki imba di a ji ivi ntsimi aba ta zzu imba ni Izhi Iwre.”

*A ba Yesu hun kuma nu unkplassu
(Marrku 16:19-20; Luka 24:50-53)*

⁶ Uwa a si meme yo abi ko na angu ba a nga ni nggurr bi ni inkla iyirr nggo na zhi ma da di, “Atiko, ùwà ta ba ittu yi ka nu anu Israila ba ziza yo?”

⁷ Yesu a ddu ba da di, “Ivi yi na attuttu wa nggo Aki wa a zu ni inkpinkpye ima yi a si si inkindirr ihi imba hen. ⁸ Nggo Izhi Iwre yi à ti nga ni imba ba, uwa ta ni imba ukyekye, imba ta si abi da ku anishirr inkindirr yi nggo imba ihi nggo nu Urushalima tuku Yahudiya tuku Samarriya tuku ingbingbru yi kago we.”

⁹ Nggo Yesu à da meme mre, aba a ba ma na ashishi ambarr, a akpa a ttu ma nado, aba si hi ma hen.

¹⁰ Abiga ma ba a kri so kye yoyo hun kuma nu ussu uwa so kuma. Mre aba gru ka kye anishirr aha a surr iki ikikla a kukri ba na anga yirr, na a ddu abiga ma ba ¹¹ di, “Anu Galili, imba kri so kye angginggi hun kuma nu ussu. Yesu uyirr yirr wanggo a ba ma glo ni imba ba hun kuma nu unkplassu, a taka ka nga meme yo nâ ta si nggo imba i hi ma so hun kuma nu unkplassu nggo.”

*A hla Matiya da à bu ba unto ku Yahuda
(Matiyu 27:3-10)*

¹² Mre abi ko na angu ba a ji ni igbigbu yi nggo a yo yi di Olivu.* I ta i anko yi zhi nabo kuma nu Urushalima ka ma mita ukri yirr na ayirr yirr (1,100). ¹³ A kanga nggo na ni hun kuma nu uki,

* **1:12** Igbigbu i Olivu: Inkinkurr i Olivu nggi i to mwe ni igbigbu inggi yi. I si ta anko mu ni zhi nu Urushalima hen.

ni iko issu yi nggo a ku di so nggo. Abangga ba nggo a se nabo a si ani Biturr, u Yohana, u Yakubu tuku Andoro, i Filibu tuku Toma. Abanu ba a si anu Batolomi, u Matiyu, i Yakubu, uvuvurr a Alifiyo, u Sima nggo à se na amarr ka ako ambarr ka kakami, tuku Judasi uvuvurr a Yakubu. ¹⁴ A nggurr bi wemi na amba ba na ku so di barr Abachi ttuttumi na anu Maryamu ayirr a Yesu, na amuyirr abi Yesu ba.

¹⁵ A ki ivi ntsimi na na issubi i abiga. (A ka ma anishirr ayirr yirr ni iso iha (120).) Biturr à gru kri, ¹⁶ na ddu ba di, “Amuya abiga, Ungbamvu ku Abachi ku u ta na inkindirr yi nggo Izhi Iwre yi i da na angu ka Doda ni itu i Judasi Iskariyoti nggo à gri abi vu Yesu ba ni tsarr ba na ku nggo. ¹⁷ Yahuda à si ni inta ba nu undu ku nggo a di inta bu na ku nggo.”

¹⁸ (Yahuda à kpa inklo i umimi ima yi ku re ilá, na ji jaku nabo yo na ttu. Ine ima yi nggarr arire ka a ssuzzu. ¹⁹ Anishirr bu Urushalima ba we a wo ure unngo ku kago, na ka di yo ilá yi na ako ambarr ka di Akelidama, di i si “Ilá i Ayiyi.”)

²⁰ Biturr à da di, “A charr nu Ungbamvu ku Asarr ka Igbyarr Asa di,

“‘A bu kà iko ima yi du,

undurr bu si du uwa ta ku so na yi hen.’†

A charr zizo di,

“‘A bu du undurr a ba inkpinkpye ima yi.’‡

²¹ Ni ima yo, i wre inta bu ttu unuma nggo a ta sarr ba inkla i Yahuda Iskariyoti yi. A bu su uyirr nu umi ku anishirr angga ba nggo a di se ni inta ba,

† **1:20** Kye zizo Asarr 69:25. ‡ **1:20** Kye zizo Asarr 109:8.

ni imeme yi nggo Atiko Yesu wa à di zirr kago ni inta ba nggo. ²² Bazhi nu nggo Yohana à zzu Atiko Yesu na amasirr nga nu nggo a ba ma hun kuma nu unklassu. Uyirr nu umi ku abangga ba nggo a ta ku zi inta da ku anishirr di, Yesu à tasi ni ibe.”

²³ A gri asa a anishirr aha: Isuhu nggo a di yo ma di Basaba (isa inuma yi i ri Yustu), na gri isa i Matiya. ²⁴ Nggo na barr Abachi di, “Atiko, ùwà i hi isisurr i anishirr namri. Tsarr inta uyirr wanggo nggo ùwà i ttu ma nu umi ku anishirr aha angga ba nggo ²⁵ à ta ba undu ku abi ko na angu ku nggo Judasi Iskariyoti à kaku du na kakuma ni inkla nggo à zhi ma.” ²⁶ Mre aba a mi ankinka a ki na bre kye, u Matiya nggo a ri. Nggo aba du ma à rri na abi ko na angu awurr na yirr ba ba.

2

Izhi Iwre yi nga na Azhibarr a Pentiko

¹ Uwa a si na azhibarr Iga i Pentiko yi abiga ga Yesu ba a ku so ni inkla iyirr. ² Nggo mre na gru wo i inkindirr i yi zhi nu unklassu nâ ta si unddunddu unkpi, iyi yi i tsarr ssu nu iko yi nggo a so nggo. ³ Aba a hi inkindirr izzu nâ ta si irrirri iru i ji ga so ku so ku abiga ba na yiyirr na atu. ⁴ Izhi Iwre i tsarr ssu na ba wemi, aba a gru so re irrirri na nkanka.

⁵ Ni ivi ima, ani Yahuda nggo a di kru isisu i Abachi na zhi ni igbu yi na nkanka a di so nu Urushalima. ⁶ Nggo a wo iyi i unddunddu yi akpa anishirr a nggurr bi. A ku ayisurr nu nggo a wo ba a so re na ako ambarr. ⁷ Na zhi da di, “Anishirr angga ba wemi a si di re ni irrirri i nu Galili hen? ⁸ A si anggi mu inta wemi i wo ba a

so re ni irrirri imunta? ⁹ Inkpu munta yi a zhi nu Patiya, u Mediya tuku anu Elamu, na abi zhi nu Mesopotamiya, u Yahudiya tuku Kapadosiya, abi zhi nu Ponto, tuku Asiya, ¹⁰ na abi zhi nu Frigiya tuku Pamfiliya, na abi zhi nu Masarr tuku igbu i Libiya nggo si hinga nu Sirrene. Amunta abanu ba a zhi nu Roma. ¹¹ Abi na ani Yahuda ba tuku abangga ba nggo a ttu anko a iga ambarr wa ttungo na kanga ni rri ni iga i ani Yahuda yi. Inkpu munta yi a zhi nu Kreti tuku Arrabiya, inta i wo ba a so bre ni irrirri imunta aseki ka ku ayisurr ka nggo Abachi à na ka!” ¹² Ayisurr a jaku ba aba a zhi ikpa da di, “Ina inggi yi i da di angginggi?”

¹³ Anishirr abanu a sarr are na ba da di zhinu a so hwa sa ahi.

Biturr à re na akpa anishirr wa ku

¹⁴ Biturr à gru kri na abiga Yesu awurr na yirr ba na re ba nu ukorr unkpi da di, “Amuya mungga ani Yahuda, ni imba nggo so nu Urushalima, di ingga bre ki imba aza ka inkindirr inggi yi. Shirr atu zizi yi ni wo inkindirr yi nggo ingga i ta da. ¹⁵ Imba i kye di anishirr angga ba a hwa ahi. A si si meme hen. A ni si ikarrfe itirr i ambre mu bari. ¹⁶ Ina inggi yi si inkindirr yi nggo uni kpa are Abachi wa Jowe à da nggo:

¹⁷ “Abachi à da di, ni ivivi ikikre yi,
ingga ta ka Izhi imungga yi i ka surr ku anishirr we.

Amumarr aniru na áníwá a ta kpa are ka Abachi ka da ki imba.

Amumarr nze amba ba a ta rri ala,
Achiche anishirr amba ba a ta gru rri ala.

- 18 Ni ivivi ima, ingga ta ka Izhi mungga yi i surr ku agarr
 amba na aniru
 aba a ta kpa are ka Abachi so bre.
- 19 Ingga ta tsarr ikagri nu unkplassu
 ni ta na aseki ka i ku ayisurr ni imimi.
 Ayiyi tuku uru tuku intsi a ta se ma.
- 20 Azhi à la wa à ta shi ibwu,
 uhwa ku u ta kaki ayiyi
 bari azhibarr ankpi wa nggo Atiko wa à ta
 kanga nggo a taka ma.
- 21 Meme nggo undurr uwanggo à ti yo
 isa i Atiko wa, aba taka kpa ma ttungo.’*
- 22 “Anishirr imba bu Israila wo ure nggo ku!
 Yesu nggo zhi nu Nazareti à su unushirr wanggo
 imba i hi krizhizhi undu ku nggo Abachi a nu ma.
 A na aseki a ka ku ayisurr na ka ikagri, imba mi i hi
 ka. 23 Abachi nggo a ba ugo nggo ni imba ni ihi ima.
 Anishirr amimi a zi imba klo ma nu unkunkurr,
 uwa ttu. 24 Abachi à ddu ma ttungo na ango ka
 ittu na ta ma si. I ittu si hru ma nu ukyekye hen.
- 25 Doda mi à re ni itu i Yesu da di,
 “ ‘Ingga i hi Atiko wa, uwa di si ni ingga ku ttut-
 tumi.
 À kri ki ingga nu ungo ri,
 isisu ì si ta ki ingga hen.
- 26 Ni itu ima yo, ankpi are amungga ka a tsarr ssu
 ni inyarr, isisurr mungga yi ta se ni inyarr,
 ukpa mungga ku mi ù ti ttu, ingga yo isisurr di
 ingga ta so tsitsirr.
- 27 Nggo Atiko à du uwa si ta kà ingga du ku abubo
 a iso abi kà wa hen,

* 2:21 Kye zizo Jowe 2:28-32.

na si ta du Uni wre muwa wa à bo ni ibe hen.
 28 Ùwà ka tsarr ingga anko nggo ingga ta zirr ba
 ma,

ni ta di du ingga nyarr na age amuwa.’†

29 “Amuya, ingga ta da ki imba sama ni ikru
 inkindirr da ábáchí amunta wa uttu Doda à ttu,
 aba zzu ma, ibe ima yi i se ni inta ba ari. 30 Uwa
 à su uni kpa are ka Abachi na à hi di Abachi à shi
 azhi du uwa taka ba uhanma numa a sa ni ittu ima
 yi. 31 Doda à hi inkindirr yi nggo i so nga ni ichi.
 Ima yo i du ma à re di Kristi a ta tasi. A si ka ma du
 na abubo a iso abi ki wa hen, ukpa umaku u si bo
 hen. 32 Abachi à ka gi Yesu gru tsitsirr ba. Inta mi
 i hi ure ukuma. 33 A nu Yesu inkpinkpye nu ungo
 ri ku Abachi. Uwa kpa Izhi Iwre yi nggo Abachi à
 da du uwa à taka ni nggo. Yesu à surr ki imba Izhi
 ima yi nggo imba i ko wo ni ko hi. 34 Doda nggo à
 si hun kuma nu unkplassu mi hen, à da di,
 “‘Atiko wa à ddu Atiko amungga wa di:

“Ji so ki ingga nu ungo ri mungga

35 di ingga ka abi karr ùwà ba

ki inkindirr yi nggo ùwà ta vu aza sa nggo.’”‡

36 “Meme nggo Israila a bu hi di Yesu wanggo
 nggo imba i kpa ma nu unkunkurr, Abachi à na
 ma ki Atiko na na ma ki Kristi!”

37 Nggo anishirr ba a wo meme, inkindirr yi i
 tsutsarr ba ni isisurr a ba a zhi ani Biturr na abi
 ko na angu abanu ba da di, “Amuya, inta ta na
 kingginggi?”

38 Biturr a ddu ba di, “Ttu anko nggo imba so ga
 wa ttungo, ni du ba a zzu imba namri na amasirr
 ni isa i Yesu Kristi, nggo a ta nggurr ila ure imba yi

† 2:28 Kye zizo Asarr 16:8-11. ‡ 2:35 Kye zizo Asarr 110:1.

zhi. Meme nggo imba ta kpa Izhi Iwre yi. ³⁹ Abachi à da inkindirr inggi yi zu ki imba na amumarr amba, na anishirr wemi nggo se gbagba mu Atiko Abachi amunta wa à yo ba nggo.”

⁴⁰ Biturr à gba ba utu na are numa shishemi, na tsi ba ango di, “Imba du ila ure imba yi ni du Abachi kpa imba ttungo ku inkindirr yi nggo taka kuttu amimi anishirr bi ingbingbru ba nggo!”

⁴¹ A zzu abangga ba nggo a kpa ure umaku nggo na amasirr. Na azhibarr ama anishirr a ma ukri utarr (3,000) a ku ki ku abiga ba.

Inggurr bi i abiga yi

⁴² Abiga ba a so di zha da aba a ta hi aseki ka nggo abi ko na angu ba a ta tsarr ba nggo, na di so di nggurr atu bi ni i ri bi tuku ibarr Abachi.

⁴³ Abi ko na angu ba a na aseki ka ku ayisurr na ka ikagri, isisu ì ki anishirr ba we. ⁴⁴ Abiga ba wemi a nggurr bi na so di ga aseki ka narrnarr. ⁴⁵ A vu aseki ambarr ka re, na kpa inklo yi ni nggurr bi bari, na vu ga ku abangga ba nggo a zha chankarr nggo. ⁴⁶ A di kuma nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku ni ivivi yi. Na di ri bi na nyarr na aseki ka ni isisurr iyirr. ⁴⁷ A di ru ku Abachi asarr, anishirr we a kpanye na ba. Abachi à di nu ba abiga ahehe ni ivi yi.

3

Biturr tuku Yohana a du unakpre aza à wre

¹ Azhibarr numa, nggo azhi wa à ma ikarrfe itarr, na ma ibarr, i Biturr tuku Yohana a gru so kuma nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku. ² Ugo numa à mi aza zhi nggo a ngri ma mu, aba ba ma

ku zu na angu ankonki ka Uki ku Ibarr Abachi ku nggo à yo ka di Ankonki a Iwre wa. A di ba ma ni ivi yi nga ni zu wre ku à bu barr anishirr a bi so rri ba inklo. ³ Nggo à hi anu Biturr tuku Yohana a so mirri nu Uki ku Ibarr Abachi ku na barr ba inklo. ⁴ A kye ma, i Biturr à ddu ma da di, “Kye inta na!” ⁵ Uwa gi ashishi kye ba na kye di a ta nu ma inkindirr.

⁶ Biturr à ddu ma da di, “Ingga sama ni inklo, ima yo di ingga ta nu ùwà inkindirr yi nggo ingga i se na yi nggo. Ni isa i Yesu Kristi nu Nazareti, gru kri ni zirr!” ⁷ Nggo Biturr vu ma nu ungo ri, na gi ki tsa, mre aza ama ka na agbuzzu a kaki kyekye. ⁸ Ugo wa a tu ki tsa na gru kri na aza ama, na gru so zirr kago. Na mirri ga ba kuma nu Uki ku Ibarr ku. À zirr na di tu ki tsa na so gbyarr ku Abachi asa. ⁹ Anishirr ba nabo a hi ma so zirr na so gbyarr ku Abachi asa. ¹⁰ Nggo a hi da à su ugo ni di barr na angu ankonki ka Uki ku Ibarr Abachi ka nggo à yo ka di Ankonki a Iwre wa, a ku ayisurr na vu angu gri ni inkindirr yi nggo ila nu ugo wa ku nggo.

Ure ku Biturr ku nu Uki ku Ibarr ku

¹¹ Ugo wa à kure ani Biturr tuku Yohana, anishirr ba we a ku ayisurr na kru kuma na ba nu unto ku nggo a yo ku di akaba a Solomo. ¹² Nggo Biturr a hi anishirr ba nggo na ddu ba di, “Amuya anu Israila, angginggi di imba ku ayisurr ni inkindirr inggi yi? Imba so kye inta na anggi? Imba kye di inta du unushirr wanggo gru zirr nu ukyekye umunta mu, ka ku i sama ni ila ure, ka iga imunta? ¹³ Abachi a Ibrayi, Ishaku ni Yakubu, Abachi a akiki munta à nu uvuvurr iko ama wa Yesu inkpinkpye. Imba ba ma nu ba di a bu kpa

ngu ni kà ma na ashishi ka Bilatu. Uwa Bilatu a ka ttu ma ttungo ba. ¹⁴ Imba i kà Yesu nggo à sama ni ila ure nâ su unushirr uzizi, ni da di a bu ttu uni ngi* anishirr wanggo ttungo ki imba. ¹⁵ Imba ingu uwanggo nggo a di nu anishirr iso, Abachi à ta ma si inta yo i si abangga ba nggo a ki ashishi ihi inkindirr ima nggo. ¹⁶ Imba so kye unushirr wanggo hi, ni hi ma. A yo isisurr ni isa i Yesu na kaki ukyekye. Iyo isisurr ni Yesu ku iyo du ugo wa à wre na ashishi amba.

¹⁷ “Amuya, ingga si hi di imba na ankpinkpye amba ba mi si hi inkindirr yi nggo imba na hen. ¹⁸ Abachi à du abi kpa are ama ba ngbangba mu di a bu nga ni da ki inta di Mezaya wanggo a tu ma nggo à ta ni ki iha, inkindirr inggi yi du ure umaku u kurr meme yo. ¹⁹ Imba kanga na Abachi ku ziza nggo ni du ila ure imba yi, wre ku Abachi bu nggurr ila ure imba yi zhi ki imba. Imba ti na meme nggo, ²⁰ ivi yi ko nga nggo Abachi à ta ni imba ukyekye uhehe, na ta tu ki imba Yesu u Kristi wa nggo Abachi à ka hla zu ki imba ba. ²¹ Yesu à ta so nu unkplassu ku na du Abachi na aseki ka kaki ahehe nâ ta si nggo à tu abi kpa are ama abi wre ba ngbangbamu du ba a nga ni da nggo. ²² Musa a da di, ‘Atiko Abachi amba wa à taka ttu uyirr ni imba ba ki uni kpa are nâ ta si nggo a ttu ingga nggo. Imba bu wo ku aseki ka wemi nggo a da ki imba nggo. ²³ Undurr wa nggo a ti kà iwo ku uni kpa are wa ma, aba ta ttu ma glo na anishirr ama ba ba.’

²⁴ “Bazhi ni Samwila ku, abi kpa are ba nggo a

* **3:14** Uni ngi: Barraba, ugo wanggo nggo anishirr a ddu Bilatu di a bu ttu ma ttungo ba na angu ka Yesu nggo (Luka 23:18).

zzu sama nggo, a so di re ni itu i aseki ka nggo inta so hi ka ari nggo. ²⁵ Imba yo sa abangga ba nggo Abachi à da ku abi kpa are ba di a bu re na ba. Aba a ni imba ida zu yi nggo Abachi à da zu ku ábáchí mbirr wa Ibrayi di, ‘Abachi ta yo angu ka iwre ku anishirr bi ingbingbru ba we ni itu i unushirr uyirr nu uga umba ku.’ ²⁶ Abachi à ta uvuvurr iko ma wa si ni ibe yi na du ma kuma ni imba yo ba ni imeme yi, wre ki imba bu kpa iyo angu zizi i Abachi yi ni du ila ure imba yi imba wemi.”

4

A gri Biturr tuku Yohana nga na Akaba anu Yahuda wa

¹ Anu Biturr tuku Yohana a ni so re na anishirr ba ba nggo, mre ankpinkpye abikye ba na ankpye a abi gbye Uki ku Ibarr ba na anu Sadusi ba a zirr nga na ba. ² Ankpinkpye ba a ki unfu kakami ni itsarr i abi ko na angu yi, nggo a da di anishirr ba nggo a ki a taka tasi nâ ta si nggo a ta Yesu si. ³ Aba vi ani Biturr tuku Yohana, nggo a kye si ingbahru, na gri ba ku harr nu uki zu nu uha wa. ⁴ Anishirr shishemi nggo a wo ure ku a kpanye na ku. Abangga ba nggo a kpa Yesu a hun ma ukri ukywi (5,000).

⁵ Ambre ka à nggarr nggo abi hru igbu ba, na aninku, na abitsarr Are ka Musa ba a nggurr bi nu Urushalima. ⁶ Anasi nggo a sa ankpypye unkpi abikye wa à se tuku Kayafa, u Yohana tuku Alezanda na abanu ni ine i ankpypye unkpi abikye wa. ⁷ A du ba a gri anu Biturr tuku Yohana nga ba, na ni so zhi ba di, “Imba i so na aseki angga ka nu

ukyekye uta ku nggo, ka imba so na aseki ka ni isa i unggonggo?”

⁸ Mre Izhi Iwre yi i tsarr ssu ni Biturr ku, uwa ddu ba di, “Ankpinkpye na aninku bu Israila!
⁹ Imba ti di imba so zhi inta inkindirr izizi yi nggo inta na ku uni gbo na ampi wa, ni so da di inta bu tsarr imba nggo inta na ni du à gru zirr nggo,
¹⁰ imba na anu Israila namri imba bu wo yi. Inta i zha di imba bu hi di unushirr wanggo nggo à kri na age amba ziza à wre ni ivri ima yi tsatsarr nu ukyekye ku isa i Yesu Kristi anu Nazareti wa. Wanggo nggo imba i kpa ma ngu, a Abachi a ta ma si ni ibe yi nggo. ¹¹ Uwa yo à si,

“ Ingbinta yi nggo imba abi me ba i kà yi,
 ima iyo i kaki ibarr iko yi.*

¹² Yesu yo na nkpama à se nu ukyekye ku kpa anishirr ttungo! Isa numa sama nggo Abachi à ni yi ni ingbingbru yi, nggo i ka kpa anishirr ttungo.”

¹³ Nggo a hi ani Biturr tuku Yohana a re sama ni kru isisu, na hi da a si bre ungbamvu hen, na sa anishirr abangga ba nggo aba di hi ba ttuttumi nggo, anishirr ba a ku ayisurr. Na ssu hi da ani Biturr tuku Yohana a di se ni Yesu ku. ¹⁴ Nggo a hi uni gbo na ampi wa à kri krikri na ba nabo, na zha inkindirr ida yi chankarr. ¹⁵ A han ani Biturr huzzu nu uki ku iso ku Akaba anu Yahuda wa. Aba ankpinkpye ba a nggurr itu bi, ¹⁶ na re da di, “Inta ta na anishirr angga ba kingginggi? Nggo a na inkindirr ikagri inkpi anishirr bu Urushalima ba wemi a hi yi, inta ka si kisa hen. ¹⁷ Inta ti si kpanye

* **4:11** Kye zizo Asarr 118:22.

da anishirr bu wo ure unngo ku kago hen, inta bu gba ba atu da a bu si re ni isa i Yesu zizo hen.”

¹⁸ Mre na yo ba ka mirri ku fe ba ashishi di a bu si re nu undurr ku ni isa i Yesu yi zizo hen. ¹⁹ Ni da ima mi anu Biturr tuku Yohana a ddu ba da di, “Imba mi kye ku atu imba, uwatanggo à wre na age ka Abachi? Inta bu na inkindirr inggi yi nggo imba ngga da di inta bu na, ka inta bu na inggi yi nggo Abachi nggo da? ²⁰ Inta si ta ba ttungo ni re inkindirr yi nggo inta i wo ni hi na atu munta hen.”

²¹ Ankpinkpye ba a sha ba ji meme nggo na du ba a kuma. Nggo a si hi ila yi nggo a ta vu anu Biturr hen. Anishirr ba a so gbyarr ku Abachi asa ni inkindirr yi nggo a na, mre ankpinkpye ba a ma chankarr ni ki anu Biturr iha. ²² Ugo wa nggo a gru zirr ku ikagri inggi yi nggo a mri ase iso nes.

Abiga ba a barr di Abachi a bu du ba a kri ngbangba

²³ A ttu ba ttungo ma yo mre, anu Biturr tuku Yohana a narr kuma ku da ku akpukpambarr abiga ba inkindirr yi nggo ankpinkpye abikye ba na abi gri anishirr ba a ddu ba nggo. ²⁴ Abiga ba a wo meme nggo na nggurr bi ni isisurr iyirr na so barr Abachi da di, “Atiko unkpi, ùwà nggo i na unkplassu ku, ni imimi yi, na amasirr ka, ni inyi inkpinkpi yi, na aseki ka nggo a so nu umi umbarr ku. ²⁵ Ùwà re na angu ka ugarr amuwa wa Doda, ábáchí amunta wa, nu ukyekye ku Izhi Iwre imuwa yi da di,

“ ‘A sa angginggi du anishirr abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen a varr unfu?

Angginggi du anishirr ba so ri amarr ka nggo
à si ta gri ba inkindirr izizi hen?

²⁶ Atuttu bi ingbingbru ba a ttu ukpa ku itsi,
abi hru igbu ba a nggurr bi
ta tsi na Atiko ku
tuku Kristi ama wa, uwanggo nggo à hla ma ki
nanka nggo.[†]

²⁷ Aseki angga ka a la jiji. Kye, Hirridu tuku Pontu
Bilatu na abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen,
na anu Israila ba, a nggurr bi we nu Urushalima
ni itu i Yesu. Yesu yo à su uvuvurr iko uni wre
amuwa, wanggo wa nggo ùwà na ma ki Kristi wa.

²⁸ A nga ni na inkindirr ima yi nggo ùwà da nu
ukyekye ni ihi muwa yi ngbangbamu di ì taka la
nggo. ²⁹ Atiko, kye nggo anishirr angga ba a ttu
isisu ssu ki inta nu ukpa, ni bu kpanye ki inta,
agarr uwa, di inta re ure muwa ku sama ni isisu.

³⁰ Uwa bu du anishirr a hi ukyekye umuwa ku,
ni di inta bu du abu lolo a wre, ni bu na aseki ka
ikagri na aseki ka iku ayisurr ni isa i uvurr iko
muwa wa, Yesu nggo uwa i hla ma.”

³¹ Nggo a barr Abachi kre, abubo a ibarr wa à
battu gburr gburr. Izhi Iwre i rri ni tsarr ssu ba
wemi nu ukpa, aba a gru so re ure ku Abachi ku
na si kru isisu hen.

*Abiga ba a vu aseki ka nggo a se na ka nggo a ga
ku ikpa*

³² Abiga ba wemi a se ni isisurr iyirr, amarr
ayirr. Unuma a si da di inkindirr ima i si ima
na nkpama hen. A ga ku ikpa aseki angga ka
nggo a se na ka nggo narnarr. ³³ Abi ko na angu

[†] **4:26** Kye zizo Asarr 2:1-2.

ba a kri kyekye kakami na da ku anishirr ba di a ta Yesu si ni ibe yi jiji. Abachi à na wre ba we kakami. ³⁴ Unuma na abiga ba ba a si zha inkindirr chankarr hen. Abangga ba nggo a si na anila tuku ako a vu ba re, na kpa inklo yi nga ³⁵ ni nu abi ko na angu ba. Aba a kpa yi ga ku abangga ba nggo a sama ni inkindirr nggo.

³⁶ Ani Isuhu, uni zi undu nu Uki ku Abachi wa nggo a ngri ma nu Sayiprozi à na meme yo. Abi ko na angu ba a yo ma di Barrnaba (nggo si di “Uni du unushirr à kri kyekye.”) ³⁷ Isuhu à se ni ilá, na ba yi re, na gri inklo yi ni nu abi ko na angu ba.

5

Ananiya tuku Safirra

¹ Ugo numa nggo à yo ma di Ananiya tuku uwama à ri Safirra a ba ila imbarr a re. ² A ba ila yi re nggo na nggurr angu bi tuku uwama wa na ttu inklo inuma yi zu sharri, na ba inkpu yi nga ni nu abi ko na angu ba.

³ Biturr à zhi ugo wa di, “Ananiya, ùwà na kingginggi ni du Isheta a mirri ku ùwà ni isisurr meme na du ùwà i ki imu ku Izhi Iwre yi ni itu i inklo yi nggo ùwà ikpa ni ila yi nggo ùwà ba yi re nggo? ⁴ Abubo wa a di kri nggo na sa amuwa, ùwà ba wa re mi inklo yi nggo a re wa nggo i si imuwa. Uwa a si angginggi du ùwà i ni isisurr imuwa du ùwà ta na inkindirr inggi? Ùwà si ki ku anishirr mu imu inggi yi hen. Ùwà i ki ku Abachi mu imu yi.”

⁵ Nggo Ananiya à wo meme mre na jaku iku. Isisu i ki anishirr kago nggo a wo inkindirr yi nggo

i la. ⁶ Anzinze abanu a gru ni nyarr iku yi nu upri inkru, na ba yi ku zzu.

⁷ A so ki awa atarr ayamba a Ananiya wa a mirri nu uki ku nggo Biturr à so na si hi inkindirr yi nggo ila nu uruma wa ku hen. ⁸ Biturr à zhi ayamba wa di, “Uwanggo yo a si inklo yi pempe nggo imba i ba ila yi re ni kpa nggo?”

Ayamba wa à kpanye di, “Inklo inggi namri.”

⁹ Biturr à ddu ma di, “Angginggi du imba tuku urumi i kye di imba ka nggurr angu bi ni tsarr Izhi i Abachi yi kye ùwà si ta na ki imba inkindirr hen? Kye! Abi zzu urumi abangga a so nga, a ta ba ùwà mi ku zzu meme!”

¹⁰ Mre ayamba wa a jaku ku Biturr na aza na ttu. Anzinze ba a mirri na ni hi da à ttu nggo na ba ma gri ku zzu hinga nu unuru wa ku. ¹¹ Isisu i ki abiga ba we na anishirr ba kakami nggo a wo ure unngo ku.

Aseki ka ikagri na aseki ka ku ayisurr

¹² Abi ko na angu ba a na aseki ka ikagri na aseki ka ku ayisurr shishemi na anishirr ba ba. Abiga ba wemi a nggurr atu ambarr wa bi na abubo a ikuso nggo yo wa di Akaba Solomo. ¹³ Abangga ba nggo a si se na abiga ba ba hen a kru na si rri na ba hen. Ni ina ima mi anishirr a kye ba ssu na angu. ¹⁴ Amba na aniru shishemi a kpanye na Abachi ku na nga ni nggurr atu a bi na abiga ba ba. ¹⁵ Anishirr ba a hi aseki angga ka na vu abu ilolo na abubo a ikurr ambarr wa nga ni zu ga anko di Biturr a ti so sarr ba nabo iyu ima yi i ta jaku na abu lolo ba ba, aba ta wre. ¹⁶ Akpa anishirr mi a hru abu ilolo na abangga ba nggo anazhi a so di tsutsarr ba nggo

zhi ni igbu yi nggo i kri kago Urushalima nggo a ba ni kaki kyekye.

A ki Abi ko na angu ba iha

¹⁷ Ankpye unkpi abikye wa na akpukpama ba, nggo a si anu Sadusi ba, a kri angbachi na ba, na gru da aba ta ki ba iha. ¹⁸ A vu abi ko na angu ba gri ku harr na abubo nggo a di harr abi la ure. ¹⁹ U ni ibittu ima unitu Atiko wa a nga ni bwu anko abubo a harr wa. Na gri abi ko na angu ba ssuzzu na ddu ba di, ²⁰ “Kuma ku kri nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku ni da ku anishirr ba ure ku anko a iso ahehe wa.”

²¹ Abi ko na angu ba a wo ku unitu Abachi wa, na gru ssuzzu ni gambre kuma nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku ku so tsarr anishirr ba.

Nggo ankpye unkpi abikye wa na anishirr ama ba a nga nggo, na ni yo Akaba ankpi anu Yahuda wa na akikre anu Israila ba, na tu ba di a bu kuma ku gri ba abi ko na angu ba zhi na abubo a harr wa. ²² Nggo abi lo ukpa ba a nga na abubo a harr wa na ni zha abi ko na angu ba chankarr, mre na kakuma na abubo a ssubi wa ku da ba di, ²³ “Inta kuma nye na ba a harr anko abubo a harr wa gbangba ni inkpe iharr yi. Ni hi abi so gbye abubo ba mi aba kri karrkarr. Inta bwu anko nggo ni si hi undurr nu umi hen.” ²⁴ Nggo ankpye abikye Uki ku Ibarr wa tuku ankpinkpye abikye ba a wo meme na ku ayisurr di a sa angginggi ima i so la.

²⁵ Nggo ugo numa a nga ni ddu ba di, “Anishirr angga ba nggo imba i harr ba nggo a kri so tsarr anishirr nu Uki ku Ibarr ku.” ²⁶ A wo meme, mre ankpye abi gbye abubo a harr wa à kuma na ankpinkpye abanu ku gri abi ko na angu ba nga.

A si nga ba ngganga mu hen. A kru di anishirr ba ta tà ba na angbinta.

²⁷ A kuma ku gri abi ko na angu ba na nga na Akaba anu Yahuda wa, wre ku ankpype unkpi abikye wa bu ni zhi ba are. ²⁸ Ankpype abikye wa à ddu abi ko na angu ba di, “Inta i si gba ki imba utu di imba bu si tsarr anishirr ni isa i ugo wanggo hen? Kye inkindirr yi nggo imba na nggo. Imba ka ga ni tsarr anishirr kago Urushalima ba. Ni ta du ayiyi a ugo nggo wa a so ki inta na ango di a bu da di inta ngga i ngu ma.”

²⁹ Biturr na abi ko na angu a abanu ba a ka sa ba da di, “Inta ta na inkindirr inggi yi nggo Abachi mu da di inta bu na, ni si ta na inkindirr yi nggo anishirr mu di inta bu na yi hen. ³⁰ Nggo imba i kpa Yesu ni klo ma ngu nu unkunkurr ku, Abachi a akiki amunta wa a ta ma ka si ni ibe yi. ³¹ Abachi a ba ma ku zu nu ungo ri uma, na na ma ki uttu tuku uni kpa ttungo. Meme nggo anu Israila ba ta hi anko wa nggo a ta ba ttungo nu undanda umbarr ku, aba ta nggurr ila ure imbarr yi zhi ba. ³² Inta i nye da ki imba inkindirr yi nggo Abachi a na nggo. Izhi Iwre yi nggo Abachi a nu abangga ba nggo a wo ku ure nggo, i di da aseki ka Abachi ka meme.”

³³ Nggo abi di so na akaba anu Yahuda ba a wo meme na cha ukpa di a bu ngi abi ko na angu ba. ³⁴ Uyirr nu umi ku anu Farrisi ba à ri Gamaliya. À si unitsarr na Are ka Musa ka. Anishirr a di kye ma yo ni chi kakami. Uwa yo gru kri na Akaba anu Yahuda wa na ttu ukorr di a bu gri abi ko na angu ba a ssuzzu. ³⁵ Nggo na ddu akaba wa di, “Anishirr bu Israila, ki bwe ni inkindirr yi nggo imba ta ko

na ku anishirr angga ba. ³⁶ Ivi i nise tanko nggo Tiyuda à gru nggurr anke du uwa si kaba. A na meme anishirr ama ayiyirr ane (400) a gru di ga ma. A ngu ma, abiga ma ba a ga ki varr varr namri. I nggurr bi imbarr yi i ttu nado. ³⁷ Ima ivu sarr nggo mre anu Galili nggo a yo ma di Judasi à nga ni ivivi nggo à bre anishirr ba nggo. Uwa mi à gburr anishirr aba di ga ma shishemi, aba ngu ma meme abiga ma ba ga ki varr varr. ³⁸ Ni itu inkindirr yi nggo i ko zirr ziza nggo, ingga ko da ki imba si na ku anishirr angga ba inkindirr hen. Du ba kuma. Inkindirr yi nggo a so na yi i ta si ina i unushirr, i si ta tà anko hen. ³⁹ Inkindirr imbarr yi i ta zhi na Abachi ku imba si ta ba ba nggurr hen. Imba ka kye imba so tsi na Abachi mu ku.” Akaba wa a kpa amarr ka Gamaliya ka.

⁴⁰ Na yo abi ko na angu ba mirri na du abi gbye abubo a ibarr ba a hlo ba na gba ba atu di a bu si so re ku anishirr ba ni isa i Yesu yi hen, na ddu ba ttungo.

⁴¹ Abi ko na angu ba a ka share na Akaba anu Yahuda wa na so nyarr kakami di Abachi à kye aba ma abi ki iha ku isa i Yesu. ⁴² A di rri nu Uki ku Ibarr ku na ga ako anishirr na so tsarr na bre Ure ku wre ku Yesu Kristi ku ni ivivi yi.

6

A ddu anishirr atangba ki a bi zi nu undu

¹ Ni ivivi ima nggo abiga ba a so kri mwe nggo uvi u gru ku ani Yahuda abangga ba nggo a di re irrirri imbarr yi, na ani Yahuda abanu ba nggo a di re irrirri i Girrki. Ani Yahuda abi di re Girrki ba a yì di a si di kye amba bi so na ako ambarr ba zizi

ni ga ila yi nggo a di nu amba bi so na ko ba ni ivi yi hen. ² Abi ko na angu awurr na aha ba a wo meme nggo na yo abiga ba bi na da ba di, “I si wre inta bu ka ure ku Abachi ku du ni ka ku di na undu ku iga ila hen. ³ Amuya, a ti si meme, imba ddu anishirr atangba nu umi umba ku nggo a di kye ba ssu na ango. Abangga ba nggo Izhi Iwre yi itsarr ssu na ba, na a si abi hi inkindirr. Inta du abangga a so di kye ki inta undu ku ga aseki unngo ku. ⁴ Inta mi ta kukri kakami nu undu ku so barr Abachi tuku so bre ku anishirr ure umaku.”

⁵ Abiga ba wemi a kpanye ni ida i abi ko na angu yi. Na ttu Istifanu, unushirr wanggo kpanye kakami nu ure ku Abachi ku, Izhi Iwre yi i si na ku. Na ddu anu Filibu,* u Prokoro, tuku Nikano, u Timo, u Pamena tuku Nikola, uwama a si si ani Yahuda hen, na zhi nu Antakiya. À kà iga i ábáchí ama yi na kpa iga i anu Yahuda yi. ⁶ Aba a gri anishirr atangba ba ni tsarr abi ko na angu ba aba sa ba angu ni itu na barr Abachi.

⁷ Meme nggo anishirr shishemi a wo ure ku Abachi ku na kpa ku. Abiga ba a gru so kri mwe nu Urushalima. Abikye ba shishemi a kpanye nu ure ku Abachi ku.

Ankpinkpye bu Yahuda ba a du ba vu Istifanu

⁸ Istifanu a su Unushirr wanggo ungo ku Abachi ku u so na ku ni nu ma ukyekye. Uwa na ku anishirr aseki ka ikagri na a ka ku ayisurr. ⁹ Mre anishirr abanu a gru ko kisa ku Istifanu. Anishirr abama a si na abubo a issubi anu Yahuda nggo a ri, “Abubo abangga ba nggo a ka ddu ba ttungo

* **6:5** Filibu: A si si uni kuma na angu wa nggo a yo ma di Filibu hen.

ni igarr ba,[†]” na zhi nu Sirrene tuku Alezandra. Abanu ambarr ba a zhi nu Silisiya tuku Asiya. Aba wemi a gru ko ri anta ni Istifanu ku. ¹⁰ Ni na imbarr yi mi, Izhi i Abachi yi i nu Istifanu ihi, aba ama ma chankarr nu ure ku.

¹¹ Aba kye na kuma ku ssubi na anishirr abanu ba sharri na yi di a bu nga ni ki imu ni itu i Istifanu di, “Inta wo Istifanu a ko re are andanda ni itu i Musa tuku Abachi!”

¹² Mre na tto anishirr ba na ankpinkpye ba tuku abitsarr Are ka Musa ba. Aba vu Istifanu na gba ma na nga na Akaba anu Yahuda wa. ¹³ Na ku gri anishirr banu du ba a nga ni re are ni itu i Istifanu di, “Ugo nggo wa à so di re are andanda ni itu i Uki ku Ibarr Unkpi ku tuku Are ka Musa ka. ¹⁴ Inta i wo ma da di, Yesu anu Nazareti wanggo a ta turr abubo a ibarr munta wa kahre. Na ta vu aseki ka nggo Musa à tsarr akiki munta ba na ka nggo a kasarr.”

¹⁵ Anishirr ba wemi na Akaba anu Yahuda wa a kye Istifanu karr na hi ashishi amaka a gru so la zzu ashishi ka unitu Abachi mu.

7

Istifanu a re na Akaba anu Yahuda wa

¹ Ankpye unkpi abikye ba a zhi Istifanu di, “Are ka nggo anishirr angga ba a bre du uwa da, a si meme yo?”

² Istifanu à ka sa ku di, “Amuya na akiki, imba wo ki ingga. Abachi à nggurr huzzu nu inkpinkpye uma, ku aki amunta wa Ibrayi, uwa à

[†] **6:9** Ddu ba ttungo ni igarr ba: Ani Yahuda ba ka akiki ambarr ba a di si agarr ni ikuchi yi, i ziza nggo a si si agarr zizo hen.

ni di so ni igbu nu Mesopotamiya bari na ka gru sorr kuma nu Harra. ³ Abachi à ni ddu ma da di, ‘Gru ni ìgbù amba wa na anishirr amuwa ba ni kuma nu unto ku nggo ingga ta tsarr ùwà.’

⁴ “Mre, Ibrayi à gru zhi igbu anu Kalidiya wa na ku kuso nu Harra. Nggo aki a Ibrayi à ttu, Abachi à du Ibrayi à gru à nga ni igbu wa nggo imba so nggo. ⁵ Ni ima, Abachi à nise nu Ibrayi inkla numa ntsi nggo à ka yo ki ima. Abachi à da zu ku mu du uwa taka nu ma igbu wanggo nggo à taka si ama na ahan ama. Abachi à so da ure kuma nggo Ibrayi à sama nu uvuvurr. ⁶ Abachi à ddu ma da di, ‘Ahinhan amuwa ba a ta so ichirr na ta kaki agarr ni ìgbù numa, aba ta ki ba iha ke ase ayiyirr nes. ⁷ Anishirr ba nggo aba a so garr yi na ba nggo ingga ta ki ba iha. Ahinhan amba ba a taka huzzu zhi ni ìgbù uwama na nga ni di barr ingga ni inkla abubo inggi yi.’ ⁸ Mre nggo Abachi à lo shi azhi tuku Ibrayi. Abachi à ddu Ibrayi di, ‘Iyo iji inggi i taka si angba anggo nggo a si taka du ba a kpamusu na azhi ambarr ka hen.’ Ni ima yo, aba a ngri ku Ibrayi uzuma wa Ishaku, uwa à ki ivi itandarr u Ibrayi à yo ku iji. Ishaku mi à yo ku amarr ma ba iji meme. U Yakubu mi à na meme ku amarr ma ba, ábáchí munta awurr na aha ba a na meme yo.

⁹ “Ishishi i ki ábáchí ba nu Isuhu ku. Aba a vu ma a re ki ugarr ni igbu nu Masarr. Abachi mu à ka na so zi ma. ¹⁰ Na di ttu ma a ssuzzu ni aseki ndanda ka nggo anishirr a na ku nggo. Abachi à du Isuhu a si ni ihi na si ukrizhizhi, na ti ta nga na age ka Firrawuna, uttu nu Masarr wa, nggo uwa kpanye na ku. Firrawuna à na Isuhu ki ankpnye ni igbu na di kye iko ittu yi.

11 “Nggo ingaza ì ki ba nu Masarr tuku Kenanu ni du iha ki ba kakami, akiki munta ba a zha ila chankarr. 12 Nggo Yakubu à wo di ila ì se nu Masarr na tu amumarr ama ba nggo aba yo a si akiki amunta ba. Aba a kuma na ankpu a mēme wa. 13 Na ankpu aha wa i Isuhu à bwu itu ima a tsarr amuyirr ba, i Firrawuna, uttu nu Masarr mi à gru hi akiki bi Isuhu ba. 14 Isuhu à tu ba ni Yakubu, aki ama wa ku di a bu gru ni iko ima yi we na nga nu Masarr. Aba wemi a si anishirr iso tangba na kywi (75). 15 Yakubu gru na kuma nu Masarr, na ku kī nabo na amarr ma ba. 16 A gri aku ambarr wa ku zzu nu Shekemu, ni ibe inggi yi nggo Ibrayi à re ni inklo na amumarr bu Hamo ba ba nggo.

17 “Nggo ivi yi ì ki ywhiywhirr Abachi bu na ku Ibrayi inkindirr yi nggo à da zu ku du uwa à taka na nggo, anishirr amunta ba a ka kri mwe nu Masarr ba. 18 Mre uttu uhehe mu nggo à si hi Isuhu hen, à hun ni ittu i Masarr yi. 19 Na ssu anko amimi ku anishirr munta ba na di ki ba iha. À di han ba du ba a di ka amumarr abangga ba nggo a ngri a du na bi du ba a ki.

20 “Uwa a si ni ivivi ima yo aba a ngri Musa. Uvuvurr ni wre kpekpe na ashishi ka Abachi. Musa à ki ihwa itarr ni iko imbarr, akiki ama ba a ssu ma gri. 21 Nggo a ba ma ku kadu na abi ka nggo uva a Firrawuna à ba ma gri ku ho ki ama. 22 À tsarr Musa ihi i anu Masarr yi pempe. Uwa à furr ki Unushirr nggo à su kakami nu ure, tuku aseki ka nggo a di na ka.

23 “Nggo Musa à ki ase so nes na gru kuma ni ichirr na ambarr ani Israila ba. 24 Na ku hi anu

Masarr a ko ki anu Israila numa iha, mre Musa kuma ku ngu anu Masarr wa kpa ku anu Israila wa. ²⁵ Musa à kye di aba ako ambarr wa a ta hi di Abachi nggo a ta du uwa Musa a ni kpa ba ttungo. Aba a si hi meme hen. ²⁶ Ambre ka nggarr nggo u Musa à hi ani Israila ambarr aha a so tsi na gru du uwa ta narr ba, na ddu ba di, ‘A wo yi amuya, imba si imu yirr anggri mu di imba ko tsi ni ikpa?’

²⁷ “Unuma nggo à ko ki uyirr wa iha yi nggo à turr Musa ka glo na zhi ma di, ‘Unggonggo à na ùwà ki uttu tuku uni bre ki inta are?’ ²⁸ Ùwà nye ingu ingga nâ ta si nggo ùwà na ngu anu Masarr wa nare nggo?’ ²⁹ Nggo Musa wo meme mre na kru share nu Masarr. Na kuma ku so ni igbu anu Midiya. Nggo à di so nu Midiya ayamba ama wa à ngri ku amumarr aha.

³⁰ “Nu ugo ku ase iso ine unitu a Abachi wa nggurr huzzu ku nu umi ku irrirri iru na ankpuji ywhiywhirr ni igbre nu Sinayi wa. ³¹ Nggo Musa à hi uru ku, na ku ayisurr ni ihi ima yi. A chi kuma du uwa ta ku kye uru ku kakami nggo na wo ukorr ku Atiko ku da di, ³² ‘À si ingga Abachi a akiki amuwa ba, ni si Abachi a Ibrayi, tuku Ishaku, i Yakubu.’ Musa à wri kpakpa na ma bwu ashishi kye chankarr.

³³ “Atiko wa à ddu ma da di, ‘Ddu anggakpaza amuwa ka glo, abubo wa nggo ùwà ì kri à si a iwre. ³⁴ Ingga ihi iha i anishirr amungga ba nu igbu nu Masarr ni wo iyi imbarr yi, ni ji nye kpa ba ttungo. Nye ni inggya, ingga ta tu ùwà kakuma nu Masarr.’

³⁵ “Uwa su Musa uyiyr wama yo nggo ani Israila ba a kà ma na da di, ‘Unggonggo à na ùwà ki

uttu tuku uni bre ure a munta?’ Abachi à tu uwa yo na du unitu ama wa à nga ni re nu Musa ku ni ijiji yi nggo i so kparri nggo. Abachi à du unitu wa à yo Musa na nu ma undu ku gri anishirr ba ki uttu tuku uni kpa ba ttungo. ³⁶ Musa à gri anishirr ba huzzu nu Masarr. À na aseki ka ikagri tuku a ka ku ayisurr nu Masarr, ni Inyi Ususarr wa tuku na ankpuji wa ki ase iso ine (40).

³⁷ “Uwa si Musa yo à ddu anu Israila ba di, ‘Abachi à ta tu uni kpa are na ba, nâ ta si nggo à tu ingga nggo. Uwa à ta su uyirr amba.’ ³⁸ Uwa yo à di zirr na anishirr ba ba na di nggurr bi ni ijiji. Uwa yo à di zirr na akiki munta ba ba tuku unitu Abachi wanggo nggo à re na ku ni igbigbu i Sinayi. À kpa ure ku Abachi ku nggo u di ni inta iso tsitsirr, wre ku bu turr ku nga ki inta.

³⁹ “Akiki munta ba a si wo ku hen. A kà ma na da di aba a zha di aba kà kakuma nu Masarr ku mu. ⁴⁰ Nggo na ddu Aruna di, ‘Na ki inta ábáchí unuma nggo a ta di ku ki inta ichi nggo. Inta si hi inkindirr yi nggo ì la nu Musa wanggo à gri inta ssuzzu nu Masarr nggo hen.’ ⁴¹ Ni ima yo aba a na ankpunkpru a uvuvurr ilando na han ayiyi a to ku. Na na iga na rro nyarr ku inkindirr yi nggo a na nggo. ⁴² A na meme nggo, Abachi à kà ugo a nu ba, na du ba ka di kye intsintse na akpa ki ábáchí ambarr wa nâ ta si nggo a charr nu ungbamvu ku abi kpa are ba di,

“ ‘Anishirr bu Israila! Imba i si di han ayiyi a ininazzu wa to ki ingga ki ase iso nes ni ijiji hen.

⁴³ Imba i ba iburr i azhi Mole,

na ankpunkpru iki ka Refa, azhi amba a
intsintse wa.

Abama a si aseki ka nggo imba i na di abangga
a si ábáchí amba ba.

Ni itu ima yo, ingga ta turr imba kuma ni igarr
gbagbamu nu Babilo nggumu.*

⁴⁴ “Akiki amunta ba a se ni Iburr Iwre i nggurr
bi i Abachi yi. Ima yo i tsarr di Abachi à si na ba
ni ijiji yi. A tarr yi mwe ma nggo Abachi à da ku
Musa di à bu na yi nggo. ⁴⁵ A so shi akiki amunta ba
a kpa Iburr i nggurr bi Abachi yi na akiki ambarr
ba ba, na di gri yi ma nu nggo Joshuwa a kpa igbu
yi nggo Abachi à han ba huzzu ba. Iburr yi i di se
ma na ase ka Doda. ⁴⁶ Doda à su ku Abachi isisurr.
Na à barr Abachi di a bu du uwa à me ku Abachi
a Yakubu iko. ⁴⁷ Uwa à su Solomo mu à me ku uki
ku ibarr ku.

⁴⁸ “Abachi Unkpi Kakami wa à si di rri so na ako
anggo nggo anishirr ngga a me wa hen. Uni kpa
are wa à da di,

⁴⁹ “Abachi à da di, ‘Unkplassu ku u si idaba i ittu
imungga yi,

ingbingbru yi ì si inkla i sa aza amungga.

Imba ka me ki ingga iko ita nggi?

Abubo a kuso amungga a si nu momonggo?

⁵⁰ A si si ingga yo ì na aseki angga ka wemi hen?†

⁵¹ “Imba anishirr bi kà iwo! Isisurr imba yi
ì si nâ ta si isisurr i abangga ba nggo a kà ure
ku Abachi! Imba ta angbinta harr atu ku ure
ku Abachi ku. Imba i si nâ ta si akiki amba ba.
Ttuttumi imba mi i di kà iwo ku Izhi Iwre yi!

⁵² Akiki amba ba a si ki uni kpa are uwa watanggo

* **7:43** Kye zizo Emo 5:25-27. † **7:50** Kye zizo Ishaya 66:1-2.

iha hen? A ngi abi kpa are ba nggo a da are ni itu i Uwanggo nggo à di wo ku Abachi ure ttuttumi. Imba ngga zizo i yo ku uza ni ngu ma. ⁵³ Imba yo i kpa Are ka Musa ka zhi na abitu ama ba ba. Ni ima mi imba i ka ni si na inkindirr yi nggo a di imba bu na hen.”

A ta Istifanu na angbinta ngu

⁵⁴ Nggo abi so na akaba ba a shirr ku Istifanu atu, unfu u ki ba, aba ta anyinyirr na ku. ⁵⁵ Ni ina ima mi, Izhi Iwre yi ì tsarr ssu ni Istifanu ku, uwa gi ashishi hun ko nu unkplassu na hi inkpinkyi i Abachi yi, i Yesu à kri nu ungo ri ku Abachi. ⁵⁶ Istifanu à ddu ba di, “Kye yi, ingga i hi unkplassu ku u bwu, Uvuvurr a Unushirr wa à kri nu ungo ri ku Abachi.”

⁵⁷ Aba a yi hantu na ki ango ttu atu, na gru kru ku kuttu ma ankpa yirr. ⁵⁸ A turr ma kakuma nu ugo ku ìgbù ku na ta ma na angbinta. Abangga ba nggo a bre are ka imu surr ku nggo a ddu iki isurr imbarr yi a zu nu uvuvurr nze numa ku a yo ma du Shawulu.

⁵⁹ A ko ta Istifanu na angbinta ka, uwa yì na yo Atiko wa di, “Atiko Yesu, ùwà bu kpa izhi imungga yi.” ⁶⁰ Na kuttu na nggarr angu a yi nu ukorr unkpì di, “Atiko, si du ìla ure imbarr yi iso ba na atu ambarr hen.” À da meme mre, na ttu.

8

¹ Shawulu à kpanye di a na wre nggo a ngu Istifanu nggo.

A ki abiga ba iha, aba a ga ki varrvarr

Na azhibarr ama anishirr a ki abiga ba nu Urushalima iha kakami. Abiga ba wemi a gru kru varr kuma ni igbu i Yahudiya tuku Samarriya, na ka abi ko na angu ba yo a du. ² Aniru abi kru isisu i Abachi kakami a zzu Istifanu, na ba azhittu kakami ni ittu ima yi. ³ Shawulu na anko à zha anko nggo à ta ngi abiga ba na aki ka nggurr bi ka Abachi. À di ga ako wa na yiyirr na gba aniru na amba kuma ku surr na aki ka iharr.

A da Ure ku wre ku nu Samarriya

⁴ Abiga ba nggo a ga kru nggo, a zirr ga ankla ka wemi na so di da Ure ku wre ku. ⁵ Filibu a kuma ni igbù numa nu Samarriya na ku bre ba ure ku Kristi. ⁶ Inggurr bi i anishirr yi wemi a shirr atu ku inkindirr yi nggo Filibu à so da. A wo na hi aseki ka ikagri ka nggo à na. ⁷ Anazhi ndanda a ta ukpa na ssuzzu nu ukpa ku anishirr shishemi nggo a di rri so na ba nggo. Na so han atu. Anishirr bangga ba nggo a ki ga anga yirr na aba kpre aza a kaki kyekye. ⁸ Anishirr abi igbù ba a nyarr kakami.

Unutirr wa nggo à yo ma di Sima

⁹ Ugo numa nu umi igbù ku à yo ma di Sima, à si unutirr. Aseki ka nggo à di na ka à du anishirr abi igbu ba wemi a ku ayisurr kago nu Samarriya, na di ga angba du uwa si ankppe mu kakami. ¹⁰ Anishirr ba wemi ni igbu wa, atsitsa na ankpinkpi a di da di, “Wanggo yo à su ukyekye ku Abachi wa nggo à yo ma di ‘Unukyekye Unkpi.’ ” ¹¹ Ase ka a kri ba nggo a so di na aseki ka ku ayisurr anishirr ba a so di shirr ku atu kakami. ¹² Nggo anishirr ba a kpanye nu ure ku Filibu ku ni itu ittu i Abachi yi tuku isa i Yesu Kristi, na du ba zzu ba

na amasirr, amba na aniru. ¹³ Sima mi à kpanye meme, aba a zzu ma na amasirr. Uwa di ga Filibu kago na ku ayisurr na aseki angga ka nggo a na ka.

¹⁴ Nggo abi ko na angu ba nggo a si nu Urushal-ima na wo di anu Samarriya ba a kpa ure ku Abachi ku, na tu anu Biturr tuku Yohana kuma na ba. ¹⁵ Ni inga imbarr nabo nggo na ni barr Abachi di abiga ba bu kpa Izhi Iwre yi. ¹⁶ Ni ima Izhi Iwre yi i nise ji ku undurr na ba. A zzu ba na amasirr yo mre ni isa i Atiko Yesu. ¹⁷ Nggo anu Biturr tuku Yohana a sa ungo na ba, aba kpa Izhi Iwre yi.

¹⁸ Nggo Sima à hi di abi ko na angu ba a ti na ungo sa na anishirr ba aba a kpa Izhi Iwre yi mre na ttu inklo du uwa ta nu ba ¹⁹ na da di, “Na ingga mi ki kyekye wre ku undurr wanggo ingga ti sa ungo na ku uwa bu kpa Izhi Iwre.”

²⁰ Nggo Biturr à ka sa ku di, “Ùwà bu kuttu ni inklo imuwa yi mi, nu nggo ùwà kye di ùwà ka ba inklo re inkindirr yi nggo Abachi à ni yi na si kpa inkindirr na yi hen! ²¹ Angginggi imuwa, ùwà sama nu ungo nu undu ungo ku, nu nggo isisurr imuwa yi ì si ndanda na age ka Abachi. ²² Meme nggo, uwa bu ba amarr andanda amuwa kama ttungo, ni barr Abachi hi di à ka nggurr amarr amuwa akama zhi ku ùwà. ²³ Ingga kye ùwà si ssu nu kpakpa isisurr. Ila ure imuwa yi i lo ùwà zu ki ugarr.”

²⁴ Sima à ddu anu Biturr tuku Yohana di, “Ingga tsi ki imba anggo, barr ki ingga Abachi di a bu si du aseki angga ka nggo imba bre a kuttu ingga hen.”

²⁵ Nggo a da ku anishirr ba inkindirr yi nggo a hi ni itu i Yesu nggo, na re ure ku Atiko ku, ani Biturr

tuku Yohana a kakuma nu Urushalima. Na ga igbu i Samarriya yi na di bre ure ku Yesu ku.

Filibu tuku ankye anu Habasha

²⁶ Unitu a Atiko wa à re ni Filibu ku di, “Gru kuma ni ingbahru na anko nggo a zhi ni Urushalima na ko nu Gaza.” (A si di ga anko ma zizo hen.) ²⁷ I Filibu à gru kuma. Na anko ama ugo anu Habasha numa, à si ankye uni di kye abubo a zu inklo a Kandaki, ayamba wa nggo a su uttu nu Habasha. Ugo wa à so zhi ni ibarr Abachi nu Urushalima ²⁸ na so kakuma ni iko. À rri so ni inga ama wa na so bre nu ungbamvu ku nggo Ishaya uni kpa are Abachi wa à charr nggo. ²⁹ Izhi Iwre yi ì ddu Filibu da à bu chi ki ywhiywhirr nu ugo wa ku.

³⁰ Filibu à chi kuma na wo ma so bre nu ungbamvu ku Ishaya. Na zhi ma da di, “Ùwà ì hi inkpi inkindirr yi nggo ùwà so bre yi nggo?”

³¹ Anu Habasha wa à ka sa ku Filibu di, “Undurr ti si tsarr ingga hen, ingga ta na kingginggi ni hi?” Na tsi ku Filibu ango di à bu hun so nu uwa ku.

³² Inkla yi nggo anu Habasha wa à so bre na angbamvu ka Abachi ka nggo, à si inkla inggi yi nggo da di,

“À si nâ ta si ivinta nggo à gri ta ku ngu.

À si nâ ta si uvuvurr inkru nggo à kurr ku infunfu ikpa,

uwa à si da inkindirr hen.

³³ A nu ma ishisha na a si na wre ku nâ ta si nggo a ka na hen.

Unggonggo ka bre are ni itu i ahinhan ma ba? A ngu ma glo ni ingbingbru inggi yi.”

³⁴ Ankpye wa a ddu Filibu di, “Da ki ingga, uni kpa are wa à so re ni itu ima ka à so re ni itu i undurr mu?” ³⁵ Mre i Filibu à gru so re ku Ure ku wre ku ni itu i Yesu zhi na achichi are kama nggo a so bre nggo.

³⁶ A so ga anko wa na nga ni inkla numa i amasirr, ankpye wa a ddu Filibu di, “Amasirr nggo inggya, anggi ta han ùwà ni zzu ingga na wa?” [³⁷ Filibu à da di, “Ùwà ti kpanye ni Yesu ku ni isisurr imuwa yi we a ka zzu ùwà na amasirr wa.” Ugo wa à ka sa ku di, “Ingga kpanye di Yesu Kristi à su Uvuvurr a Abachi.”] ³⁸ Ankpye wa à du inga ni gba ba wa a kukri. Aba aha mi, u Filibu tuku ankpye wa, a ji kuma na amasirr wa, Filibu à zzu ma na wa. ³⁹ Nggo a ssuzzu na amasirr wa Izhi i Atiko yi i ki Filibu ba share. Ankpye wa à si hi ma zizo hen. Na kuchi nu uzirr umaku isisurr ima yi i si pyarr. ⁴⁰ Mre i Filibu à kakye uwa à si ni igbu nu Azotu, na di ga igbu yi na so bre Ure ku wre ku Yesu ku nga ni rri ni Kayisarriya.

9

Shawulu à kaki uniga Yesu

¹ Nggo Shawulu à ni so vri sasa na so ta anyinyirr du uwa ta ngi abiga Atiko ba. Na kuma na ankpye unkpi abikye wa ku ² di a bu ku charr ungbamvu angga ka nggo a ta da ba du uwa Shawulu à su unggonggo. Na bu nu uwa na ka, uwa à ta kpa ka na kuma na abubo a ssubi anu Yahuda wa nu Damasika, wre ku à ti ku hi abangga ba nggo a ga anko nggo a tsarr nggo uwa à ta vi ba amba na aniru nga ni harr nu Urushalima. ³ Nggo

Shawulu à zirr ki ywhiywhirr nu Damasika mre uru numa u gru ji zhi nu unkplassu nu la nzarr kago ma. ⁴ Uwa jaku ni imimi na wo ukorr u so ddu ma di, “Shawulu, Shawulu, ùwà so ki ingga iha ngginggi?”

⁵ I Shawulu à zhi di, “A su ùwà unggonggo, Atiko?”

Ukorr ku da di, “A si ingga Yesu wanggo nggo uwa i so ki ma iha yi nggo. ⁶ Gru kuma nu umi ìgbù ku aba ta ku da ku uwa inkindirr yi nggo uwa ta na nggo.”

⁷ Anishirr ba nggo a so zirr ni Shawulu ku à kukri sama nu ure na so wo ukorr ku na si hi undurr hen. ⁸ Shawulu à gru ni imimi yi na bwu ashishi ama ka nggo na si kye hi naka hen. Aba a gbu ma nu ungo mu na rri nu Damasika. ⁹ Uwa ki ivi itarr sama ni hi abubo, na si ri ka so inkindirr hen.

¹⁰ Uniga numa à se nu Damasika à yo di ma Ananiya. Atiko wa à yo ma nu la di, “Ananiya!”

Uwa kpanye ku di, “Ingga nggo Atiko.”

¹¹ Atiko wa à da ku di, “Kuma ni iko i Judasi* na anko a umi ìgbù wa nggo yo wa di Ntto, ni kuma ku zhi ba ugo numa a yo ma di Shawulu a sa anu Taso, à so barr. ¹² À hi unushirr nu ula à yo ma di Ananiya uwa nga ni sa ango na ku da ashishi ama ka bu bwu.”

¹³ Ananiya à da di, “Atiko, ingga ka wo are ka ugo ma ba na anishirr ba shishemi na aseki ndanda ka nggo a na ku anishirr amuwa ba, nu Urushalima. ¹⁴ Na nga ni inggya ni ikpanye i

* **9:11** Yahuda: Uwanggo à si si uyirr nu umi ku abi kuma na angu ba nggo a yo ba di Yahuda hen.

ankpinkpye abikye ba du uwa ta nga ni vi abangga ba nggo a so di barr ni isa imuwa yi nggo.”

¹⁵ Atiko wa à ddu Ananiya di, “Kuma! A su undurr wanggo nggo ingga ì ttu ma zu di a bu na ki ingga undu. A ta da ure umungga ku ku abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, na atuttu na anishirr bu Israila ni itu mungga. ¹⁶ Ingga ta tsarr ma iha yi nggo à ta ki yi ni itu mungga, wre ku anishirr a bu hi ingga.”

¹⁷ Mre u Ananiya à gru kuma ni iko yi nggo Shawulu à so, na ku sa ku Shawulu ango ni itu, na ddu ma di, “Uzumburr Shawulu, Atiko Yesu à tu ingga. Ûwà i hi uwa yo na anko. À zha di ashishi amuwa ka a bu kye hi ni bu si undurr wanggo nggo Izhi Iwre i Abachi i ta tsarr ssu nu ùwà ku kakami nggo.” ¹⁸ Ankpa yirr mre, inkindirr i si nâ ta si akpakpla ka ikikla issuzzu ku na ashishi kuhre ni imimi uwa kye hi zizo. A gru kri aba a zzu ma na amasirr. ¹⁹ Uwa gru kpa ila à ri na ri kre nggo ukyekye umaku u kanga ku nu ukpa.

Shawulu à bre Ure ku wre ku nu Damasika

Shawulu à so ki ivi ntsimi na abiga ba ba nu Damasika. ²⁰ A tsi kuma na abubo a ssubi anu Yahuda na gru so re ku anishirr di Yesu à su Uvuvurr a Abachi. ²¹ Abi wo ure umaku a ku ayisurr wemi, na zhi da di, “A si su ugo nggo a di ngi abi yo isa i Yesu ba nu Urushalima hen? À nga ni inggya ku ima yo, wre ku a bu ni vi ba gri ku ankpinkpye abikye ba?” ²² Ni ina ima mi u Shawulu ka na re ure ku kyekye mi. Ina ima i du anu Yahuda ba nggo a so nu Damasika a zha inkindirr ida chankarr di Yesu à su Kristi wa.

²³ Ivi shishemi i vu sarr anu Yahuda ba a nggurr bi na ssu anko da aba ta ngu Shawulu. ²⁴ Aba a farr da ku. A kuma ku di sa ma na azhi ni ibittu na anko ka ìgbù ka da aba ta ngu ma. ²⁵ Azhibarr numa nggo ni ibittu abi di ga Shawulu ba a ba ma na asa, na lo ku asa izhizhi, na to ma ji bwe ba ime yi nggo a me harr igbu wa kago nggo.

Shawulu nu Urushalima

²⁶ Shawulu à kuma nu Urushalima na ku du uwa ta nggurr itu bi na abiga ba ba nabo, aba si kpanye da a si uniga jiji hen. Isisu i ki ba na ku. ²⁷ Nggo Barrnaba à nga ni zi ma na gri ma na kuma na abi ko na angu ba ba. Na ku bre ba nggo Shawulu a hi Atiko wa na anko, na bre ba nggo Atiko wa à re na ku tuku nggo Shawulu à bre ure ku Abachi ku ni isa i Yesu nu Damasika sama ni ikru isisu. ²⁸ Meme bari i Shawulu rri ki ambarr na zirr ga Urushalima kago sama ni ikru undurr na so di bre ure ku Abachi ni ku isa i Atiko yi. ²⁹ À kuma ku di re na ri anta na ani Yahuda ba nggo a di re irrirri i Girrki nggo aba a zha anko da aba ta ngu ma. ³⁰ Nggo amuya ba a wo meme na gru gri Shawulu na kuma nu Kayisarriya na ku tu ma kuma nu Taso.

³¹ Uwa a si ni ima mre abiga ba kago Yahudiya, Galili tuku Samarriya a si ki iha ni ivi ima hen. Izhi Iwre yi i nu abiga ba iso su, aba gru so kri mwe na so ni isisu i Atiko wa.

Biturr à nga ni Lida tuku Jopa

³² Biturr à zirr kago ìgbù yi. Azhibarr numa nggo uwa kuma ni chirr na anishirr ba Abachi ba ba nu Lida. ³³ Na kuma ku hi ugo numa nabo a yo ma di Aniya. A ttu ga anga yirr na ki ase atandarr

sama ni igru na abubo a ikurr ama wa. ³⁴ Biturr à ddu ma di, “Aniya, Yesu Kristi à du uwa wre, gru chi abubo a ikurr amuwa.” Mre u Aniya à gru. ³⁵ Anishirr ba kago Lida tuku Sharroni a hi ma na kaki abiga.

Biturr à du Tabita à tasi

³⁶ Ayamba numa nu Jopa à si uniga na ri Tabita (Tabita ni irrirri i Girkki à si Doka.) Tabita à so di na uzizi na di zi abi iha. ³⁷ Ni ivi ima uwa gru lo na ttu. Aba a su ku iku yi ukpa na ba yi gri ku zu nu uki ku ussu ku. ³⁸ Jopa à si ta anko zhi nu Lida hen. Nggo abiga ba nu Jopa a wo di Biturr à se ni Lida, mre na tu anishirr aha di a bu ku tsi ku ango di, “Bubomi, narrma nga ni inta ba!”

³⁹ Nggo Biturr à gru ttu ukpa na ga ba.

À mirri nggo aba gri ma na hun kuma nu uki ku nggo à zu iku yi. Amba shishemi nggo aniru ambarr ba a ka ki ba nggo a nggurr bi wemi kago Biturr na so yi na bu tsarr iki isurr yi nggo Doka à ni su tsitsirr na ru ba na yi nggo.

⁴⁰ Biturr à han ba di a bu gru ssuzzu wemi nu uki ku, na kuttu na barr Abachi. À kakye iku yi na da di, “Tabita, gru.” Uwa bwu ashishi na hi Biturr na gru so si so. ⁴¹ Biturr à chi kuma na gi ma gru, na yo abiga ba na amba ba nggo aniru ba a ka ki ba a mirri, na nu ba na ku. ⁴² Ure ukuma u zirr kago Jopa, anishirr shishemi a kpanye na Atiko. ⁴³ Biturr à sha so ta anko nu uni hu anggakpa numa ku nu Jopa à yo ma di Sima.

10

Konelu à tu ba yo Biturr

¹ Ugo numa à se nu Kayisarriya a yo ma di Konelu. À si ankp̄ye a inkirr i abi ta iku abu Roma ba nggo a yo ba di “Inkirr i Italiya.” ² À su unushirr Abachi. Uwa na abi iko ma ba wemi a di kru isisu i Abachi. À di zi ani Yahuda abi iha ba. Na so di barr Abachi ttuttumi. ³ Azhibarr numa nggo, azhi wa a ka kasarr ba, u Konelu à so tsitsirr a Abachi à tsarr ma nu ula uwa a hi krizhizhi mi unitu a Abachi a mirri na so yo ma ni isa di, “Konelu!”

⁴ Uwa kye unitu wa ni isisu, na ddu ma di, “A sa angginggi, Atiko?”

Unitu wa à ddu ma di, “Abachi à nyarr ibarr imuwa yi na hi aseki ka nggo ùwà di nu abi iha ba. Nggo na gru ta tsarr ùwà du uwa bu hi. ⁵ Tu ba ko nu Jopa, ni du ba yo ku ùwà ugo numa nggo à ri Sima Biturr. ⁶ A su unichirr ni iko uni hu anggakpa numa a yo ma di Sima. Iko ima yi i si nu unddu ku inyi ku.”

⁷ Nggo unitu wa à kakuma, Konelu à yo amirr iko ama aha tuku uni ta iku wa nggo à su Unushirr a Abachi na à di zi Konelu undu. ⁸ Na bre ba inkindirr yi nggo i la na tu ba kuma nu Jopa ku.

Ula ku Biturr ku

⁹ Na azhibarr a uha wa na azhi na atsutsu, abitu ba a ki ywhiywhirr nu Jopa, i Biturr à hun ko barr Abachi na atu ka iko issu yi. ¹⁰ Iyo so ki ma uwa du ba ko zzu ku ila. A ni ko zzu ila yi uwa à so tsitsirr ula ù gru ki ma. ¹¹ Uwa hi unkplassu ù bwu nu la ku. Inkindirr i so ji zhi nu ussu ku ji nga ni imimi nâ ta si upri inkru nggo à vu ku gri na anga ka ne mi. ¹² Nu umi ku upri inkru ku a gri ininazzu i akpre tankpami, abi nga ngi nga, na aminche abi

ijiji. ¹³ Uwa à wo ukorr ù da di, “Biturr gru, ngi ni ta.”

¹⁴ Biturr à da di, “Atiko, ingga ka si na meme kpa hen. Ingga i nise ri inkindirr ndanda i ankizhi yi nggo amunta a si di ri yi hen.”

¹⁵ Ukorr ku u ddu ma ankpu aha wa di, “Inkindirr inggi yi nggo Abachi à na yo ki izizi, ùwà bu si yo yi ki i ankizhi hen.”

¹⁶ Inkindirr inggi yi i na meme ki ankpu tarr, mre à ba gba upri inkru ku na hun kuma nu unkplassu.

¹⁷ Nggo Biturr à ko ta amarr ni itu i ula ku, anishirr abangga ba nggo Konelu à tu ba nggo, a zha iko i Sima yi hi na kukri na angu ankonki ka.

¹⁸ A nggarr angu a yo, na zhi di, “Biturr, uwanggo nggo à yo ma di Sima à so ni inggya yo?”

¹⁹ Biturr à ni so bi kye ni isisurr di ula ku ù so da ku uwa sa angginggi. Mre Izhi Iwre yi ì ddu ma di, “Wo! Biturr gru kye anishirr atarr ngga a so zha ùwà. ²⁰ Gru ji ga ba, ni si kru inkindirr hen. Ingga yo tu ba.”

²¹ Biturr à ji ku ddu anishirr ba di, “À si ingga yo nggo imba i so zha nggo. Imba i nye na si angginggi?”

²² Anishirr ba a ddu ma di, “Inta zhi nu Konelu ankpye abi ta iku wa ku. Uwa yo à tu inta. A si Unushirr uzizi na di kru isisu i Abachi. Ani Yahuda wemi a di nu ma inkpinkpye kakami. Unitu Abachi nggo à ddu ma di a bu du ba yo uwa, na bu wo inkindirr yi nggo uwa i ta da ku.” ²³ Mre Biturr à yo ba mirri na kpa ba ki abichirr ama.

Biturr ni iko i Konelu

A zzu na ambre ka, i Biturr à gru ga ba, amuya banu abiga nu Jopa a ga ma. ²⁴ A zzu nu uha wa na rri nu Kayisariya. Meme nggo u Konelu so ko kye ba anko. Na yo amuyirr na akpukpama gbangba. ²⁵ Nggo Biturr à ta ko mirri, i Konelu à gru nga ni ma na ku na anko, na ku ttu ku aza na chi ma. ²⁶ Biturr à ka, na du ma gru. Na ddu ma di, “Gru ki tsa, ingga mi i si unushirr nâ ta si ùwà.”

²⁷ Biturr à so re nu Konelu ku na rri kuma ni iko yi na ku hi anishirr shishemi. ²⁸ Na ddu ba di, “Imba mi i hi di a di han ani Yahuda ni na inkindirr bi nu undurr wanggo nggo à si si ani Yahuda hen. Na bu si kuma ni ichirr na ku hen. Uwa à si Abachi mu à tsarr di ingga bu si da du undurr à si uni hlo iki ka uni zi iki hen. ²⁹ Ima yo du ba a ni yo ingga nggo ingga gru ni si ri anta hen. Di ingga i zhi ùwà, ùwà i tu ba yo ingga na angginggi?”

³⁰ Konelu à sa ko di, “A su une nggo ari, ingga so barr Abachi ni iko mungga. Nggo azhi wa à kasarr ba, mre unushirr à surr iki i la nzirrnzirr a kukri ki ingga na ashishi. ³¹ Na yo ingga na ddu ingga di, ‘Konelu, Abachi à wo ibarr imuwa yi. Aseki ka ngga ùwà di nu abi iha ba nggo a so ku ni isisurr. ³² Tu anishirr abanu kuma nu Jopa du ba ku yo ku uwa Sima nggo à ri Biturr. A se ni iko i Sima uni na anggapka wa, nggo iko yi i si nu unddu ku inyi wa nggo.’ ³³ Si ima yo ingga i gru tu ba korrmi, iwre nggo ùwà i nga nggo. Ziza nggo inta i si na age ka Abachi ni ta wo pempe inkindirr yi nggo Abachi à di ùwà bu ni da ki inta nggo.”

³⁴ Mre Biturr à gru bwu angu ddu ba di, “Ziza nggo yo ingga i hi di Abachi à si kpanye na abanu mri abanu hen. ³⁵ A ti si anabata mi, na ti di kru

isisu ima yi na na wre ku, uwa à ta kpa ma. ³⁶ Imba i hi ure ku nggo Abachi à nu ba gri ku ani Israila ba nggo. Ure ukuma yo ù si Ure ku wre ku di Yesu Kristi Atiko a anishirr ba wemi, uwa yo à gri iso isu. ³⁷ Imba i ka hi inkindirr yi nggo i la kago Yahudiya ba. Bazhi nu Galili, nu ugo ku nggo Yohana* uni zzu na amasirr wa à bre ku anishirr di a bu nga du ba ni zzu ba na amasirr. ³⁸ Abachi à nu Yesu anu Nazareti Izhi Iwre yi tuku ukyekye. Abachi à se ni Yesu ku, nu nggo Yesu à zirr di na aseki azizi kago na du anishirr abangga ba nggo Isheta à de ba zu a wre.

³⁹ “Inta mi i hi inkindirr yi nggo a na ni ìgbù nu Urushalima tuku igbu inuma ni Yahuda yi. A klo ma nu unkunkurr uwa a ttu. ⁴⁰ Unu utarr wa Abachi à ta ma ka si ni ibe yi, na du anishirr a hi ma. ⁴¹ A si si anishirr wemi mu a hi ma hen. A si inta nggo Abachi à hla di inta bu kuma ku da ku anishirr Ure ku wre ku nggo. Inta yo hi ma, ni ri, ni so na ku, nu ugo ku nggo a tasi nggo. ⁴² À ttu ki inta ukorr di inta bu da are kago ku anishirr ba, ni bu da ba di uwa yo à si uwanggo nggo Abachi à ttu ma ki uni bre amu ku abi so tsitsirr na abi ki. ⁴³ Abi kpa are ka Abachi ba wemi a da ni itu ima yi di undurr wanggo ti kpanye na ku aba ta nggurr ila ure ima yi zhi ku nu ukyekye ku isa ima yi.”

Abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen a kpa Izhi Iwre yi

⁴⁴ Biturr à so bre are angga ka mre Izhi Iwre i rri ku abi kri so wo are ka ni isisurr. ⁴⁵ Ani Yahuda,

* **10:37** Yohana: Yohana, uni zzu na amasirr wa nggo à bre ku anishirr ure ni itu i inga i Kristi yi nggo.

abiga ba nggo a ga Biturr zhi nu Jopa a ku ayisurr di abangga ba nggo a si si ani Yahuda mi hen, Abachi à nu ba Izhi Iwre yi. ⁴⁶ Uwa a si nggo a hi anishirr abama a ko re ni irrirri inuma na nkanka nggo aba si hi hen, na so gbyarr ku Abachi asa ku ukyekye umaku.

Biturr à ddu ba di, ⁴⁷ “Abangga ba a kpa Izhi Iwre yi na ti inta i kpa nggo, angginggi ta han ni zzu ba na amasirr?” ⁴⁸ Na ddu ba di a bu zzu ba na amasirr ni isa i Yesu Kristi. Aba barr Biturr di a bu sha so ivi ntsi na ba bari.

11

Biturr à bre ku abiga nu Urushalima

¹ Abi ko na angu ba na amuya abiga ba nu Yahudiya a wo kago da abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen a kpa ure ku Abachi ku. ² Nggo Biturr à kanga nu Urushalima abanu nggo a kpanye ni iyo iji yi a glo ma ³ di, “Ùwà kuma na anishirr abangga ba nggo a si yo ba iji hen, ni ku ri ila bi na ba.”

⁴ Biturr à bre ba inkindirr yi nggo ì la zhi ni imeme yi nggo. ⁵ À ddu ba di, “Ingga so barr Abachi ni ìgbù nu Jopa. Nggo ingga so tsitsirr ula ki ingga. Ingga ì hi ba a so gri upri inkru unkpi so ji zhi nu unkplassu, na a vu ku gri na atu wa ane mi. U ji ni kukri hinga ni ingga ku. ⁶ Ingga kye nu umi ku ni hi ininazzu i akpre, na abi nga ngi nga tuku aminche abi ibwa. ⁷ Ingga i wo ukorr u ddu ingga di, ‘Biturr, gru ngi ni ta.’

⁸ “Ingga ka sa ku ukorr ku di, ‘Atiko, ingga ka si ta abangga ba hen. Inkindirr ndanda na ankizhi nise rri na angu amungga kye.’

⁹“Ukorr ku ù re ankpu aha wa zhi nu unkplassu di, ‘Inkindirr yi nggo Abachi à na yi ki izizi, ùwà bu si yo ki i ankizhi hen.’ ¹⁰A na meme ki ankpu tarr, aba gba iki yi kakuma nu unkplassu zizo.

¹¹“Mre ingga kakye anishirr atarr nggo a tu ba ni ingga ku zhi nu Kayisarriya a ni kukri ni iko yi nggo ingga i so. ¹²Izhi yi da ki ingga di ingga bu ga ba, ni si ri amarr nanka hen. Amuya abiga atani ngga a ga ingga. Inta ku rri ni iko i ugo yi ma mi. ¹³Uwa da ki inta du uwa a hi unitu Abachi à kri ni iko ima na ddu ma di, ‘Tu ba kuma nu Jopa du ba ku yo ku uwa Sima nggo à rri Biturr nggo. ¹⁴Uwa yo a ta gri ku uwa na anishirr bi iko muwa ba are angga ka nggo ta kpa imba ttungo nggo.’

¹⁵“Ingga gru so re nggo Izhi Iwre yi ì rri na ba na ti nggo ì rri ni inta ba ni meme yi nggo. ¹⁶Mre ingga ì ssu hi nggo Atiko wa a da di, ‘Yohana à zzu imba na amasirr, uwa ta si imba, aba taka zzu imba ni Izhi Iwre.’ ¹⁷Meme nggo uwa ta si Abachi nggo à nu abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, Izhi Iwre yi na ti nggo a ni inta abi kpanye na Atiko Yesu Kristi ku. Ingga ì su unggonggo ni kisa ku Abachi?”

¹⁸Nggo a wo ma meme mre na zha inkindirr i da yi chankarr na ka so gbyarr ku Abachi asa di, “Abangga ba nggo a si si ani Yahuda mi hen, Abachi à nu ba ikpa ttungo ni na ndanda imbarri yi, na nu ba iso sese.”

Abiga ba nu Antakiya

¹⁹Abangga ba nggo a varr ki na nkanka ku iha yi nggo i gru ni ittu i Istifanu yi nggo à kru kuma nu Fonisiya tuku Sayiprosi, u Antakiya. Na bre

ku ani Yahuda yo Ure ku wre ku na akpambarr. ²⁰ Abanu ambarr ba, aniru nggo a zhi nu Sayiprosi tuku Sirrene na kuma nu Antakiya na ku so bre ku anishirr ba nggo a di re ni irrirri i Girrki Ure ku wre ku ni itu i Atiko Yesu wa. ²¹ Ukyekye ku Abachi ku ù se na ba, anishirr shishemi a kpanye na ku na kpa Atiko wa.

²² Abiga ba nu Urushalima a wo inkindirr yi nggo a la nu Antakiya na tu Barrnaba kuma nabo. ²³ Nggo uwa mi à nga ni hi inkindirr yi nggo Abachi nu uzizi umaku à na yi na nyarr na nggurr ba di a bu kri ngbangba ni iga yi ni isisurr iyirr. ²⁴ Barrnaba à su Unushirr uzizi, Izhi Iwre yi ì so na ku, uwa à kpanye na Abachi kakami. Anishirr shishemi a kpa Atiko nabo.

²⁵ Barrnaba à ssuzzu kuma nu Taso du uwa ta ku zha Shawulu, ²⁶ na ku hi ma nggo na gri ma na nga nu Antakiya. Abiga ba shishemi a nggurr bi ni inkla iyirr na ki ise iyirr, na di kpa itsarr i anu Barrnaba tuku Shawulu. A si na Antakiya yo aba yo abiga ba inkpu imeme di abi si nâ ta si Kristi.

²⁷ Ni ivivi ima abi kpa are abanu a zhi nu Urushalima na nye nu Antakiya. ²⁸ A yo unuma wa na ba di Agabu. Izhi yi i du ma a gru à re aseki ka nggo a ta la ni ichi. Uwa da di iyo ta ki kago ingbingbru yi namri. (Iyo ima yi ì ki na ase ka nggo Kladiyu à su Uttu unkpi wa.) ²⁹ Abiga ba wemi a gru shirr aseki ta zi amuya abiga ba ni Yahudiya. Anishirr a ni nâ ta si nggo ukyekye umbarr u nu ba. ³⁰ Na shirr aseki ka nu anu Barrnaba tuku Shawulu, di a bu kpa gri ku akikre anishirr ba.

12

A ki abiga ba iha inkpi zizo

¹ Na attuttu a ka ma uttu Hirridu à gru so ki abiga abanu ba iha sama ni itito. ² À ngu Yakubu, uzayirr a Yohana na anjingba. ³ Nggo à hi di ani Yahuda ba a nyarr, ni ina ima, na vu Biturr meme. A na inkindirr inggi ni ivivi nggo anishirr ba a so na iga inggi nggo a yo yi di Iga i Unfonfo ni Sama ni Iyisti. ⁴ A vu Biturr na gri ku harr, na du abi ta iku ba inkirr ine, na anene nggo, so kye ma sarr kpa. Hirridu à na anko wa nggo a ta gri ma kuma ni Iga i Ivu Sarr bari na ka ttu Biturr a nu ba du bre ku amu.

⁵ Ima yo i du Biturr à kri ni harr. Ni ina ima mi, abiga ba a kri ni isisurr iyirr na barr Abachi ni itu i Biturr.

Unitu a Abachi à ttu Biturr ssuzzu ni iharr

⁶ Ni ibittu yi nggo Hirridu ta zzu na ambre ka na ka gri Biturr ssuzzu ku anishirr ba du ba ni bre ku ure amu ka nggo, Biturr à rri kurr ku abi ta iku aha ba na atsutsu. Aba lo ma na ache aha. Abi gbye anko banu a kri na anko a imirri wa. ⁷ Aba gru kakye unitu a Atiko wa a kukri, uru ula nu uki ku harr ku. Uwa tto Biturr nu ungba na si ma, na ddu ma di, “Narrma, gru!” Ache ka a kuhre ankpa yirr glo ku Biturr na ango.

⁸ Unitu a Abachi wa à ddu ma di, “Surr ankru ni lo anggakupaza amuwa ka.” Biturr na ku meme yo. Unitu wa à ddu ma di, “Ba ankru amuwa ka abi ka garr ni ga mi.” ⁹ Na ssuzzu, Biturr ga ma, na si hi di inkindirr yi nggo unitu wa so na i si jiji mu hen. Na kye du ula mu so ki ma. ¹⁰ A ni nggarr

abi gbye abi imeme ba tuku abu uha ba, na nga na anko wa nggo a na wa na ankpunkpu inklo. A di ba na anko ama yo na kuma nu umi igbù ku. Anko ama à bwu ba na nkpama, aba rri ba ma. Nggo a zirr na nggarr anko a imeme wa, unitu wa a ka nado na du ma na nkpama.

¹¹ Mre Biturr a hi di inkindirr inggi yi i si jiji. Na da di, “Ziza yo ingga hi di i si jiji. Atiko wa à tu unitu ama wa, uwa ni kpa ingga ttungo na ango ka Hirridu tuku aseki ka nggo ani Yahuda ba a ko kye di aba a ta na ki ingga nggo.”

¹² Nggo a hi meme, na tsi kuma ni iko i Maryamu, ayirr a Yohana nggo à yo ma ki Marrku. Anishirr shishemi a nggurr bi na so barr Abachi nabo. ¹³ Biturr a nggurr anko a bi wa. Uvurr iko, uva nggo a yo ma di Roda à nga nye i kye à su unggonggo ko nggurr anko wa. ¹⁴ Nggo a wo ukorr ku Biturr ku na nyarr kakami na kru kakuma na si bwu anko wa hen. Na ku da ba di, “Biturr nggo kri na anko wa!”

¹⁵ Aba ddu ma di, “Ùwà si ni ilà.” Uwa kisa du uwa da su ure ujiji mu. Aba da di, “A su izhi i unitu wa nggo à di gbye ma mu.”

¹⁶ Meme nggo Biturr à kri so nggurr anko wa. Nggo a bwu anko wa na hi ma na ku ayisurr.

¹⁷ Biturr ki ba nu ungo di a bu ki ywi, na bre ba nggo Atiko wa à gri ma ssuzzu nu uki ku iharr ku nggo. Na ddu ba di, “Ku da ku ani Yakubu na amuya ba inkindirr inggi yi.” Na ka ba du na kuma na ntsandirr mu.

¹⁸ Na ambre ka abi gbye abubo ba a kye nkankarr mi na zhi di, “Biturr à ba nu momo?”

¹⁹ Hirridu à da ba di a bu zha ma kye. Aba à zha

ma chankarr. Na du ba a yo abi gbye abubo ba ni zhi ba inado i Biturr yi, mre na da di a bu ngi ba.

Ittu i Hirridu

Nu ugo ku Iga i Unfonfo ni sama na iyisti wa, u Hirridu gru zhi nu Yahudiya ji kuma nu Kayisarriya, ku so ma ivi nabo. ²⁰ Hirridu à di se ni ivri na anishirr bu Taya tuku Sido ba. Anishirr bu Taya tuku Sido ba a nggurr bi nga ni vu ku Blasitu uza di à bu zi ba na re nu uttu wa ku. Uwa yo à si ankppe na akaba a uttu wa. Blastu à kpanye du uwa ta zi ba. Aba ku barr ma di aba a ta so zizi na ku, nu nggo aba mi di kpa ila zhi ni igbù ama wa yo.

²¹ Na azhibarr wanggo a ttu zu nggo, i Hirridu à surr inkinkru i ittu na so ni imburr ittu ima yi na re na anishirr ba ba. ²² Aba hantu di, “Uwanggo à si si unushirr nggo à so re hen, à si ábáchí.” ²³ Ankpa yirr mre unitu Atiko wa à nggurr ma ta yo, nu nggo à kpa inkpinkpye i Abachi, na na nâ ta si ábáchí mu. Inki i ri ma, uwa ttu keke.

²⁴ Ure ku Abachi ku u so kuchi kago.

²⁵ Barrnaba tuku Shawulu a kre undu na ka zhi nu Urushalima, na ba Yohana, nggo à yo ma du Marrku à gri kye.

13

Izhi Iwreyi du ba tu anu Barrnaba tuku Shawulu ssuzzu

¹ Abi kpa are na abitsarr a se na abiga ba ba nu Antakiya. A si Barrnaba, u Simiyo, wanggo nggo a di yo ma di Niga (nggo su unushirr ushishirr), u Lukiyu anu Sirrene, tuku Manayi (nggo à furr ni inkla iyirr tuku uttu Hirridu nggo), u Shawulu.

² Nggo a so kuttu ku Abachi na vu angu, i Izhi Iwre

yi ì ddu ba di, “Ttu anu Barrnaba tuku Shawulu zu ku undu ku nggo ingga ì yo ba na ku nggo.” ³ Mre aba a barr na vu angu, na sa ba angu ni itu na du ba kuma.

Barrnaba tuku Shawulu nu Saprosi

⁴ Aba aha mi nggo Izhi Iwre yi tu ba nggo, a kuma nu Salukiya, na ku gru nabo a rri nu ddu na kuma nu Sayiprosi. ⁵ Nggo a se nu Salami, na bre ure ku Abachi ku na aki ka issubi ka ani Yahuda ka. Na gri Yohana Marrku di a bu di zi ba nu undu.

⁶ A zirr kago igbu wanggo a amasirr a ka ma yo na atsutsu nggo na kuma nu Pafo. A ku hi unutirr unuma nabo. A di re anishirr du uwa di kye na hi inkindirr yi nggo i ta la ni ichi nggo. A si anu Yahuda. Aba yo ma ni irrirri i Girrki di Barr-Yesu.

⁷ A di se ndo nu Sajo Bulu, nggo à si krizhizhi ku, na si ugona ni igbu wa nggo amasirr wa a harr ma yo na atsutsu. Sajo Bulu à tu ba yo anu Barrnaba tuku Shawulu du uwa à ta ni wo ure ku Abachi ku na ba.

⁸ Nggo Ilima uni ikagri wa (wanggo yo si inkpi isa yi ni irrirri i Girrki) à ta ukpa du uwa ta han ugona wa ni yo isisurr ima yi na Atiko ku. ⁹ Mre, Izhi Iwre yi gru nga ku Shawulu, nggo a di yo ma du Bulu, uwa kye uni ikagri wa girr, ¹⁰ na ddu ma di, “Ùwà uvuvurr a umimi, ùwà si di kpanye ni inkindirr yi nggo i di si izizi hen. Ni se na anko ka di re anishirr na amimi aseki ka ikagri, ni di da ba di are ajiji ka Abachi ka a si are ka imu. ¹¹ Atiko wa a ta nggurr ùwà ta yo ziza nggo, ùwà ta kaki unakreshishi ni si ta kye hi hen ma nu nggo Abachi a taka da nggo.”

Mre Ilima kakye ame a ttu ashishi ama ka. Uwa à nga chacha di zha undurr wa nggo à ta gbu ma

nu ungo nggo. ¹² Nggo ugonna wa à hi inkindirr yi nggo ì là nu Ilima ku, na ku ayisurr ni itsarr inggi yi ni itu i Atiko na yo isisurr na Atiko wa ku.

Anu Barrnaba tuku Bulu ni igbu nu Antakiya nu Pisidiya

¹³ Bulu na abi zirr ama ba a darr nu uddu ku zhi nu Pafo na nga ni igbu nu Pega nggo se na anga ka Pamfiliya nggo. Yohana nggo a yo ma du Marrku à ka ba du nabo na kakuma nu Urushalima. ¹⁴ Aba gru zhi nu Pega na nga nu Antakiya na anga ka Pisidiya. Uwa si na Azhibarr a Isu Anu Yahuda wa, aba a rri ku so nu uki ku issubi ku. ¹⁵ Nggo a bre kre zhi na Are ka Musa ka tuku icharr i abi kpa are ba Abachi ba, ankpinkpye bu uki ku issubi ba a tu ba nu anu Bulu ba di, “Amuya, imba ti si ni inkindirr i da ku anishirr ba imba re na ba.”

¹⁶ Bulu à gru kri na ki ba nu ungo, na da di: “Amuya ani Israila na abangga nggo a kuttu ku Abachi wemi na a si si anu Yahuda hen, imba wo yi! ¹⁷ Abachi à anishirr bu Israila à ttu akiki amunta ba na na ba ki anishirr abi inkpinkpye nu nggo a si abichirr ni ìgbù nu Masarr. Abachi à gri ba ssuzzu nu Masarr nu ukyekye unkpì umaku. ¹⁸ Aba si kpanye na ku hen, uwa vu isisurr na so di zirr na ba na ankpù jiji wa ki ase iso nēs (40). ¹⁹ À ngi igbu itangba na tsi ako ambarr wa nggarr na anga ka Kenanu ka, na ka anishirr ama ba ki akikye bi igbu ba. ²⁰ A ba ma ase ayiyirr anē ni iso ikywi (450) ngga na na aseki akama.

“Nu ugo ukuma uwa à nu ba abi bre amu aba di se meme yo nga ni ma ku Samwila, uni kpa are a Abachi wa. ²¹ Nggo a gru so zha uttu, Abachi a nu ba Shawulu uvuvurr a Kishi, nggo zhi nu uga

ku Benyami. Uwa a hru ittu yi ki ase iso nes (40).
²² Nu ugo kuma, u Abachi à ttu Shawulu glo ni ittu yi na na Doda ki uttu wa. Wo inkindirr yi nggo Abachi a da ni itu Doda, 'Ingga ì zha Doda uvuvurr a Jesi i hi nggo à su Unushirr wanggo a kuma ki ingga ni isisurr. A su unushirr wanggo nggo à ta na inkindirr inggi yi nggo ingga da ku di a bu na yi nggo.'

²³ "Abachi à na uhanma a Doda nggo ki uwanggo nggo à ta ni kpa anishirr bu Israila ttungo nâ ta si nggo à da zu nggo. Ugo uwama yo à si Yesu. ²⁴ Nggo Yesu à nise ssuzzu undu umaku, i Yohana a di bre ku anishirr bu Israila ba wemi da a bu ba ila ure imbarr yi ttungo, na ka isisurr imbarr yi kanga na Abachi ku, na bu du ba zzu ba na amasirr. ²⁵ Nggo Yohana a ta so kre undu umaku na ddu anishirr ba di, 'Imba kye di ingga su unggonggo? Ingga i si si uwanggo nggo imba so kye ku anko hen. Kye yi, ingga ta kre bari uwa ta nga. Ingga i si ma uni ddu ku azhizhi ka anggakpaza hen.'

²⁶ "Amuya, ahan ma bu Ibrayi na abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen na di barr Abachi, kye a gri ki inta yo ure ku ikpa ttungo unngo ku. ²⁷ Anishirr ba nggo a so nu Urushalima na ankpinkpye ambarr ba, a di bre angbamvu ka abi kpa are ba na Azhibarr a Isu anu Yahuda wa na si hi inkpi i are yi hen. A ngu Yesu na si hi di aba a ko na si inkindirr yi nggo a ka da zu mu ba hen. ²⁸ Nu nggo a si hi ma ni ila hen, na si hi inkpi i ngu ma yi hen, na ka na ddu Bilatu di a bu du ba ngu ma. ²⁹ Nggo a na aseki ka wemi nggo angbamvu ka Abachi ka a da di a taka na ku Yesu na ka nggo,

na ttu ma ji nu unkunkurr ku klo ku na kama yo ni ibe. ³⁰ Abachi à ta ma si ni ibe yi. ³¹ Uwa kanga ni di zirr ki ivi shishemi, anishirr ba nggo a di ga ma zhi nu Galili kuma nu Urushalima, a hi ma. Abama yo a ka di da ku anishirr bu Israila aseki ka ni itu ima yi.

³² “Abachi à da zu ku ábáchí amunta ba aseki ka nggo uwa à taka na ba nggo, inta nye bre ki imba Ure ku wre ukuma yo. ³³ Ziza nggo Abachi à na ki inta, ahinhan ambarr ba inkindirr ima yo, nu nggo a ta Yesu si ni ibe. Uwa a si meme yo nggo a charr nu Ungbamvu ku Asarr ka Igbyarr Asa ku uha ku da di:

“ ‘Uwà su Uzumu;

ari ingga kaki Aki amuwa.’* ”

³⁴ Abachi à ta Yesu si ni ibe, na si du ukpa umaku u bo hen. Ni ima yo Abachi à da di:

“ ‘Ingga ta ni imba ida zu iyiyirr ima yo nâ ta su nggo ingga da zu ku Doda.’ † ”

³⁵ Nâ ta si nggo a da nu Ungbamvu ku Asarr ka Igbyarr Asa unuma ku di:

“ ‘Uwà si ta du Uni wre amuwa wa à bo ni ibe hen.’ ‡ ”

³⁶ “Doda à na undu ku Abachi ma ni ittu. A zzu ma hinga na ábáchí ama ba ba, uwa a bo. ³⁷ A ta su uwanggo nggo Abachi à tasi nggo, à si bo hen.

³⁸ “Ima yo, imba amuya wemi, bu hi gbigbi di ure ku nggurr ila ure zhi ku u zhi ni inkindirr yi nggo Yesu à na na nkpama nggo inta so bre ki imba. ³⁹ Imba bu hi di undurr wanggo à ti kpanye ni Yesu ku, aba a kpa ma ttungo ni ila ure ima yi nggo Are ka Musa ka a ma chankarr ni kpa ma

* **13:33** Kye zizo Asarr 2:7. † **13:34** Kye zizo Ishaya 55:3.

‡ **13:35** Kye zizo Asarr 16:10.

ttungo nggo. ⁴⁰ Ki bwe, ni si du ure ku abi kpa are ku ka ùwà vu hen.

⁴¹ “ Kye yi, imba abangga ba nggo re are andanda ni itu inkindirr yi nggo Abachi à da nggo, ku ayisurr ni k_i yi.

Ingga ì ta na inkindirr ni ivi imba yi,
uwa si inkindirr inggi yi nggo undurr ka ti bre
ki imba mi,
imba si ta kpanye hen. '§ ”

⁴² Nggo anu Bulu tuku Barrnaba a ta so ka share nu uki ku issubi ku ani Yahuda ku, anishirr ba ddu ba di a bu ka kanga ni bre ba aseki angga ka zizo na Azhibarr a Isu à so nga anu Yahuda wa. ⁴³ Nggo anishirr a gru ni issubi yi nggo ani Yahuda shishemi na abangga ba nggo a so ga iga i ani Yahuda yi, na so kuttu ku Abachi à gru so ga anu Bulu tuku Barrnaba. Anu Bulu a re na ba, na tsi ba ango di a bu si kakuma nu ugo hen, na bu kye uzizi ku nggo Abachi à na ba nggo.

⁴⁴ A zzu na Azhibarr a Isu anu Yahuda a uha wa, anishirr ba ni ìgbù wa a ssuzzu wemi nga ni wo ure ku Atiko ku. ⁴⁵ Nggo ani Yahuda ba a hi akpa anishirr wa nggo na zha di a ka si aba mu, na re are ndanda ni itu i ure ku Bulu ku na marr ma.

⁴⁶ Mre anu Bulu tuku Barrnaba a si kru undurr hen, na ddu ba di, “A si gbigbi mu inta bu da ki imba yo ure ku Abachi ku kuchi bari ni ka ku bre ku abanu meme. Imba kà ku. Ima tsarr di imba si so zha iso sese hen. Ziza inta ko kuma na abangga ba nggo si si ani Yahuda hen. ⁴⁷ Uwanggo yo si inkindirr yi nggo Abachi à di inta bu na:

§ 13:41 Kye zizo Habaku 1:5.

“ Ingga na ùwà ki uru ku la ku abangga ba nggo si si anu Yahuda hen, wre ku ùwà bu gri ikpa ttungo nga ku anishirr we ni ingbingbru yi.’* ”

⁴⁸ Nggo abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen a wo ure ukuma, na nyarr na gbyarr ku Abachi asa nu ure kuma. Abangga ba nggo Abachi à ka hla ba di a taka so sese nggo, a yo isisurr na Abachi ku.

⁴⁹ Ure ku Abachi ku ù bwa kago na anga akama.

⁵⁰ Anu Yahuda ba a ddu aniru abangga ba nggo a kye ba ssu na ango ni ìgbù wa, na amba abi kru isisu i Abachi, nggo a di kye ba ssu na ango, aba gru so ki anu Bulu tuku Barrnaba iha ni ìgbù wa, na han ba share na anga ka igbu ambarr ka. ⁵¹ Abi ko na angu ba a ttu ihurr yi na aza† ambarr ka surr ku igbu uwama na kuma nu Ikoniya. ⁵² Abiga ba nu Antakiya a nyarr kakami, Izhi i Iwre yi ì tsarr ssu ba ni isisurr kakami.

14

Anu Bulu tuku Barrnaba ni Ikoniya

¹ Ni Ikoniya anu Bulu tuku Barrnaba a na meme yo nâ ta si nggo a na nu Antakiya nu Pisidiya nggo. A rri kuma nu ùki ku issubi ku anu Yahuda ku. Na ku re kakami, ani Yahuda ba na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen shishemi a kaki abiga.

² Ani Yahuda ba nggo a si kpa ure ku hen, a gru tto abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen, na du ba a ki unfu na amuya abiga ba ba. ³ Anu Bulu tuku Barrnaba a sha so ta anko nabo, na re ure ku Abachi ku sama ni isisu. Abachi a nu ba ukyekye

* **13:47** Kye zizo Ishaya 49:6. † **13:51** Aza: Igbye utu. Ina ima i tsarr di a kà anishirr abama.

na du ba na aseki ka ikagri na ka ki isisu, nggo a tsarr di ure umbarr ku ni itu ina wre i Abachi yi ù su ujiji. ⁴ A kpa anishirr wa nu umi ìgbù ku a ga ki aha na amarr ambarr ka. Abanu a kpanye ni inkindirr yi nggo anu Yahuda ba a so da. Abanu ba a kpanye nu Bulu tuku Barrnaba, abi ko na angu ba. ⁵ Mre abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen, na anu Yahuda ba, na ankpinkpye ba, a zha anko wa nggo aba ta ki ba ankpa, na ta ba na angbinta. ⁶ Abi ko na angu ba a wo nggo na kru kuma na anga ka Likoniya na mirri ni ìgbù i Lisitra tuku Debe tuku ìgbù yi nggo se nabo, ⁷ na ku bre Ure ku wre ku.

Bulu tuku Barrnaba a bre Ure ku wre ku nu Lisitra tuku Debe.

⁸ Ugo uni mi aza numa à se nu Lisitra. Zhi nu nggo a ngri ma mu à si di zirr hen. ⁹ A so na ko wo ure ku Bulu ku, u Bulu à kye ma girr na hi du ugo wa à se ni iyo isisurr yi nggo ta du ma wre, ¹⁰ na du hantu di, “Gru kri ki kri.” Ugo wa à tu ki tsa na gru so zirr kago.

¹¹ Nggo akpa anishirr wa a hi inkindirr yi nggo Bulu a na, na hantu na ako ambarr ka ani Likoniya da di, “Ábáchí ba a kaki anishirr na ji nga ni inta ba!” ¹² A yo Barrnaba di Zeyusi,* na yo Bulu di Hemisi,† nu nggo uwa yo à su uni so re wa. ¹³ Unikye a ábáchí Zeyusi wa nggo uki ku ibarr umaku u si na abi ka ìgbù ka, a kuma ku gri ilando iniru tuku ugbyarr ku unkunkurr gri na nga na

* **14:12** Zeyusi: Ani Girrki ba a kpanye na anazhi shishemi na na aseki tankpami ki azhi ambarr, u Zeyusi yo à mri ba wemi.

† **14:12** Hemisi: Ani Girrki ba a kpanye di anazhi abanu ba a di tu uwa yo.

angu ankonki ka ìgbù ka di aba a ta han ilando yi a to ku anu Bulu tuku Barrnaba.

¹⁴ Nggo anu Barrnaba tuku Bulu, abi ko na angu ba, a wo inkindirr yi nggo anishirr angga ba a ta ko na nggo, mre na nga inkinkru imbarr yi hre na kru rri na atsutsu ka anishirr ba na hantu di, ¹⁵ “Imba ko na meme da angginggi? Inta si anishirr nâ ta si imba. Inta nga nye i da ki imba Ure ku wre ku Yesu ku ni bu ka imba glo na aseki andanda angga ka yo, ni ka imba kakuma na Abachi uni so tsitsirr ku nggo na unkplassu tuku imimi, amasirr na aseki wemi nggo a se nu umi umbarr ku. ¹⁶ Ni ikuchi yi à du anishirr wemi a ga anko na nkanka. ¹⁷ Ni na ima mi, Abachi a na aseki azizi nggo a ta du anishirr a hi di uwa à si Abachi. A du ahru a ji zhi nu ussu. Na du ikiri wri. A ni imba ila, na ni imba inyarr ni isisurr.” ¹⁸ Nu ure unngo ku mi, anu Bulu kisa kakami bari anishirr ba a ba ttungo ni ito yi.

¹⁹ Ani Yahuda abanu a zhi nu Antakiya nu Pisidiya, abanu a zhi nu Ikoniya, na nga ni na anishirr ba du ba kpanye na ba, na ta Bulu na angbinta, na kye di a ttu. Na gba ma ssuzzu nu umi ìgbù ku. ²⁰ Nggo abiga ba a ni nggurr bi kago ma, uwa à gru na kakuma nu umi ìgbù ku. Nggo ambre ka nggarr aba tuku Barrnaba a kuma nu Debe.

Anu Bulu a ka kuma nu Antakiya nu Sirriya

²¹ Anu Bulu tuku Barrnaba a bre Ure ku wre ku nu Dabe. Anishirr shishemi a kpa Yesu. Aba kakuma nu Lisitra, na ku kuma nu Ikoniya tuku Antakiya nu Pisidiya. ²² Aba nggurr abiga ba na ddu ba di a bu kri karrkarr ni iga yi, na da ba di, “Inta abiga wemi a ta ki iha kakami bari na rri ni ittu i Abachi yi.” ²³ A ti rri na abiga ba ba

na aki ka nggurr bi ka Abachi we, aba a di ddu abanu ki ankpinkpye, na barr Abachi, na vu angu bari na ka ba sa na ango ka Abachi wa, nggo a yo isisurr imbarr yi na ku nggo. ²⁴ Nggo a zirr anga ka Pisidiya ka kre na rri nu Pamfiliya. ²⁵ A ku bre Ure ku wre ku nu Pega na ji kuma nu Ataliya.

²⁶ A gru zhi nu Ataliya na darr nu uddu ka kakuma nu Antakiya na anga ka Sirriya. A si nabo yo nggo abiga ba a ka anu Bulu tuku Barrnaba sa na ango ka Abachi ni itu i undu ku nggo a na kre nggo. ²⁷ Ni nggurr surr imbarr nabo, aba yo abiga ba nggurr bi, na da ku anishirr ba aseki ka nggo aba na, nggo Abachi à zi ba tuku nggo à du abangga ba nggo si si anu Yahuda hen a yo isisurr ni Yesu ku. ²⁸ A so ta anko na abiga ba ba nabo.

15

Inggurr bi i Urushalima yi

¹ Anishirr abanu a zhi nu Yahudiya na nga nu Antakiya ni so tsarr amuya abiga ba da di, “A ta si yo ku Unushirr iji nâ ta su ure ku Musa ku u da di a bu na hen, Abachi à si ta kpa undurr uwama ttungo hen.” ² Anu Bulu tuku Barrnaba a ri anta na vi na ba ku ida ima yi. Ima yo i du abiga ba a da di anu Bulu tuku Barrnaba, na abanu nu Antakiya a bu kuma ku hi abi ko na angu ba tuku ankpinkpye ba nu Urushalima ni itu i ure kuma. ³ Abiga ba a gri ba ku yo na anko, aba a ba nu Fonisiya tuku Samarriya na di bre ba di abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, a kpa Abachi. Ure kuma u du abiga ba a nyarr kakami. ⁴ Nggo anu Bulu à rri nu Urushalima nggo, abiga ba na abi ko na angu ba

na ankpinkpye ba a kpa ba na ango aha. Anu Bulu a bre ba aseki ka nggo Abachi a na nggo.

⁵ Abiga abanu ba nggo a se ni nggurr bi i anu Farrisi yi a gru na da di, “A bu yo ku abangga ba nggo si si anu Yahuda hen iji na du ba a di na inkindirr yi nggo Are ka Musa ka a da nggo.”

⁶ Abi ko na angu ba na ankpinkpye ba a nga ni nggurr bi na bi ure ukuma kye. ⁷ Nggo a ri anta ta anko, i Biturr à gru kri na ddu ba di, “Amuya amungga, imba i hi di Abachi à yo ingga zhi ni imba ba di ingga bu bre Ure ku wre ku, ku abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen. Meme nggo a ti wo aba a ta kpanye. ⁸ Abachi nggo à hi amarr ka anishirr, a kpanye na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, na nu ba Izhi Iwre meme yo nâ ta si nggo a ni inta. ⁹ Abachi a si kye inta nanka na ba hen. A kpanye na ku nggo, uwa à ngla isisurr imbarr yi. ¹⁰ Angginggi du imba zha itsarr Abachi kye, ni vu angbungbru iki angga ka i de abiga ba nggo a si si anu Yahuda hen, nu ugo nggo inta mi na ábáchí amburr ba ka si ba ka kpa hen. ¹¹ Iya, ka si si meme yo hen. Inta kpanye di Abachi à kpa inta ttungo nu uzizi ku nggo Yesu a na ki inta nggo. Abachi a kpa aba mi ttungo meme yo.”

¹² Anishirr ba wemi a ba ki ywi nggo a wo anu Bulu tuku Barrnaba so bre aseki ka iku ayisurr na ka ikagri ka nggo Abachi à du ba na ku anishirr abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen. ¹³ Nggo a re kre, u Yakubu a gru ddu ba di, “Wo ingga yi amuya! ¹⁴ Sima à bre ki inta inkindirr yi nggo Abachi à na zhi ni imeme yi, nggo à ttu abanu nu umi ku abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen ki

anishirr ama. ¹⁵ Abi kpa are ba mi a da meme yo ni itu i ure unngo ku, nu nggo angbamvu ka Abachi ka da di,

¹⁶ “Ni ichi ingga ta kanga,
ni vu àko ka Doda ka me.

Ime yi nggo a na yi ki ndanda ingga ta vu yi me,
ni ta na yi ki kyekye,

¹⁷ wre ku inkpu anishirr yi nggo a ni so tsitsirr ni ingbingbru yi,
abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen a bu ga anko a Atiko wa.

Ingga, Abachi yo nggo i da meme.

¹⁸ Atiko wa yo à du anishirr ba hi meme ngbangbamu.’ ”*

¹⁹ Yakubu à ddu ba di, “Ni ikye mungga, abiga abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, nggo so kanga na Abachi ku, inta bu si ki ba iha gigyemi hen. ²⁰ Ni ina ima, i wre inta bu charr ungbamvu bre ba, di a bu si ri ila inggi yi nggo a di zzu ku anazhi ngga na yi hen, na bu si di yo atu ambarr na are ka zha amba ka aniru hen, na bu shi inina yi nggo a si han ayiyi wa kahre ku ininazzu wa hen, na bu si ta ayiyi hen. ²¹ Inta bu hi di a di bre Are ka Musa ka ni igbu yi we zhi ngbangbamu, na di bre ka ttuttumi ni Ivi i Isu i anu Yahuda yi nggo anu Yahuda ba ti nggurr bi.”

A charr ungbamvu ku abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen

²² A kye meme nggo, abi ko na angu ba, na ankpinkpye ba, na abiga ba wemi, a ddu anishirr abanu a kye ku anu Bulu tuku Barrnaba, na tu ba

* **15:18** Kye zizo Emo 9:11-12.

kuma na Antakiya. Na ttu Judasi (nggo ri Basaba) tuku Sila, abiga ba a di kye anishirr aha aba ma ssu na ashishi. ²³ Na tu ba nu angbamvu angga ka di:

Inta abi ko na angu na ankpinkpye ba, nggo si amuya amba we,

Inta so chi imba we,

Amuya abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, zhi nu Antakiya, tuku Sirriya, tuku Silisiya.

²⁴ Inta wo di abanu munta ba a nga ni imba ba, ni ko bre ki imba are ka nggo gri ki imba uvi tuku iso ndanda. Inta ngga si tu ba meme hen. ²⁵ Ima yo di inta nggurr bi ni tu abanu ni imba ba. A ta ga akpamburr munta ba anu Bulu tuku Barrnaba nggo inta kpanye na ba kakami.

²⁶ A so na undu ku Atiko Yesu Kristi ni ittu na ashishi. ²⁷ Inta so tu Judasi tuku Sila. Ni ima yo aba mi ta bre ki imba na akpambarr aseki ka nggo inta charr nggo. ²⁸ Izhi Iwre i kye i si ta wre aba bu di imba ki iha numa zizo hen. Inta mi kpanye meme yo. Imba bu na aseki angga ka yo mre. ²⁹ Imba bu si ri ila inggi yi nggo a di zzu ku anazhi ngga na yi hen, ni si ta ayiyi hen, imba bu shi inina yi nggo a si han ayiyi wa kahre ku ininazzu wa hen, ni si zha ayamba ka unuru wa nggo si si amuwa hen. Imba ti na meme i ta wre ki imba.

Abachi bu di imba so zizi.

³⁰ Abitu ba a gru nu Urushalima, aba gri ba ku yo na anko. Aba kuma na Antakiya na ku yo abiga ba ni inkla iyirr na nu ba ungbamvu ku. ³¹ Anishirr ba a bre ungbamvu ku na nyarr na kaki kyekye.

³² Anu Judasi tuku Sila nggo a si abi kpa are ka

Abachi, a bre ku abiga are ka ta anko. Are kama a du abiga ba vu isisurr na kaki ukyekye. ³³ Nggo a sha so nabo abiga ba a gru yo ba na anko ni isisurr iyirr. Aba kakuma na abangga ba nggo a tu ba nggo. [³⁴ Sila nanko à so nabo na si ga ba hen.] ³⁵ Anu Bulu tuku Barrnaba a ku sha so ma ivi nu Antakiya, na bi na abiga abanu ba na bre ure ku Atiko ku.

*Bulu a ri anta tuku Barrnaba
na ga ki na nkanka*

³⁶ Nggo a sha so ki ivi nabo u Bulu à gru ddu Barrnaba di, “Di inta ka ga igbu yi nggo inta i bre ba ure ku Atiko ku ni kye abiga ba nu uzirr umbarr ku.” ³⁷ Barrnaba a zha di aba bu gri Yohana, nggo a yo ma du Marrku kye, ³⁸ u Bulu à kisa di Yohana à si ta ga ba hen, na da di à ku ka aba du nu Pamfiliya nu uzirr ku imeme ku na si ga ba kuma ni ikikre yi hen. ³⁹ A ri anta kakami nu ure ukuma na ga ki na nkanka. Barrnaba a ba Marrku na ga uddu ku amasirr kuma nu Sayiprosi. ⁴⁰ U Bulu na anko, à ttu si Sila nggo di à bu ga ma. Abiga ba a barr Abachi bu hru ba zizi. ⁴¹ Aba ba nu Sirriya tuku Silisiya na so nggurr abiga ba na aki ka nggurr bi ka Abachi ka di aka bu kri ngbangba.

16

Timoti à ga anu Bulu tuku Sila

¹ Bulu à kuma nu Debe na ku gru nabo kuma nu Lisitra. Uniga numa a ri Timoti à se nabo. Ayirr ama wa a si ani Yahuda na si uniga meme. Aki wa yo à si anu Girrki. ² Amuya abiga ba nu Lisitra tuku Ikoniya a re are zizi ni itu Timoti. ³ Bulu à

zha du uwa ka gri Timoti kye, ni ima yo uwa à du ba a yo ku Timoti iji. Ani Yahuda ba wemi nggo a si ni igbu ima a hi di aki a Timoti wa à si anu Girrki, ima yo du Bulu à du ba yo ku iji yi. ⁴ A di ga ìgbù yi nggo na di da ba aseki ka nggo abi ko na angu ba na ankpinkpye ba nu Urushalima a da a bu na nggo. Na ddu ba di a bu ga are kama. ⁵ Meme nggo abiga ba na aki ka nggurr bi ka Abachi a ka kri ngbangba nu ure ku Abachi ku, na gru so ngri mwe ni ivivi yi.

Ula ki Bulu nu Torrowa

⁶ Anu Bulu a zirr ba na a nga ka Frigiya tuku Galatiya. Izhi Iwre yi i si du ba a da itu yi na anga ka Asiya hen. ⁷ Nggo a nga nu udirr ku Misiya na zha di aba ka rri nu Bitiniya, Izhi i Yesu yi i han ba ni rri yi. ⁸ Aba kye na tsi ba nu Misiya na ji kuma nu Torrowa. ⁹ I ni ibittu ula u ki Bulu di Unushirr nu Makidoniya a nga ni kri so barr ma di, “Nga nu Makidoniya ni zi inta.” ¹⁰ Nggo ula ku ki Bulu meme nggo inta i hi di Abachi a ko da di inta bu bre ku anishirr bu Makidoniya ure umaku mre inta ttu kpa ku kuma ni Makidoniya wa.

Lidiya à rri ni iga yi nu Filipiya

¹¹ Inta gru nu Torrowa nu uddu ku amasirr ni darr ba nu Samotrakiya. Ambre ka nggarr inta nga nu Niyapoli. ¹² Ni gru nabo i rri ga umi kuma nu ìgbù unkpi nu Roma numana anga ka Makidoniya ka. A yo ma di Filipiya. Inta i sha so mwe ivi nabo.

¹³ Na Azhibarr a Isu anu Yahuda wa inta ssuzzu ni ìgbù wa ni kuma nu unddu ku inyi ku ni kye di inta ta hi abubo wa nggo ani Yahuda ba a ku

di barr Abachi nggo. Inta ku so ni re na amba ba nggo a ni nggurr bi nabo nggo. ¹⁴ Ayamba numa nggo a wo inta ni so re yi a ri Lidiya na zhi nu Tiyatirra. À gri iki isurr ì kri inklo nggi di re. Ayamba ama wa à di ga Abachi. Atiko wa à bwu ku isisurr na du ma shirr ku Bulu atu. ¹⁵ A zzu ba na abi iko ma ba na amasirr wa nggo, uwa ga inta na di tsi ki inta ango di, “Imba ti kye ingga ki uniga a Atiko ujiji, imba bu nga ni so ni iko imungga.” Na na inta di inta gru ga ma.

A vu anu Bulu tuku Sila a harr

¹⁶ Azhibarr anuma nggo inta i so kuma na abubo a ibarr Abachi, ni zzu ma nu uva ugarr numa ku na anko. A si ni izhi indanda. Izhi yi i di du ma a da aseki ka nggo a taka là ni ichi nggo. Na di kpa ku akikye ama ba azo ni ina ima. ¹⁷ Uva wanggo à ga inta na anu Bulu na di hantu di, “Anishirr angga ba a si amirr iko ba Abachi Unkpi Kakami wa. Aba yo di tsarr anko a ikpa ttungo a Abachi wa.” ¹⁸ Uva wa à ga ba na di na meme ni ivivi yi. Unfu gru ki Bulu, uwa kasarr na ddu izhi yi di, “Nu ukyekye ku nggo u se ni isa i Yesu Kristi, ingga du ùwà bu ssuzzu nu uva wa ku!” Mre, izhi yi i ssuzzu glo nu uva wa ku na attuttu ama wa.

¹⁹ Nggo akikye ama ba à hi di anko a azo ambarr wa nu uva wa ku a tarr han ba, mre na du ba vi anu Bulu tuku Sila gri na kuma na abubo a ibre amu wa nggo à se ni inkla i ri udu yi. ²⁰ Na gri ba kuma na abi bre amu ba ba na ku ddu ba di, “Anishirr angga ba a si ani Yahuda, na nga ni ko tto itsi ni ìgbù amunta wa. ²¹ A nga ni ko tsarr itsarr ihehe di inta bu na aseki anuma ngga nggo inta si di na

na ako munta hen. Inta sa anu Roma ni si di na aseki akama hen.”

²² Anishirr ba a gru zi ba kuttu anu Bulu tuku Sila. Ankpinkpye abi bre amu ba a du ba nga inkinkru i anu Bulu yi tuku Sila nga hre, na da ku anishirr ba di a bu hlo ba na amfarr. ²³ A hlo ba kakami na gri ba ku harr na da ku uni harr abubo wa di a bu harr ba gbangba. ²⁴ Uni harr abubo wa à na inkindirr yi nggo a da ku nggo. A gri ba ku harr na abubo wa nggo a harr wa nu umi kakami, na lo ba ache na aza gri ku lo na ankpunkpu inkinkurr ankpinkpi.

²⁵ Na atsutsu ibittu nggo anu Bulu tuku Sila a so barr Abachi na so ru asarr. Abi kri ni iharr abanu ba a so shirr atu. ²⁶ Mre aba gru wo abubo wa a battu kakami. Anko ka abubo a harr ka a bwu. Ache ka a ddu hre ku anishirr ba we na ango. ²⁷ Uni kye abi kri harr ba à kasi na hi anko ka a kru ibwu yi na kye di abi kri ni harr ba a ssuzzu kuma nado ba. Na ttu anjingba ama ka du uwa ta ngu itu ima. ²⁸ Nggo Bulu à nggarr ito na ku da di, “si han ukpa muwa hen, inta ngga so wemi!”

²⁹ Uni kye abi kri iharr ba a du ba gri ku uru. Na kru ku jaku so wri kpakpa ku anu Bulu tuku Sila na aza. ³⁰ Na ddu ba ssuzzu na zhi ba di, “Ingga ta na ki ngginggi ni du ba kpa ingga ttungo?”

³¹ Anu Bulu a ddu ma di, “Ùwà bu kpanye na Atiko Yesu ku, uwa ta kpa ùwà ttungo na abi iko amuwa ba.” ³² Mre aba bre ku na abi iko ima ba we ure ku Atiko ku. ³³ Ni ibittu ima, uni harr abubo wa à gri anu Bulu a ssuzzu ku nglà ba ankpa ka. Aba a zzu ma na abi iko ima ba we na amasirr keke. ³⁴ Uni kye abi kri ni iharr wa a gri anu Bulu na kuma ni iko ima, na ku nu ba ila ri. Uwa na

abi iko ma ba a nyarr kakami nggo a kpanye na Abachi ku nggo.

³⁵ A zzu na ambre ka, abi bre amu ba a tu abi ta iku ba di a bu da ku abikye abi kri ni iharr ba di a bu ttu anu Bulu ttungo du ba kuma. ³⁶ Uni kye abi kri iharr ba a ddu Bulu di, “Abi bre amu ba a tu ba di ingga bu ddu ùwà tuku Sila ttungo di imba kuma. Imba bu ssuzzu kuma ywiywimi.”

³⁷ U Bulu a ddu abi lo ukpa ba nggo a tu ba nggo di, “Inta i si na inkindirr numa indanda hen, aba a gri inta ku hlo na ashishi ka anishirr na ábì. Nu nggo inta i si anishirr abu Roma mi, aba ka na gri inta ku hlo na ashishi ka anishirr na si wo ure umunta ku bari hen. Na turr inta surr nu uki ku iharr. I ziza nggo aba da aba ta ddu inta ttungo na yi? Inta kà. Du ankpinkpye bu Roma abangga a ta nga ni ddu inta ssuzzu na ki imbarr.”

³⁸ Abi lo ukpa ba nggo a tu ba di a bu ni ddu anu Bulu ttungo nggo a kakuma ku da ku abi bre amu ba. Nggo abi bre amu ba a wo di anu Bulu tuku Sila a si anu Roma, isisu ki ba. ³⁹ Ima yo du ba a nga ni tsi ku anu Bulu ango, na gri ba ssuzzu nu uki ku iharr ku na ddu ba di a bu share ni ìgbù wa. ⁴⁰ Bulu tuku Sila a ssuzzu nu uki ku iharr ku na kuma ni iko i Lidiya. Nggo a ku hi amuya abiga ba nabo na re ba ure ku nggo ù ta nu ba ukyekye. A re kre nggo na kuma.

17

A ki Bulu na abu zirr ama ba iha nu Tesalonika

¹ Anu Bulu a zirr ba ni igbu yi nggo a yo yi di Amfipoli tuku Apoloniya na nga nu Tesalonika, nggo uki ku ithubi ku ani Yahuda ku u se nggo.

² Bulu a rri ga ba nu uki ku issubi ku nâ ta à di na ttuttumi. Bulu a ki Ivi Isu ani Yahuda yi itarr, na ku di re na anishirr ba ba nu ure ku Abachi ku. A di bre ba inkindirr yi nggo ure ku u da nggo, ³ na di bre ure ku Abachi ku a tsarr anishirr ba di i wre u Kristi wa nggo Abachi à ttu ma na tu ma a ta ki iha na tasi ni ibe. Bulu a ddu ba di, “Yesu uwama yo ingga ko da ki imba ure umaku, uwa yo à si Kristi wa.” ⁴ Ani Yahuda abanu ba a kpanye nu ure ku anu Bulu ku na nggurr bi na di zirr na anu Bulu ba tuku Sila. Anu Girrki abanu shishemi nggo a di kru isisu i Abachi, a bi na amba ankpinkpi ni igbu wa na nggurr bi na di zirr na anu Bulu ba tuku Sila.

⁵ Ani Yahuda ba a ki unfu nggo anishirr shishemi a kpanye nu ure ku Bulu ku. Na kuma ku yo anishirr amimi nggo a so gigyemi a nggurr bi ki abi tto itsi. A na meme na du anishirr gru so tto itsi ni ìgbù wa, na narr kuma ku ttu iko i Jaso na so zha anu Bulu tuku Sila wre ba bu gri ba ssuzzu nga ku akpa anishirr wa. ⁶ Nggo a zha ba chankarr nggo na vi anu Jaso na amuya abiga abanu gri na kuma na ankpinkpye abi ìgbù ba ba. Na so hantu da di, “Anu Bulu tuku Sila aba yo a so tto itsi kago, na nga ni ìgbù amunta wa, ⁷ u Jaso à kpa ba zu ni iko ima. A si so na inkindirr yi nggo Kayisa a da di inta bu na hen. A so da di uttu numa mu a se na ri Yesu.” ⁸ Anishirr abi ìgbù ba na ankpinkpye ba a wo meme mre na varr abubo. ⁹ Ankpinkpye ba a du Jaso na anishirr banu ba a ni inklo na ttu ba ttungo na du ba kuma.

Bulu tuku Sila a kuma nu Berriya

¹⁰ Ibittu ki nggo, amuya abiga ba a du Bulu tuku Sila a kuma nu Berriya. Nggo a ku rri nggo, na kuma nu uki ku issubi ku ani Yahuda ku.

¹¹ Anishirr ba nu Berriya a kpa ba zizi mri anishirr bu Tesalonika ba. A shirr atu ku ure umbarr ku, na so di bre ure ku Abachi ku ni ivivi yi na ga aba ta kye ka bu inkindirr yi nggo Bulu à di da i si jiji.

¹² Ina ima i du anishirr shishemi nabo a kpanye nu ure ku Abachi ku. Amba anu Girrki shishemi, nggo anishirr di kye ba ssu na ashishi nggo, aba mi na aniru anu Girrki shishemi a kpanye nu ure ku Abachi ku meme.

¹³ Nggo ani Yahuda abu Tesalonika ba a wo di Bulu à so bre ure ku Abachi ku nu Berriya meme, na gru nga nabo ni du anishirr ba nggurr bi na varr abubo. ¹⁴ Mre amuya abiga ba a gru turr Bulu kuma nu unddu inyi ku na du anu Sila tuku Timoti a so nu Berriya. ¹⁵ Anishirr ba nggo a so gri Bulu na kuma nggo a ga ma ku rri na Atina. A ka ta kuma u Bulu tu ba da ku anu Sila tuku Timoti di a bu nga nu uwa ku korr.

Bulu à re na anishirr bu Atina ba

¹⁶ Nggo Bulu a so kye anko anu Sila tuku Timoti nu Atina, na vri isisurr nu nggo ìgbù wa a tsarr ssu na ana ábáchí. ¹⁷ Bulu à di rri ga ba na aki ka issubi ka, ku di re na ani Yahuda ba ba tuku abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen na di barr Abachi. Na di kri na ri anta na anishirr bangga nggo a nga nye wo ku nggo. ¹⁸ Anishirr abanu nggo a yo inggurr bi imbarr yi di Ipikurriya tuku abanu nggo a yo ba di Sitoyi, aba mi a di nga ni ri anta na ku. Abanu ba a da di, “Uwama à bre angginggi?” Abanu zizo a da di, “A zzu nâ ta à so re ni itu i ábáchí ba anishirr

bi igbu numa.” A si nggo a wo Bulu à di re ba ni itu i Yesu ni itasi ima yi ni ibe yi, ima yo du ba a da meme. ¹⁹ A si ima yo aba a yo Bulu di a bu ga ba kuma ni issubi yi nggo di na yi na abubo nggo a ri Ariyopagu.* Na ddu ma di, “Da ki inta itsarr ihehe yi nggo ùwà so re ni itu yi nggo. ²⁰ Aseki numa ka nggo inta i wo ùwà so bre nggo inta nise wo ka kye. Inta zha di inta ka hi achi ka a are akama.” ²¹ (Anishirr bi igbu nu Atina ba, na abanu nggo a gru isorr nga ni di so ngu azhi wa yo gigyemi nabo, nggo a di zha di aba ka so di bre na wo aseki ahehe).

²² Mre u Bulu à gru kri ni ichi i anishirr ba nggo a so ni issubi yi na ddu ba di, “Anishirr ba Atina, ingga i hi di imba di ta ukpa kakami ku are ka iga. ²³ Nggo ingga so zirr ga umi igbu umba ku ni hi ankla na aseki ka nggo imba ku di barr ábáchí amba ba nggo, ni ku hi ba a charr ni inkla i akikre numa di: WANGGO À SI KU ABACHI WANGGO NGGO INTA SI HI MA HEN. Uwanggo nggo imba di kuchu ni barr ma nggo ni si hi ma hen, ingga so re ki imba ni itu ima yo.

²⁴ “Abachi nggo à na ingbingbru yi na aseki ka nggo a se ni ingbingbru yi we, uwa yo si Atiko wa nggo a hru unkplassu ku tuku imimi yi, na a si di rri so nu uki izhi nggo Unushirr a me hen. ²⁵ Na si di zha inkindirr yi nggo Unushirr a ta na ku hen. Uwa yo a nu anishirr ba wemi iso tuku ususi, na aseki ka wemi. ²⁶ Abachi à na anishirr ba wemi ni ingbingbru yi zhi nu unushirr uyirr ku, na du ba a ga so kago ni ingbingbru yi we. Uwa na nkpama

* **17:19** Ariyopagu: Akaba a ankpinkpye bi hru igbù nu Atina. A si nâ ta si abi bre amu ngga.

à zu ba ivi imbarr yi ni inkla iso imbarr yi bari na na ba. ²⁷ Abachi à na meme wre ku anishirr a bu zha ma na zha kago hi di a ka zha ma hi. Ni ima mi, Abachi à si ta anko nu uyirr amunta ku hen. ²⁸ ‘Inta i rri so na ku. Ni zirr na ku ni i se na ku.’ Abanu abi ru asarr amba ba a da di, ‘Inta si amumarr ama.’

²⁹ “Nu nggo inta i si amumarr ba Abachi, inta bu si kye ma ki ankpunkpru azhi wa nggo a na wa ni izinarriya ka azurrfa ka ingbinta hen. À si si nâ ta si inkindirr inuma nggo unushirr mu han kye na na yi ku itu ima hen. ³⁰ Ni ikuchi yi, Abachi à nggurr ima a zhi we, nu nggo anishirr a si hi mu na na ka hen. Uwa a ta si ziza nggo nanko, Abachi à da di anishirr kago we a bu kasarr nu umimi umbarr ku na kanga nu uwa ku. ³¹ Abachi à ka zu azhibarr ba nggo uwa a taka ni bre amu ku anishirr we na si taka ka unuma mri hen, na à ka ttu undurr ni bre amu ama wa ba. À tsarr inta kakami du uwa a ta na meme. Ima yo i du ma à du Unushirr uwama à tasi.”

³² Nggo anishirr ba a wo Bulu ni da di ugo numa à ttu na à tasi ni ibe, ambarr abanu ba a gru so me. Abanu ba a da di, “Inta taka wo ku ùwà ure ukuma bwe mu.” ³³ Meme mre u Bulu à gru share na du ba. ³⁴ Aniru abanu a kpanye nu ure umaku na kpa Abachi. Dayonisu nggo a si aba yo a di na issubi i Ariyopagu yi a kpanye nu ure ku Bulu ku. Ayamba numa a ri Damarri, uwa mi na abanu a kpanye nu ure ku Bulu ku na kpa Abachi.

18

Bulu bre ba Ure ku wre ku nu Korrintiya

¹ Bulu à re kre na abubo a issubi a Ariyopagu wa nggo na gru nu Atina kuma nu Korrintiya. ² A ku hi anu Yahuda numa nabo a ri Akila, nggo a ngri ma nu Ponto. Aba mi a nga ni ivivi ima yo zhi ni Italiya tuku uwama Priskila, nu nggo Kayisa Kladiyu a han anu Yahuda ba share nu Roma nggo. Bulu a kuma na ba, ³ na ku so nabo na di na undu na ba. Undu umaku u si ku di na inggakpa i ttu ahru. Akila mi a di na undu kuma yo. ⁴ Ni Ivi i Isu i anu Yahuda yi Bulu à di ga ba ku di ri anta na anu Yahuda, na anu Girrki ba ba nu uki ku issubi ku di a bu kpanye na are ama ka.

⁵ Nggo ani Sila tuku Timoti a nga zhi nu Maki-doniya, Bulu a ba ivi na di bre ba ure ku Yesu ku na di tsarr ani Yahuda ba kakami di Yesu yo si Kristi wa. ⁶ Aba a gru kisa ku Bulu na bre aseki amimi ni itu ima yi, uwa à tsi kisa na hi ihurr* glo ni iki isurr ima yi na ddu ba di, “Imba ti du Abachi à kà imba, imba taka yì ku atu amba. Ungo umungga ù sama nu umi. Ziza nggo ingga ta di kuma na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen.”

⁷ A da meme mre na ka ku di so ni iko i Titiyu Yustu. Uwama à si si ani Yahuda hen na di barr Abachi. Iko ima yi i si hinga nu uki ku issubi ku ani Yahuda ku. ⁸ Krispu, ankye nu uki ku issubi ku ani Yahuda ku, uwa mi na abi iko ma ba we a yo isisurr na Atiko wa ku. Abanu shishemi nu Korrintiya a wo Bulu. A zzu anishirr ba wemi nggo a yo isisurr na Atiko wa ku nggo na amasirr.

⁹ Azhibarr anuma ni ibittu Atiko wa a nye ku Bulu nu ula na ni ddu ma di, “Si du isisu ki uwa

* **18:6** Hi ihurr glo: Uwango a si igbye utu di Bulu à re kre na anu Yahuda ba nu umi igbu ku.

hen. So bre ure umungga ku meme yo ni si so ywiywimi hen. ¹⁰ Ingga i si ta kà ùwà du hen. Undurr a si ta na ku uwa inkindirr indanda hen. Anishirr shishemi ni ìgbù nggo a si amungga.”

¹¹ Mre u Bulu a so ki ise ni inkpu nabo na di tsarr anishirr ba ure ku Abachi ku.

¹² Nggo a na Galiyo ki ugona nu Roma na anga ka Akaya, anu Yahuda ba a nggurr bi na vu Bulu na kuma na abubo a bre amu. ¹³ Na ku da di, “Unushirr wa nggo à ko re anishirr di a bu di barr Abachi na anko anuma nggo are amunta ka a si di inta bu na hen.”

¹⁴ Bulu a ta so re nggo u Galiyo a ddu anu Yahuda ba di, “Imba anu Yahuda, ka di Bulu a na inkindirr indanda ingga ka shirr ki imba atu ni wo. ¹⁵ Uwa a si iri anta mu ni itu i ankpi are, tuku asa, na are amba ka. Imba ku ssubi na ki imbirr yi. Ingga nggo si ta si uni bre amu ku are a kama hen.”

¹⁶ Na han ba ssuzzu na akaba a bre are wa. ¹⁷ Aba we a vu Sositene, ankpye nu uki ku ithubi ku ani Yahuda wa, na hlo ma na ashishi ka abi bre amu ba, u Galiyo a si kakye ba mi hen.

Bulu ka kuma na Antakiya wa nggo a si nu anga ka Sirriya

¹⁸ Bulu a sha so mwe ivi na amuya abiga ba ba nu Korrintiya, mre na gru ga ijirrigi i amasirr na anu Priskila tuku Akila na kuma nu Sirriya. A nise gru, u Bulu à shi ku Abachi azhi, ima yo i du ma à kurr itu† ima yi bari na gru ni ìgbù nu Kenkriya wa.

¹⁹ Nggo a rri nu Afisa nggo u Bulu à kà anu Priskila tuku Akila du. Na rri nu uki ku ithubi ku na ku so

† **18:18** Kurr itu: Ina ima i di tsarr di ani Yahuda ba a so ivi yi nggo a da zu ku Abachi kre ba.

ri anta na ani Yahuda ba ba. ²⁰ Aba ddu ma di a bu sha so ta anko na ba, uwa kà. ²¹ Na ta so kuma na ddu ba di, “Abachi ti kpanye ingga i taka kanga ni imba ba.” Mre na ga ijirrigi yi kuma na Afisa. ²² Bulu à rri nu Kayisariya nggo na ku kuma nu Urushalima ku chi abiga ba nabo bari na kuma nu Antakiya.

²³ A so ki ivi ntsi na gru nabo, na kuma na anga ka Galatiya tuku Frigiya, na di da ku abiga ba di a bu kri karrkarr.

Apolo a bre ba ure ku nu Afisa tuku Korrintiya

²⁴ Ani Yahuda numa a yo ma di Apolo, a ngri ma nu Alezandra. A nga nu Afisa. A hi ure kakami na hi angbamvu ka Abachi ka kakami meme. ²⁵ A kpa ibre ima yi na anko a Atiko wa na di re na tsarr ba ni isisurr iyirr ni itu i Yesu ni isisurr nu ukyekye umaku we. Ni ina ima mi uwa hi ure ku izzu na amasirr uku yo mre nggo Yohana à bre nggo. ²⁶ A gru so re sama ni kru isisu nu uki ku issubi ku. Nggo Priskila tuku Akila a wo ma ni ire yi, na gri ma na kuma ni iko imbarr yi a ku bwu ku ashishi zizi na anko a Abachi wa.

²⁷ Nggo Apolo à gru du uwa à ta kuma nu Akaya, abiga ba nu Afisa a zi ma na charr ku amuya ba nu Akaya di a bu kpa Apolo na ango ahaha. Inga ni sha so ima yi i zi abangga ba nggo uzizi ku Abachi ku u du ba kaki abiga nggo. ²⁸ Apolo a kri karrkarr na re mri ani Yahuda ba. Nggo a tsarr ba na Angbamvu ka Abachi ka di Yesu yo a su Kristi wa.

19

Bulu à re nu Afisa ni itu i Yesu

¹ Nggo Apolo à se nu Korrintiya, u Bulu à di zirr ga igbu yi na nga nu Afisa. Na nga ni hi abiga abanu nabo. ² Na zhi ba di, “Imba i kpanye ni Yesu ku nggo, i imba i kpa Izhi Iwre yi?”

Aba a ddu ma da di, “Iya, inta nise wo mi di Izhi Iwre i se.”

³ Bulu à zhi ba di, “Izzu na amasirr imba yi i si ita nggi?”

Aba ddu ma di, “I si izzu na amasirr i Yohana iyo.”

⁴ Bulu à ka sa ba di, “Yohana à zzu anishirr na amasirr wa wre ba bu kasarr kanga na Abachi ku. Na da ba kye ma di undurr unuma à so nga. Na ddu ba di a bu yo isisurr imbarr yi na ku. Yesu yo à si undurr uwama nggo Yohana à so re ni itu ima yi nggo.” ⁵ Nggo a wo meme mre na du ba a zzu na amasirr ni isa i Atiko Yesu yi. ⁶ Mre u Bulu a sa ungo na ba Izhi Iwre yi inga ba, aba a re ni irrirri na nkanka. Na bre ku anishirr ure ku nggo zhi na Abachi ku nggo. ⁷ Aba wemi a se aniru awurr na aha.

⁸ Bulu à rri kuma nu uki ku issubi ku, na ki ihwa tarr na di bre ba ure ku Abachi ku kyekye mi na tsi ba angò, di a bu kpanye di inkindirr yi nggo uwa à so bre ba nggo i si ijiji. ⁹ Abanu ba a kà iwo na si kpanye hen. Na bre ku anishirr ba aseki amimi ni itu i Anko a Atiko wa. Ni ima yo, Bulu à ka ssuzzu share na ba, na gri abiga ba kye. Ni ivivi yi à so di tsarr na abubo nggo Tirranu à di tsarr nggo. ¹⁰ Bulu di na meme ki ase aha, mre anishirr ba na anga ka Asiya ka, ani Yahuda na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen a wo ure ku Atiko ku.

Amumarr bu Sikeva a na da aba ta han anazhi ndanda ssuzzu

¹¹ Abachi a du Bulu a ko na aseki ka ikagri. ¹² À vu aprinkru ka ihì ajiji tuku ka ilo na anklampi nggo Bulu a di lo na na undu mi, a gri ku abi vri ba, aba wre, anazhi ndanda ba a ssuzzu ku anishirr nu ukpa.

¹³ Ani Yahuda abanu a di zirr kago na di han anazhi ndanda ssuzzu ku anishirr. Aba mi a na da aba ta han anazhi ba ni isa i Atiko Yesu. A ddu anazhi ndanda ba di, “Inta ko nggarr ito ni imba ba di, ni isa i Yesu wanggo nggo Bulu à di re ku anishirr ure umaku nggo, ssuzzu yi nu unushirr wa nggo ku.” ¹⁴ Ankpye abikye ani Yahuda numa a ri Sikeva, à se na amumarr aniru atangba aba a so di na meme yo. ¹⁵ Izhi ndanda yi i ddu ba di, “Ingga i hi Yesu ni hi Bulu, uwa a ta si imba, imba sa abata ngga?” ¹⁶ Mre ugo uni ku izhi ndanda wa à gru kuttu amumarr bu Sikeva ba na hlo ba. Ihlo yi i si kakami, aba a kru ssuzzu ni iko yi na angbanja iki na so ja ayiyi nu ukpa.

¹⁷ Ani Yahuda ba na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, a wo ure kuma kago Afisa, isisu i ki ba, aba a gbyarr asa ni isa i Atiko Yesu yi kakami.

¹⁸ Abiga ba shishemi a ssuzzu na abi na so bre aseki andanda ka nggo aba na ka nggo. ¹⁹ Abi di ki utirr shishemi a vu angbamvu ka ibre utirr ambarr ka a ssuzzu ni tu na ashishi ka anishirr we. Inklo yi nggo a ka vu angbamvu ka re na kpa yi nggo ka ma azurrfa ukri so kywi. ²⁰ Ina ima i du ure ku Abachi ku u kaki kyekye anishirr a wo ku kago.

Anishirr a tsi kputtu nu Afisa

²¹ Aseki angga ka a vu sarr nggo Bulu a gru du uwa ta ba nu Makidoniya tuku Akaya na kuma nu Urushalima. Bulu a da di, “Ingga ti kuma nabo, ingga ta ku kuma nu Roma meme.” ²² Bulu à tu abi zi ma aha, Timoti tuku Irrasitu kuma nu Makidoniya, na à sha so na anga ka Asiya ka bari.

²³ A si ni ivi ima yo ivri i rri nu Afisa ni itu i Anko a Atiko wa. ²⁴ Uni di la aseki na azurrfa numa a ri Demetru a la uvu uki izhi nggo u si nâ ta si uki ku barr ábáchí animba wa nggo yo wa di Atemi. Undu ukuma u di gri ku abu undu abama inklo shishemi. ²⁵ U Demetru a yo ba bi na abanu nggo undu umbarr ku mi si meme na ddu ba di, “Amuya, imba i hi di inta di kpa inklo shishemi nu undu unngo ku. ²⁶ Imba mi i wo ni hi inkindirr yi nggo u Bulu undurr nggo a so na. À da di ábáchí abangga ba nggo anishirr a me na akpambarr a si si ábáchí hen. Anishirr shishemi a wo na kpanye ku ni igbu nu Afisa tuku anga ka Asiya ka we. ²⁷ Isisu inggi i si nggo anishirr a ta kye undu umunta unngo ku ndanda mi. A si si ima yo mre hen, ivri inkpi inggi i si nggo anishirr a ta kye uki ku ibarr ku ábáchí animba wa Atemi na kpa ku chirr. Isa ima yi ita jaku na ashishi ka anishirr. Uwa yo a si ábáchí animba wa nggo anishirr kago Asiya tuku ingbingbru yi we a di kuttu na barr uwa yo.”

²⁸ Nggo abi la aseki ba a wo are akama, mre na varr unfunfu na gru so hantu di, “Atemi nu Afisa a si kaba!” ²⁹ Anishirr kago ìgbù wa a wo na gru ko kye nkankarr mi, na vu anu Gayu tuku Arristaku. Abama a si anishirr bu Makidoniya nggo a di ga Bulu. Anishirr ba a gba ba na narrma kuma na

abubo nggo anishirr a bi igbu ba a di nggurr bi.
³⁰ Bulu à gu gru du uwa ta rri na akpa anishirr wa ku, abiga ba a han ma. ³¹ Ankpinkpye abi igbu abanu ba nggo a si ku Bulu ikpikpa ima, a tu ba tsi ku ango di a bu si kuma na abubo irro wa hen.

³² A so na meme nggo, issubi i ka kaki varrvarr ba. Abanu a hantu na da inggi yi, abanu da inuma mu nanka. Inkindirr yi nggo i du ba a na meme nggo i si nu nggo igarr imbarr yi a si hi inkpi iyo ba ni nggurr bi yi hen. ³³ Ankpinkpye anu Yahuda ba shishemi a turr ugo numa à ri Alezanda yo ku anishirr ba ni ichi, na gru so bre ku inkindirr yi nggo a ta da nggo. Mre uwa ki ba nu ungo di a bu ba ttungo, wre ku bu bre ba inkindirr yi nggo i ko la. ³⁴ Nggo anishirr ba a hi di à si ani Yahuda, mre na gru so hantu ki awa aha na so da inkindirr iyiyirr ima yo di, “Atemi nu Afisa a si kaba!”

³⁵ I ni ikikre yi ankpye uni charr ni ìgbù wa a du anishirr a ba ki ywi. Na ddu ba di, “Anishirr bu Afisa, anishirr wemi a hi di ìgbù nu Afisa, uwa yo à di kye uki ku ibarr ku Atemi ku, na di kye ba ingbinta* yi nggo i jaku zhi nu unkplassu. ³⁶ Undurr ka si ri anta na aseki angga ka hen. Ni ima yo, imba bu ki ywi ni si na inkindirr sama na amarr hen. ³⁷ Imba gri anishirr angga ba ni nga ni inggya aba a si ki ayi na aki ka barr ka hen, na si da inkindirr indanda ni itu i ábáchí animba amunta wa hen. ³⁸ Ka di Demetru ni inkpu abu undu ba a se ni ivri nu undurr ku, abi bre are ba a zu ni ivi yi nggo abi vri a bu ku bre are ambarr ka nabo. ³⁹ Imba ti si ni inkindirr mri meme nggo imba zha

* **19:35** Ingbinta: ka bu uwanggo a si ingbinta yi nggo anishirr ba a kye di i zzu Atemi.

nggo, aba a ta kaku issubi ki imba ni issubi i igbu yi nggo ankpinkpye ba a di yo yi nggo. ⁴⁰ Anu Roma ba a ta ba di inta ngga i tto itsi kputtu yi nggo a tsi ari nggo. Undurr ka si da inkindirr i kpanye nggo i du ba a tsi ari hen. Inta mi ka si da inkindirr jiji nggo du anishirr ba a gru na meme hen.” ⁴¹ À re meme kre nggo, na du anishirr ba na abubo a issubi, na ga kuma na ako ambarr.

20

Bulu a ka kuma nu Makidoniya tuku Girrki

¹ Nggo itsi kputtu yi i ba ttungo nggo, u Bulu a yo abiga ba nggurr bi na bre ba are ka nggo ta nu ba ukyekye ni iga yi na ddu ba du uwa a so kuma. Mre na gru kuma nu Makidoniya. ² Bulu à ga anga akama na di bre ba are shishemi nggo a ta du ba kri kyekye ni iga yi nggo. Na nga nu Girrki, ³ na ni ki ihwa itarr nabo. A ko ttu ukpa ku kuma nu Sirriya nggo na gru wo di ani Yahuda ba a ko ssu anko nggo a ta ngu ma, a hi meme nggo na kye na ka ba nu Makidoniya. ⁴ Sopata, uvuvurr a Pirru, nggo zhi nu Berriya nggo, à ga ma. U Arristaku tuku Sekondu a zhi nu Tesalonika, Gayu à zhi nu Debe, anu Tikiku, u Trofimu a zhi na anga ka Asiya, tuku Timoti abi na ga Bulu. ⁵ Anishirr angga ba a kuchi ku so bi inta nu Torrowa. ⁶ Inta i ri Iga i Unfonfo ni Sama ni Iyisti wa nggo ni ga amasirr ankpí wa zhi nu Filipiya, ni ki ivi kywi bari ni nga na ba nu Torrowa ni so ki ivi itangba nabo.

Bulu kuma nu Torrowa ankpú akikre

⁷ Na Azhibarr a Isu anu Yahuda wa, ni ingbahru, inta ku nggurr bi na Agbugba a Atiko ni ri ila bi. Bulu à re na anishirr ba ba, na re ma na atsutsu ibittu, nu nggo à hi du uwa à ta share na ambre ka nggo. ⁸ Ingba iru shishemi i so la nu uki ku ussu ku nggo inta i so na issubi yi nggo. ⁹ Uvuvurr nze numa à ri Yutiku à so ni iywirr i uki na so durrr ina, nggo Bulu à so re na ba tanko mi. Ina yi gru vu ma kakami, uwa ji zhi nu ussu ku tarr ku nga ni jaku ni imimi. Aba gi ma nggo uwa si iku mu. ¹⁰ Bulu à ji nga na ba ni imimi na ni kuklo na nyarr iku yi gri na ango. Na ddu anishirr ba di, “Si vri yi hen, à ni su utsitsirr.” ¹¹ Mre na ka hun ko nu uki ku ussu ku mi unfonfo wa ta na abiga ba ba. Nggo Bulu a re na ba tanko ma na anza ambre, na gru kuma. ¹² Anishirr ba a ga uvuvurr wa tsitsirr ko ni iko ni isu isisurr kakami.

Bulu zhi nu Torrowa na kuma nu Miletu

¹³ Inta kuchi kuma ni ijirrigi i amasirr yi ni ku darr kuma nu Aso, nu nggo Bulu a ta ku rri ni inta ba ni ijirrigi yi. Uwa yo a da di inta bu ka zzu ba uwa nabo, nu nggo uwa a ta zirrr na aza mu kuma nabo. ¹⁴ A hi inta nu Aso nggo inta gri ma kye ni inta ba ni kuma nu Mitilini. ¹⁵ Inta gru nu Mitilini ni nga na inkla numa ni ingbahru nggo à ka kri nabo na kye Kiyosi i. Inta zzu nu uha wa ni nga nu Samosi. Ambre ka nggarr, inta rri nu Miletu. ¹⁶ Bulu à ba ni isisurr ima du uwa a ta sarr ba nu Afisa, wre ku uwa bu si ku ta anko na anga ka Asiya ka hen. À so narrma du uwa ka rri nu Urushalima na azhibarr a nggo a yo wa di Pentiko nggo.

Bulu a re ku akikre bu Afisa ba du uwa so kuma

¹⁷ Nggo inta rri nu Miletu, u Bulu à tu ba kuma nu Afisa ku da ku akikre abiga ba nabo di a bu nga ni hi uwa. ¹⁸ Aba a nga nggo uwa ddu ba di, “Imba hi nggo ingga i di si ni imba ba ttuttumi, bazhi na azhibarr a imeme wa nggo ingga i rri na anga ka Asiya ka. ¹⁹ Anu Yahuda abanu ba a ssu anko ka ngu ingga na ki ingga iha na ni ingga i vri kakami, ni ina ima mi ingga i ka ni ki itu nggi na ashishi na ashishi ni so na undu ku Atiko ku. ²⁰ Ni di tsarr itsarr imungga yi na abi tuku na ako amba wa, ingga i si sha inkindirr izizi inuma sharri ki imba hen. ²¹ Ingga gbye ku ani Yahuda ba utu na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, di a bu kasarr nu nggo a di la ure ku Abachi na kpanye ni Yesu Atiko amunta wa ku.

²² “Ziza nggo, ingga ta na inkindirr yi nggo Izhi Iwre yi ì ko da di ingga bu na nggo. Ingga so kuma nu Urushalima, ni si hi inkindirr yi nggo i ta la ni ingga ku nabo hen. ²³ Ingga ì hi inkindirr iyirr yo nggo Izhi Iwre yi i so gba ki ingga utu ni ìgbù yi wemi nggo ingga ì zirr, di a ta ku harr ingga nu uki na ki ingga iha. ²⁴ Ingga ì si ba iso imungga yi ni ingbingbru inggi yi ki inkindirr ni ingga ku hen. Ingga na meme, wre ki ingga bu kre undu ku nggo Atiko Yesu wa a ni ingga di ingga bu na nggo. Undu ukuma nggo u si di ingga bu da ku anishirr Ure ku wre ku ni itu i uzizi ku Abachi ku.

²⁵ “Ingga zirr kago imba we ni di da ki imba ure ku ittu i Abachi yi. Ziza nggo, ingga i hi di uyirr amba a si taka hi ingga zizo hen. ²⁶ Uwa a si ni ima yo, ingga so da ki imba kakami di, unuma ni imba ba a ti ka ku zha abubo a iso chankarr na Abachi

ku, u ungo umungga u sama nu umi. ²⁷ Ingga si ka inkindirr numa nggo Abachi à da du uwa taka na ku anishirr sharri ki imba hen. ²⁸ Ssu ikpa imba yi gri zizi na anishirr ba nggo Izhi Iwre yi i vu ba a sa ki imba na ango nggo. Imba bu gri abiga ba nâ ta si abi ka ilando ngga. Aba yo a si ilando yi nggo a re yi na ayiyi a Uzuma wa. ²⁹ Ingga i hi di ingga ti share, anishirr abangga ba nggo a si nâ ta si ininazzu ndanda a ta mirri na abiga ba ba, na ta ki ba ankpa. ³⁰ Ivi yi i so nga nggo anishirr abanu nu umi umba ku a ta bre ku abiga ba mi imu aba ta gru kà imba du, na ga imu yi. ³¹ Kri karrkarr yi ni si kpamusu yi hen. Ingga i di yi ashishi na azhi ni ibittu ni di tsarr imba ure ku Yesu ku ki ase atarr.

³² “I ziza nggo, ingga ka imba i sa na ango ka Abachi. Si kpamusu nu ure ku uzizi unkpi umaku hen. Ure ukuma yo ta di imba furr, ni ta ni imba iyo angu izizi yi nggo Abachi a da zu ku anishirr ama ba wemi nggo. ³³ Ingga i si surr ashishi ni inkindirr i undurr hen. ³⁴ Imba mi i hi na atu amba di ingga i na undu na ango amungga ni kpa inklo ire inkindirr yi nggo ingga na abu zirr amungga ba i zha nggo. ³⁵ Ingga i tsarr imba na anko shishemi di ina meme yo i ta di inta i zi abangga ba nggo a si si kyekye hen. Ni si kpamusu nu ure ku nggo Yesu mi na nkpama à da di, ‘Unushirr wanggo à nu unuma inkindirr à se ni nyarr ni isisurr ima yi mri nggo à ti kpa inkindirr zhi nu undurr ku nggo.’ ”

³⁶ Bulu à re kre na kuttu na gbuzzu na anishirr ba ba na barr Abachi. ³⁷ Aba a so yo ma na anko nggo na so yì, na so ngu ma na ango. ³⁸ A vri kakami nu nggo Bulu à ddu ba di a si taka hi

ashishi ama zizo hen. Na ga ma kuma ni ijirrigi i amasirr yi.

21

Bulu à kuma nu Urushalima

¹ Nggo inta du anishirr ba ni darr ntto kuma nu Kosi, ni zzu nu uha wa ni rri nu Rodesi, ni gru nabo kuma nu Patarra. ² Nu Patarra, inta i hi ijirrigi i kuma nu Fonisiya, ni ga yi kuma. ³ Inta nga nu unto ku nggo inta ka kye Sayiprosi hi, ni ka ba ku igbu wa na chi ni kuma nu Sirriya. Inta kukri nu Taya, aba ta ddu iki yi nggo i si ni ijirrigi glo ma nabo. ⁴ Inta zha abiga abanu hi nabo ni ku so na ba ki ivi itangba. Izhi Iwre yi i da ba di a bu da ku Bulu di a bu si kuma nu Urushalima hen. ⁵ Nggo ivi imunta yi na ba i kre, inta kuma ni kuchi nu uzirr munta ku. Abiga ba wemi na amba na amumarr ambarr ba a ga inta ssuzzu ni ìgbù wa. Inta kuttu na gbuzzu wemi nu unddu ku amasirr ku ni barr Abachi. ⁶ Inta chi ikpa yi kre ni ku rri ni ijirrigi yi, anishirr ba a ga kuma na ako ambarr wa.

⁷ Inta kuchi nu uzirr munta ku zhi nu Taya ku kukri nu Tolema, ni chi amuya abiga nabo ni so ki azhi ayirr nabo. ⁸ Unu uha wa inta i rri nu Kayisarriya. Nabo inta ku kuma ni iko i Filibu, ni ku so na ku. Filibu à su uyirr nu umi ku anishirr atangba ba nggo a hla ba nu Urushalima di a bu zi abi ko na angu ba. ⁹ A si na áníwá a nēs nggo a nise garr na di kpa are zhi na Abachi ku.

¹⁰ Inta ki ivi nabo, uni kpa are ka Abachi numa nggo à ri Agabu à nga nu Yahudiya. ¹¹ A nga ni inta ba na ni ttu upri inkru ku nggo Bulu di lo na

anklampi, na ka ku lo aza na ango ama ka na da di, “Izhi Iwre yi i da di, ‘Akikye nu upri nkru ungo ku, ani Yahuda nu Urushalima a ta lo ma meme yo, na ta ba ma nu abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen.’ ”

¹² Inta na anishirr ba nabo i wo meme nggo ni tsi ku Bulu ango di a bu si kuma nu Urushalima hen.

¹³ Bulu ddu inta di, “Imba so yi angginggi meme ni lo ingga isisurr? Ingga si so kuma ku ilo na aza yo mre nu Urushalima hen, ingga ka ttu mi ku isa i Atiko Yesu.” ¹⁴ Inta i da di a bu ka amarr amaka sarr ni na chankarr ni ba ttungo, ni barr di, “Aseki ka we nggo a ta la, a bu si nâ ta si nggo Atiko wa a da.”

¹⁵ Inta so ivi nabo, ni gru ssu aseki amunta ka bi ni vu anko a Urushalima. ¹⁶ Abiga abanu nggo a zhi nu Kayisarriya a ga inta, na gri inta kuma ni iko i ugo nggo inta ta ku so na ku nggo. A yo ma di Munasoni. À zhi nu Sayiproso, na si uniga zhi ni ivi imeme yi mu.

Bulu a ku rri nu Yakubu ku

¹⁷ Nggo inta rri nu Urushalima amuya ba nabo a kpa inta na ango aha na nyarr kakami. ¹⁸ Ambre ka nggarr u Bulu a ga inta ku re nu Yakubu ku, a akikre ba we a se na ba. ¹⁹ Bulu a chi ba na bre ba aseki ka na ayiyirr we nggo Abachi à du Bulu à na ku abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen.

²⁰ Nggo a wo ma, mre na gru so nyarr ku Abachi, na ddu Bulu di, “Akpamburr amunta ni iga, kye nggo aseki ka a se, ani Yahuda ama u kri shishemi a kpanye nu Ure ku wre ku na yo itu kakami ni na inkindirr yi nggo Ure ku nggo a nu Musa nggo u da di a bu na. ²¹ A ka bre ba are amuwa ka

ba di uwa di tsarr ani Yahuda ba wemi nggo a so ni igbu i abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen, di a bu ba ure ku Musa ku ttungo na bu si yo ku amumarr ambarr ba iji hen, na si ga inkindirr yi nggo ani Yahuda ba a di na hen. ²² A ka wo di uwa se ba. A ti si meme a ka na kingginggi? ²³ Di inta da ku uwa inkindirr yi nggo inta i kye uwa ka na nggo. Anishirr ane abanu ni inggya a ka vu angu na Abachi ku ba. ²⁴ Ga ba ni rri na ba ni iba i ngla ukpa yi na age ka Abachi, ni han inklo yi nggo anishirr abama ka han ba nggo, wre ba bu kurr atu* ambarr wa. Ùwà ti na meme nggo, anishirr ba wemi a ta hi di aseki ka nggo a bre ni itu imuwa yi nggo a si si jiji hen. Na ta hi du ùwà mi di na inkindirr yi nggo Are ka Musa ka a da nggo ²⁵ Uwa ta si abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen na kpanye nu Ure ku wre ku, inta i charr ungbamvu da ba di inta ka kpanye di a bu si ri ila yi nggo a di zzu ku anazhi na yi hen, na bu si ta ayiyi hen, na bu si ta inina yi nggo a si han ayiyi kahre hen, na bu si ki ika tankpami hen.”

²⁶ Nggo nu uha wa Bulu à yo anishirr ane ba, na kuma na ba ku ngla ukpa nâ ta si nggo iba i anu Yahuda yi i da di a bu di na. Na gru kuma nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, na ku da ivi yi nggo a taka na ingla ukpa ikikre yi. Na azhibarr a ikikre wa, nggo aba a taka gri aseki ka nggo a ta ni ka nggo.

A vu Bulu

* **21:24** Kurr atu: Ina ima i di tsarr di ani Yahuda ba a so ivi yi nggo a da zu ku Abachi kre ba.

²⁷ Nggo ivi itangba yi i ta so kre, ani Yahuda abanu nggo a zhi na anga ka Asiya ka, a hi Bulu nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, na gru tto akpa anishirr wa na vu Bulu. ²⁸ A hantu da di, “Anishirr bu Israila, a nga yi ni zi inta! Wanggo yo à su ugo wa nggo à di zirr kago na di re are andanda ni itu i ani Israila ba tuku Are ka Musa ka, nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku. I ziza nggo uwa a gri abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen na du ba ni na abubo a wre anggo ki ndanda.” ²⁹ (Nu nggo a ka hi Trofimu anu Afisa wa nu umi ìgbù tuku Bulu ba na kye di Bulu à gri ma rri nu Uki ku Ibarr ku).

³⁰ Itsi kputtu gru ni ìgbù wa kago, ni du anishirr gru so kru ku nggurr bi. Na ku kla Bulu vu na gba ma ssuzzu nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku na han anko ka Uki ku Ibarr ka ankpa ayirr. ³¹ Akpa anishirr a so zha anko a ngu Bulu nggo na gru ku da ku ankpye abi ta iku nu Roma unkpi wa di a ko tsi kputtu nu Urushalima. ³² Mre uwa a vu ankpinkpye abi ta iku banu na abi ta iku na kru ji kuma na anishirr ba ba. Anishirr ba a hi ma na abi ta iku ba mre na ba ttungo ni hlo Bulu yi.

³³ Ankpye abi ta iku wa à zirr kuma nu Bulu ku, na vu ma na ddu ba di abi lo ma na ache aha. Ankpye wa à zhi ba di, ugo wanggo wa a su unggonggo, na na angginggi? ³⁴ Anishirr abanu ba hantu da inkindirr iyirr, abanu ba a da inuma mu nanka. Anishirr a re na nkanka ina ima i du ankpye wa si hi karr inkindirr yi nggo so zirr hen. Ima yo i du ma ddu anishirr ama ba di, a bu ba ma na kuma na abubo a abi ta iku wa. ³⁵ Aba gri ma ku rri ni inkla i hun kuma ni ime yo mre, nggo akpa anishirr wa a varr unfu kakami, abi ta iku ba a kye

na ba ma kye ba. ³⁶ Anishirr ba a so ga ba ttu na so du hantu di, “Ngu ma!”

Bulu a re ta kpa itu ima ttungo

³⁷ Nggo a ta so ba Bulu na rri na abubo nggo abi ta iku ba a di so nggo, uwa a re na ankpype wa ku di, “Ùwà ka di ingga da ku ùwà inkindirr nggi?”

Ankpype à da di, “Ùwà i re irrirri Girrki? ³⁸ Ùwà yo si si anu Masarr wa nggo à tto itsi yi ni ikuchi yi, ni gri anishirr ukrì unē ni kru kuma na ankpuji, ku di ssu anko di aba ta nga ni kpa inkpinkpye i igbu yi hen?”

³⁹ Bulu à kisa ku di, “Ingga si ani Yahuda. A ngri ingga nu Taso ku Silisiya, unushirr ni ìgbù unkpi. Ingga tsi ku ùwà ango di ingga re na anishirr ba ba.”

⁴⁰ Ankpype abi ta iku wa à kpanye di a bu re. Mre u Bulu a gru kri ni idaba yi na ki anishirr ba nu ungo. Nggo aba ki ywi u Bulu a re na ba ni irrirri i Ibraniya.†

22

¹ “Amuya na akiki, imba wo nggo ingga ta re kisa na age amba na aseki ka nggo imba i da di ingga na nggo.” ² Nggo a wo ma a so re ni irrirri i Ibraniya, na ba ki ywi mri imeme yi.

U Bulu à ddu ba di, ³ “Ingga si anu Yahuda. A ngri ingga ni ìgbù nu Taso nggo si ni Silisiya. Ingga ì furr mu ni inggya nu Urushalima ni si uvuvurr ni bre a Gamaliya.* A tsarr ingga kakami na are

† **21:40** Irrirri i Ibraniya: Irrirri i Ibraniya tuku Arrama, nggo ani Yahuda ba a di re nggo. * **22:3** Gamaliya: Ankpype kakami unitsarr anu Farrisi (Indu 5:34).

ka nggo a nu akiki amunta ba naka nggo. Ingga i nu Abachi itu imungga yi kakami ni ga are ka na ti imba i se ari. ⁴ Ingga i ki abi ga anko a Atiko ba iha, abanu a ki. Ingga i vi aniru na amba isurr na aki ka harr. ⁵ Ankpye unkpi abikye uki ku ibarr wa, tuku akaba ani Yahuda wa we a ka da ki imba di ingga so da si ure ujiji. A charr angbamvu mi a ni ingga gri ku ambarr ankpinkpye ani Yahuda ba nu Damasika, wre ki ingga bu kuma ku i vi anishirr abiga ba lo na ache gri ni nga ni ki ba iha nu Urushalima.

*Bulu a bre nggo uwa a na na kaki uniga
(Indu 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “Nggo ingga so kuma ni ki ywhiywhirr nu Damasika na zhi na atsutsu, uru numa gru la nzarr zhi na akpa kago ingga. ⁷ Ingga jaku ni imimi ni wo ukorr u ddu ingga di, ‘Shawulu! Shawulu! Ûwà ki ingga iha ngginggi?’

⁸ “Ingga ì zhi di, ‘A su uwanggo, Atiko?’

“Atiko à ddu ingga di, ‘A si ingga Yesu anu Nazareti, nggo ùwà ki ma iha.’ ⁹ Abangga ba nggo inta i so zirr ma mi nggo a hi ila iru yi na si wo ukorr ku uwanggo nggo so re ni ingga ku hen.

¹⁰ “Ingga zhi di, ‘Ingga ta na kingginggi, Atiko?’

“Atiko wa à ddu ingga di, ‘Gru ni rri kuma nu Damasika. Aba ta ku da ku ùwà aseki ka we nggo Abachi a ba ni isisurr du uwa ta na.’ ¹¹ Uru ku u du ingga i kaki unakreshishi, akpukpamu bu zirr mungga ba mu a vu ingga nu ungo na rri kuma nu Damasika.

¹² “Ni igbu wa, ugo numa à ri Ananiya, a su unshirr ni barr Abachi kakami, na di na inkindirr yi nggo Are ka Musa ka a da nggo. Ani Yahuda

ba nggo a so nu Damasika we a di kye ma ssu na ashishi kakami. ¹³ Ugo ma a nga ni kri ki ingga na anga yirr na da di, 'Iziya Shawulu, kye hi zizo!' Ankpa yirr ingga kye ma hi.

¹⁴ "Uwa da di, 'Abachi a akiki munta wa à hla ùwà du ùwà bu hi inkindirr yi nggo Abachi à ssu zu ku ùwà nggo, ni bu hi Uvurr Iko ama wa nggo di na uzizi ku nggo, ni bu wo ma so re nu ukorr uma. ¹⁵ Ùwà ta su uni hi tuku uni da ku anishirr uzizi ku Abachi ku. ¹⁶ Ziza nggo, ùwà kri bi anggi? Gru ni du ba a zzu ùwà na amasirr na nglà ila ure imuwa yi glo, ni so yo isa i Atiko wa.'

¹⁷ "Ingga ì kakuma nu Urushalima, nggo ni ku so barr nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, azhibarr anuma nggo ula gru ki ingga. ¹⁸ Nu ula ukuma ingga i hi Atiko wa a ddu ingga di, 'Narrma ssuzzu share korr nu Urushalima. Anishirr ba ni inggya a si ta kpanye nu ure ku nggo ùwà ta da ba ni itu imungga hen.'

¹⁹ "Ingga i da di, 'Atiko, à hi di ingga ì di kuma na aki ka issubi ka ani Yahuda ka ku di vu abangga ba nggo a kpanye nu ùwà nggo nga ni hlo. ²⁰ Nu nggo a so ngu Istifanu, uni da ure amuwa wa, ingga ì se ni inkla yi. Ingga i kpanye ni ingu ma yi ni so kye ku abi ngu ma ba inkinkru imbarr yi.'

²¹ "Atiko wa a ddu ingga di, 'Kuma, ingga ta tu ùwà kuma gbagba mu na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen.' "

Bulu anu Roma wa

²² Anishirr ba a so shirr ku Bulu atu ma nu nggo à ddu ba du uwa ta kuma na abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen. Mre, aba bwu akorr da di,

“Gri ma ni share yi, ku ngu ma. Imba si du ma à so tsitsirr hen!”

²³ Anishirr ba a so yi kisa, na ddu inkinkru imbarr yi a yi nu ussu, na tsu imbimbru imimi so varr ko nu ussu.† ²⁴ Ankpye abi ta iku nu Roma unkpi wa a du anishirr ba a ba Bulu na rri kuma na abubo nggo abi ta iku ba a di so nggo. Na ddu ba di a bu hlo ma na amfarr wre ku Bulu a bu da ba inkindirr yi nggo i du ani Yahuda ba a so re kisa ku meme. ²⁵ Nggo a lo ma ta hlo nggo u Bulu a ddu ankpye wa nggo a kri na ba nabo di, “Are amunta ka a kpanye di a bu hlo Unushirr wanggo nggo a si anu Roma‡ sama ni bre amu ku ila ima yi?”

²⁶ Nggo ankpye wa a wo meme mre na kuma na ankpye abi ta iku wa ku ku ddu ma di, “Ùwà ta na kingginggi? Ugo uwama à si anu Roma.”

²⁷ Ankpye a abi ta iku unkpi wa a kuma nu Bulu ku ku zhi ma di, “Da ki ingga, ùwà si anu Roma?”

U Bulu à kpanye di, “Yo-o, ingga si anu Roma.”

²⁸ Ankpye abi ta iku unkpi wa a da di, “Ingga i ni inklo shishemi bari aba a na ingga ki anu Roma.”

Bulu a ddu ma di, “Ingga na anko ingga su uvurr ingri nu Roma.”

²⁹ Abangga ba nggo a nga ni so zhi Bulu nggo a nggurr itu ka share na ku, isisu i ki ankpye abi ta iku unkpi wa nggo a hi di Bulu a si anu Roma uwa a yo ma na ache.

A gri Bulu nga na Akaba ani Yahuda wa

† **22:23** Varr ko nu ussu: Ina ima i tsarr di ani Yahuda ba a ki unfu kakami nu Bulu ku. ‡ **22:25** Anu Roma: Are ka Roma ka a kpanye di a ti nise wo ku anu Roma amu ama ka, aba bu si kuchi hlo ma hen.

³⁰ Ankpye abi ta iku unkpi wa à zha du uwa ta hi karr di ani Yahuda ba a nga Bulu di a na ba angginggi. Ima yo i du ankpye wa à zzu na ambre na du ba a ddu ku Bulu ache ka. Na yo ankpinkpye abikye ba tuku Akaba anu Yahuda ba mre na gri Bulu na nga na ba.

23

¹ Bulu à kye anishirr ba Akaba anu Yahuda ba girr na da di, “Amuya mungga, uzirr umungga ku na age ka Atiko wa ba zhi ni imeme yi nga na azhibarr ari wa, isisurr imungga yi i si da ki ingga di ingga i na inkindirr indanda hen.” ² Ankpye unkpi abikye wa, Ananiya* à da ku abangga ba nggo a kri hinga nu Bulu ku di a bu nggurr ma na angu. ³ Bulu à ddu ma di, “Abachi à ta nggurr ùwà, ùwà ugonka ku nggo a hi ku kaki ukukla. Ùwà so nabo du ùwà ta bre ki ingga are na si nggo Are ka Musa ka à di a bu na nggo. Ùwà uyiyirr wama yo i ya ge inkindirr yi nggo are ka Atiko ka a han inta ni na yi nggo, ni du ba a nggurr ingga!”

⁴ Anishirr ba nggo a kri hinga nu Bulu ku a ddu ma di, “Ùwà ko marr ankpye unkpi abikye a Abachi wa yo meme?”

⁵ Bulu à ddu ba di, “Amuya amungga, ingga si hi du uwa yo a si ankpye unkpi abikye wa hen. Ungbamvu ku Abachi ku da di, ‘Ùwà bu si re ku uni gri anishirr amba ba ure andanda hen.’ ”

⁶ Nggo Bulu a hi di anishirr abanu ba a si anu Sadusi, abanu ba a si ani Farrisì, na gru re ku

* **23:2** Ananiya: Uwango à si nanka nu ugo wanggo a ri Ananiya nu Indu 22:12.

anishirr ba na Akaba anu Yahuda wa hantu di, “Amuya mungga, ingga si anu Farrisi, ingri i anu Farrisi. A si gri ingga nga ku ibre amu inggi yi ku inkindirr inuma mu hen. A si nu nggo ingga ì yo isisurr di Abachi à taka du abi ki ba a tasi ni ibe.” ⁷ Nggo a da meme mre, anu Farrisi ba na anu Sadusi ba a gru so vi, na ga ki na nkanka. ⁸ (Anu Sadusi ba a da di anishirr abangga ba nggo a ki a si taka tasi hen, na si kpanye di abitu ba Abachi a se hen, na da di anazhi a sama. Anu Farrisi ba na anko a kpanye na aseki atarr akama).

⁹ A gru ko hantu ka mwe, abitsarr are abanu nggo a si na ba ni nggurr bi i anu Farrisi yi, a gru kri karrkarr na kisa kakami di, “Inta si hi inkindirr indanda nggo ugo nggo à na hen, ka bu unitu à Abachi ka izhi inggi ì re na ku?” ¹⁰ Iri anta yi gru kaki nu unfu kakami, isisu i ki ankppe abi ta iku wa, uwa kye di a ta nga Bulu kahre. A kye meme nggo na du abi ta iku ama ba a ji kuma na anishirr ba ba na ku vu Bulu share na ba na gri ma kuma na abubo nggo abi ta iku ba a di so nggo.

¹¹ Ni ibittu ima, Atiko wa à nga ni kri nu Bulu ku na ddu ma di, “Vu isisurr, ùwà da ba ure umungga ku nu Urushalima inggya, ùwà ta na meme yo nu Roma.”

Ani Yahuda ba a ssu anko a ngu Bulu

¹² Ambre ka a nggarr, ani Yahuda abanu ba a nggurr bi na ssu anko. A shi azhi di aba ta ngu Bulu bari na ri na so inkindirr. ¹³ A mri anishirr iso nes (40) nggo a nggurr bi na na anko ama wa. ¹⁴ Mre, na gru kuma na ankpinkpye abikye ba ni nggurr bi i akikre yi na ku ddu ba di, “Inta i nggurr

bi ni shi azhi di inta ta ngu Bulu bari ni ri ni so inkindirr. ¹⁵ Ziza nggo, imba na anishirr ba wemi na Akaba anu Yahuda wa ta kuma na ankpype abi ta iku unkpi wa ku ni ku da ku di a bu gri ma nga na Akaba wa, wre ba bu nga ni wo ma zizo. Imba ti so na meme nggo, inta ta kuma ku so sharri ni ngu ma na anko.”

¹⁶ Ugi a Bulu à wo inkindirr yi nggo a so da, na ku rri kuma na abubo nggo abi ta iku ba a di so nggo na ku bre ku Bulu.

¹⁷ Mre u Bulu à yo ankpype a inkirr abi ta iku uyirr wa, na ddu ma di, “Gri uvuvurr nze wanggo ni kuma na ankpype abi ta iku unkpi wa ku. À si ni inkindirr inggi yi nggo à ta da ku.” ¹⁸ Ankpype a inkirr abi ta iku uyirr wa à gri uvuvurr wa na kuma na ankpype abi ta iku unkpi wa ku.

Na ku ddu ma di, “Bulu, uni kri iharr wa, à yo ingga na ku di ingga bu gri uvuvurr nze uwanggo ni nga nu ùwà ku, da à si ni inkindirr ì da ku ùwà.”

¹⁹ Ankpype abi ta iku unkpi wa à vu ma nu ungo na gri ma na nkima na share. Na ku zhi ma di, “Ùwà i si na angginggi i da ki ingga?”

²⁰ Uvuvurr wa da di, “Ankpinkpype anu Yahuda ba a ka nggurr angu bi ba di ambre aba a ta nga ni re ùwà mi, di ùwà bu nu ba Bulu gri na kuma na Akaba anu Yahuda wa ku zhi ma are numa ngga ni itu ima yi. ²¹ Ùwà bu si wo ba hen. Anishirr a mri iso nes (40) a ta kurr sharri bi ma. A ka shi azhi ba di aba a ta ngu Bulu bari na ri na so inkindirr. A ka ssubi ba nggo aba ta ngu ma na kri bi inkindirr yi nggo ùwà ta da.”

²² Ankpye abi ta iku unkpi wa à ddu ma di, “Si da ku undurr du ùwà i da ki ingga ure unngo ku hen.” Na du uvuvurr nze wa a share.

A turr Bulu kuma nu Ugonu Feli ku

²³ Ankpye abi ta iku unkpi wa à yo ankpinkpye aha na ddu ba di, “Ni ikarrfe itirr ibittu, ùwà ddu abi lo ukpa ayiyirr aha (200) ssubi ni kuma nu Kayisarriya. Gri abi ta iku a bi hun inga iso tangba (70), na abi zirr na aza ayiyirr aha (200) du ba hru itankparr. ²⁴ Zha inga wa nggo Bulu à ta hun, ni gri ma zizi ni kuma nu Ugonu Feli ku.”

²⁵ Ankpye abi ta iku wa à charr ungbamvu à da di:

²⁶ À si ingga Kladiyu Lisiya.

Ingga ì charr ku ùwà Ankpye Ugonu Feli.

Ingga ì chi ùwà.

²⁷ Ani Yahuda ba a vu ugo nggo na ta ko ngu ma. Ingga wo nggo ni gri abi ta iku amungga ba ni ku kpa ma na ba, nggo ni wo di à si anu Roma.

²⁸ Ingga i zha di ingga ta hi inkindirr yi nggo a da di à na nggo, ni gri ma ni kuma na ba na Akaba ambarr wa. ²⁹ Ingga ku hi di a si na inkindirr inggi ita du ba a ngu ma hen, na si si inggi a ka yo ma ni iharr hen. Inkindirr yi nggo a da di à na i si ni itu i are ambarr ka ani Yahuda ka. ³⁰ Nggo a ni da ki ingga di ani Yahuda abanu a ko ssu anko ndanda ni itu ima yi, ingga kye ni di a bu nga nu ùwà ku. Ingga i da ku abangga ba nggo a da di à na aseki ndanda ka nggo di a bu nga ni bre ku ùwà aseki ka.

³¹ Abi ta iku ba a na inkindirr yi nggo ankpypye wa à da di a bu na. A ku gri Bulu ni ibittu na kuma nu

Antipatri azhibarr ama. ³² A zzu na ambre ka abi ta iku ba aza ba a kakuma na abubo nggo abi ta iku ba a di so nggo. Na du abi hun inga ba a ga ma. ³³ A gri ma na nga nu Kayisarriya, na ni nu Ugonawa ungbamvu ku na ba Bulu nu ma. ³⁴ Ugonawa a bre ungbamvu ku na zhi Bulu di à zhi na anga a ta nggo. Nggo à wo di à zhi nu Silisiya, ³⁵ na ddu ma di, “Abi bre are surr ku ùwà ba a ti nga, ingga i ta wo ku ùwà.” Na da ba di a bu zu Bulu na du abi ta iku a so kye ma na ando wa nggo uttu Hirridu à me.

24

Ani Yahuda ba a bre are surr ku Bulu na ashishi ka Ugona Feli

¹ Ivi i kywi i vu sarr, u Ananiya, ankpye unkpi abikye wa à kuma nu Kayisarriya, na gri akikre abanu tuku Tatulu, uni kpa are re ku anishirr wa. A ni kri na age ka Ugona Feli na bre are ka nggo a da di Bulu à na nggo. ² Mre aba a yo Bulu a mirri, u Tatulu à gru so bre aseki ka nggo a da di Bulu à na ka nggo na age ka Feli. À bre are angga ka: “Uttu unkpi, u krizhizhi umuwa ku u di inta so su ta anko sama ni itsutsarr. Ùwà so vu aseki kasarr wre ku ìgbù amunta wa a bu kuchi. ³ Na anko ka wemi, inta i nyarr ku ùwà kago, inta i nyarr ku ùwà Feli, ankpye unkpi sha wa. ⁴ Ingga i si ta gri ùwà ta anko ni so wo ingga hen. Inta tsi ango di ùwà bu shirr atu ku uvu ure ku nggo inta ta re.

⁵ “Inta kye hi di ugo wanggo à si ni tto itsi na ka na igbu ki ndanda. À du ani Yahuda a gru so tsi akputtu kago ingbingbru yi. Na si ankpye a inggurr bi i anu Nazareti wa. ⁶ À zha du ùwà

ka surr ūnké surr Uki ku Ibarr munta ku, nggo inta i vu ma. [Inta so ssu anko anggo inta ta bre amu amaka na anko nggo are munta ka a da nggo. ⁷ Uwa si Lisiya, ankpye abi ta iku wa mu, à nga ni narr ma kyekye mi kpa ni inta ba. ⁸ Nggo Lisiya à di inta bu gri ma ni nga nu ùwà ku, ni bre aseki ka nggo inta da à na.] Ùwà ti zhi ugo nggo na nkpami, ùwà ta wo aseki ka wemi nggo inta da di à na ka nggo.”

⁹ Ani Yahuda ba mi a bre aseki ayiyirr kama iyo di Bulu à na, na kpanye di a si meme yo.

Bulu à re kisa na ashishi ka Feli

¹⁰ Ugonwa wa à ki ku Bulu ungo di à bu re, u Bulu à da di: “Ingga i hi du ùwà i ki ase shishemi ni di bre are ku anishirr abi ìgbù angga ba, ima yo i di ingga nyarr nu nggo ingga ta kri na age amuwa ni kisa na aseki ka nggo a da di ingga na nggo. ¹¹ Ùwà ti zhi, ùwà ta wo di, a si mri ivi iwurr ni iha (12) nggi nggo ingga ku barr Abachi nu Urushalima hen. ¹² Ani Yahuda ba a si hi ingga ni so ri anta nu undurr ku nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku hen, na si hi ingga ni so tto anishirr di a bu tsi na aki ka issubi ka, ka ni inkla inuma nu umi ìgbù ku hen. ¹³ A ka si da inkindirr numa nggo i ta du anishirr hi di are ka nggo a bre ni itu mungga a si jiji hen. ¹⁴ Ingga i ta da uwanggo a si ure ajiji di ingga di barr Abachi a akiki amunta wa ni di ga anko anggo nggo a kisa di a si si ajiji hen. Ingga mi di kpanye na Are ka Musa ka we tuku angbamvu ka abi kpa are ba Abachi ba. ¹⁵ Ingga ì so di kye anko a Abachi wa nâ ta si nggo anishirr angga ba mi a so di kye nggo. Di Abachi à taka du anishirr we, azizi na

ndanda a tasi ni ibe. ¹⁶ Ima yo i di ingga di tsi di ingga ta na inkindirr yi nggo ingga kpanye di i si izizi na Abachi ku tuku anishirr.

¹⁷ “Ingga i ki ase shishemi ni si si nu Urushalima hen, ni ku nga ni gri inklo ku nu anishirr amungga ba nabo ni ka bu to ku Abachi. ¹⁸ Uwa si nggo ingga so na meme aba nga ni hi ingga nu Uki ku Ibarr Abachi ku, ingga i ka kre iba i ingla ukpa yi ba. Anishirr a sama ni ingga ku, abandurr a si so tsi hen. ¹⁹ Ani Yahuda abanu nggo a zhi na anga ka Asiya na se nabo, aba a ti se ni inkindirr ni itu imungga aba bu nga ni da yi na age amuwa. ²⁰ Ùwà ti si ta na meme hen, ùwà bu du anishirr angga ba ni inggya a da inkindirr indanda yi nggo ingga i na aba a gri ingga na nga na age ka Akaba anu Yahuda ka. ²¹ Inkindirr iyirr yo a ka da di ingga ì na yi, inggi ì si inkindirr yi nggo ingga ì da yi hantu na akaba a bre amu wa da di: ‘Nu nggo ingga ì kpanye di abi ki ba a taka tasi ni ibe, ima yo ì du ba a ko bre ki ingga amu angga ka ari.’ ”

²² Mre u Feli nggo à ka hi Anko a Atiko wa kakami ba, à du ure ku kre. Na ddu ba di, “Lisiya, ankye abi ta iku unkpi wa, à ti nga bari ingga ta gurr ure umuwa ku.” ²³ À da ku ankye abi ta iku wa di à bu gri Bulu ku zu na so gbye ma, na bu du ma sha ttu unddu ndu ntsi, na du akpukpama ba a ka bu gri ku aseki angga ka nggo à zha nggo.

Bulu à re nu anu Feli ba tuku uwama wa Drusila

²⁴ A ki ivi ntsimi anu Feli tuku uwama wa Drusila, ani Yahuda, à tu ba a yo Bulu, uwa nga ni re ba ni itu i kpanye ni Kristi Yesu ku. ²⁵ Nggo Bulu à so re ni itu i izirr wre na age ka Abachi i unushirr,

tuku ivu ukpa gri, na azhibarr nggo Abachi à taka ni bre ku anishirr amu, isisu i ki Feli, uwa à da di, “Ùwà ka kukri bari! Kuma! Ingga ti hi anko, ingga ta du ba yo ùwà zizo.” ²⁶ Nu nggo Feli à kye di Bulu à taka gru go ku angu, na di tu ba a yo ku na ku ttuttumi na nga ni di re na ku.

²⁷ Ase aha a ni vu sarr u Posiyu Festu à hun ni imburr i ugonu Feli yi. Feli à zha di ani Yahuda ba a bu kpanye nu uwa ku, ima yo i du ma à ka Bulu du nu uki ku iharr ku.

25

Bulu à ba ure ku na kuma nu uttu unkpi kakami wa ku

¹ Nggo a na Festu ki ugonu, uwa ki ivi itarr na gru zhi nu Kayisarriya na kuma nu Urushalima. ² Mre ankpinkpye abikye ba na ankpinkpye anu Yahuda ba a gri ku Festu are ka nggo a da di Bulu à na ka nggo. ³ A barr Festu di a bu du Bulu à nga nu Urushalima. A na meme wre ba bu ka zzu ngu Bulu na anko, ima yo du ba da di a bu nga. ⁴ Festu à ddu ba di, “Bulu à kri iharr nu Kayisarriya, ingga ta na ni kuma nabo. ⁵ Ugo wa ti na ki imba inkindirr indanda, imba bu du ankpinkpye amba ba a ga ingga kuma nu Kayisarriya ku bre surr ku.”

⁶ Bu Festu à so ki ivi itandarr, ka bu si iwurr na ba bari na kuma nu Kayisarriya. A zzu na ambre ka uwa so na akaba a ibre amu wa na ddu ba di a bu gri Bulu na rri. ⁷ Nggo Bulu à mirri ani Yahuda ba nggo a zhi nu Urushalima a ka ma yo na atsutsu na gru so bre di à na aseki shishemi nggo a si ndanda. Ni ima mi aba a si da inkindirr yi nggo

ka du unushirr a kpanye nu ure umbarr ku ni itu i Bulu hen.

⁸ Bulu na nkpama à kisa na aseki ka nggo a bre nggo, na ddu ba di, “Ingga i si na inkindirr indanda ku are ka ani Yahuda ka hen. Ni si na ku Uki ku Ibarr umba ku tuku Kayisa nu Roma wa inkindirr indanda hen.”

⁹ Festu à zha du uwa ta du ani Yahuda ba a kpanye na ku nggo, na gru zhi Bulu di, “Ùwà ta kpanye ni ga ingga kuma nu Urushalima ku re narr itu imuwa ttungo na are ka nggo a da du ùwà na ka nggo?”

¹⁰ Bulu à da di, “Ingga kri si na akaba a bre are a Kayisa, a si inkla yi nggo a bu bre ure mungga ku nggo. Ingga si na ku ani Yahuda ba inkindirr indanda hen. Imba mi na tu amba i hi kakami.

¹¹ Ingga ti na inkindirr inggi are ka a da di inta bu si na hen, ni na inkindirr yi nggo ima a bu ngu ingga, ingga si ta kisa di a bu si ngu ingga hen. Uwa ti si di are ka nggo a bre ni itu mungga a si si meme yo hen, undurr a si ta ba ingga a nu ba hen. Ingga zhi di a bu di ingga ba ure ku ni kuma nu Kayisa wa ku!”

¹² Festu à re bi na abi so na akaba ama ba ba, na da di, “Ùwà ba ure ku ni kuma nu Kayisa ku. Ùwà ta kuma nu Kayisa yo ku!”

Festu à re nu Agripa ku ni itu i Bulu

¹³ A ki ivi ntsi uttu Agripa tuku Banisi, uvayirr ama wa, a mirri nu Kayisarriya nga ni ichirr nye chi Festu. ¹⁴ Nggo a sha so ma ivi nabo, u Festu à vu ure ku Bulu ku à bre ku uttu wa. Uwa ddu ma di: “Unushirr numa à se nggo Feli à ka ma du ni iharr. ¹⁵ Ingga i nga nu Urushalima nggo

ankpinkpye abikye ba na akikre bu Yahuda ba, à bre du ugo wa à na aseki ndanda na da di ingga bu ngu ma.

¹⁶ “Ingga i ddu ba da di, a ti da di unushirr à na inkindirr indanda, anu Roma a di du undurr wa nggo a nga ma inkindirr yi a re narr itu ima kye na ashishi ka abangga ba nggo a nga ma inkindirr yi nggo. ¹⁷ A nga ni inggya nggo ingga i ki korr ni zzu na ambre ka ni du ba a gri ma nga ki ingga na akaba a ibre amu wa. ¹⁸ Abi kri azanyirr na ku ba a gru kri na si da inkindirr numa ndanda ni itu ima yi nggo ingga ì kye di a ta da hen. ¹⁹ A sha ri anta yo na ku ni itu i anko nggo a di barr Abachi nggo. Na re ni itu i ugo numa a yo ma di Yesu nggo a ka ttu ba u Bulu a kisa di a se tsitsirr. ²⁰ Ure ukuma ù shi ki ingga ibwu, ingga zha inkindirr ida chankarr nu ure ku, nggo ni zhi Bulu di a ta kpanye na kuma du ba ku bre ku amu nu Urushalima. ²¹ Bulu à kà na ba ure na gru. À barr di a bu harr uwa zu na gbye uwa du Kayisa wa nga ni han ku uwa ure ku. Ima yo di ingga du ba a zu ma na so gbye ma nu nggo ingga i taka turr ma kuma nu Kayisa wa ku.”

²² Agripa à ddu Festu di, “Ingga zha di ingga ka wo ugo wanggo na nkpamu.” Festu à ddu ma di, “Ùwà ta wo ma ambre.”

Bulu à kri na age ka Agripa

²³ Ambre ka nggarr anu Agripa tuku Banisi a mirri nggo, aba a gbyarr ba asa na chi ba, na rro tsarr ba. Aba a zirr na ankpinkpye abi ta iku ba na anishirr bi ìgbù ba nggo a kye ba ssu na ashishi na mirri nu uki unkpi ku nggo anishirr a di nggurr bi ma. Festu à du ba a gri Bulu na mirri. ²⁴ Festu à da di, “Uttu Agripa na anishirr ba we nggo a si ni

inta ba ni inggya, imba i hi ugo wanggo nggo ani Yahuda ba we ni inggya tuku Urushalima a nga ni yi ki ingga ni itu ima yi nggo. Aba a nggurr ungo na angu di a bu ngu ma. ²⁵ Ingga i si hi ma na inkindirr yi nggo i ma a bu ngu ma hen. Uwa si nggo uwanggo ku itu ima a ba ure ku na nga nu Kayisa wa ku, nggo ingga kye ni ta turr ma nga nu Roma. ²⁶ Ingga nanko i sama ni inkindirr karr nggo ingga ta charr ku Kayisa wa ni itu ima yi. Ima yo di ingga gri ma ni nga ni inggya na age amba, ingga kye ùwà uttu Agripa yo kakami, wre ku ùwà ti bi ure ungo ku kye, ingga i bu si ni inkindirr yi nggo ingga ta charr nggo. ²⁷ Ingga i kye i si ta wre hen ingga bu turr uni kri ni iharr kuma sama ni ida inkindirr yi nggo a da di à na nggo.”

26

Bulu à re narr itu ima na age ka Agripa

¹ Agripa à ddu Bulu di, “Ingga i nu ùwà anko ùwà bu re ku itu imuwa.” Bulu à ki ba nu ungo na re kisa na aseki ka nggo ani Yahuda ba a bre da à na ka nggo, na da di, ² “Uttu Agripa, ingga i kye a si ki ingga inkindirr inyarr nggo ingga i kri na age amuwa ari ta kisa na aseki ka nggo ani Yahuda ba a bre di ingga na nggo. ³ Ingga da meme nu nggo ùwà hi aseki ka nggo ani Yahuda ba a di na ka. ùwà hi iso yi nggo ani Yahuda ba a di so nggo, ni hi anko ka nggo iso yi i si ba na nkanka nggo.

⁴ “Ani Yahuda ba wemi a hi ingga zhi ni imimarr itsa mu. A hi iso yi nggo ingga i so na akonta tuku nu Urushalima. ⁵ A ka ti da aba a ta da ure ujiji mu, aba ta da ki imba di ingga ì si anu Farrisi ni

si di rro nu ure ku ibarr Abachi hen. ⁶ I ziza nggo ingga ì kri aba ta bre ki ingga amu nu nggo ingga i so surr ashishi di Abachi à ta na inkindirr yi nggo à da zu du uwa ta na ku akiki amunta ba nggo. ⁷ Ima yo i du aki awurr na aha ka Israila ka a so di barr Abachi na azhi ni ibittu, na so di surr ashishi ku aseki ka nggo Abachi à da zu du uwa à taka na nggo. Uttu, ùwà à si ku i surr ashishi iyiyirr ima yo, du ani Yahuda ba a bre aseki angga ka surr ki ingga. ⁸ A sa angginggi di imba ani Yahuda i ma chankarr ni kpanye di Abachi à ka du abi ki ba a tasi?

⁹ “Ingga ni itu imungga ì kye di ingga ta kri karrkarr ni kà isa i Yesu anu Nazareti yi. ¹⁰ A si inkindirr inggi yi nggo ingga i na nu Urushalima nggo. Ankpinkpye abikye ba a di kpanye ki ingga, di ingga di v̄i anishirr ba Abachi shishemi ku harr. Aba ti ttu ba iba di a ta ngi ba nggo, ingga kpanye di a bu ngi ba. ¹¹ Ankp̄u shishemi ingga di ki ba iha na aki ka issubi ka ani Yahuda ka ni na anko nggo a ta du ba a re are andanda ni itu i Yesu. Ingga i ki unfu na ba kakami, ni di ssuzzu ku di zha abiga ba ni igbu inggi yi nggo i si si imunta hen, wre ki ingga i bu ki ba iha.

*Bulu à bre nggo uwa à na
na kaki uniga nggo
(Indu 9:1-19; 22:6-16)*

¹² “A si na ankp̄a anuma nggo ingga i kpa angbamvu na ankpinkpye abikye ba ba. Angbamvu a kama yo a kpanye ki ingga di ingga bu kuma nu Damasika ku v̄i abiga ba nabo. ¹³ A si na anko a Damasika na azhi na atsutsu, ingga i

hi uru numa la nzarr zhi nu unkplassu nu la mri azhi wa. Ù la kago ingga na anishirr ba nggo a so zirr ni ingga ku nggo. ¹⁴ Inta kuhre ni imimi wemi, ingga i wo ukorr u ddu ingga ni irrirri inu Ibraniya di, ‘Shawulu, Shawulu, ùwà so ki ingga iha ngginggi? Ùwà so ki ku itu imuwa ankpa, nggo ùwà so ta anggaza nâ ta sa alando aniru nggo a so kà iwo amfarr a atiko ama wa.’

¹⁵ “Ingga i zhi di a su uwanggo nggo, Atiko?”

“Atiko wa à da di, ‘A si ingga Yesu, wanggo nggo ùwà so ki ma iha yi nggo. ¹⁶ Gru kri kikri. Ingga nggurr ssuzzu ku ùwà, wre ki ingga bu na ùwà ki uvurr iko amungga. Ùwà ta da ku abanu inkindirr yi nggo ùwà i hi ni itu imungga ari nggo, tuku inkindirr yi nggo ingga ta tsarr ùwà ni ichi. ¹⁷ Ingga ta kpa ùwà ttungo na ango ka anishirr bu Israila tuku abangga ba nggo a si si ani Yahuda hen. Ingga ta tu ùwà kuma na aba yo ba. ¹⁸ Ùwà ta ku bwu ba ashishi, ni ttu ba zhi ni ibwu kuma ni ila iru. Ni ta ttu ba zhi nu ukyekye ku Isheta gri kuma nu ukyekye ku Abachi, wre ba bu kpa inggurr zhi ku ila ure imbarr yi. Na ta kpa abubo a iso na anishirr abangga ba nggo Abachi à hla ba nu nggo a kpanye ni ingga ku nggo.’

Bulu à bre nggo uwa na ku Yesu undu nggo

¹⁹ “Uttu Agripa, à si ima yo di ingga i na inkindirr yi nggo ula ku ù da ki ingga zhi nu unkplassu.

²⁰ Ni imeme yi, ingga i bre ku anishirr ure ku nu Damasika, ni kuma nu Urushalima tuku igbu yi kago nggo i si si anu Yahudiya hen. Ni ikikre yi, ingga i kuma na abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen ni ku ddu ba di, a bu kasarr na kanga

na Abachi ku! Ni du iso tsitsirr imbarr yi i tsarr inta di aba a kasarr jiji. ²¹ A si amarr akama yo a du ani Yahuda ba a vu ingga nggo ingga i si nu Uki ku Ibarr ku na da aba ta ngu ingga. ²² Bazhi ni ima, Abachi à di zi ingga. Ima yo di ingga kri ni inggya so bre ku anishirr we, ankpinkpi na atsitsa, inkindirr yi nggo ingga ì hi yi. Inkindirr yi nggo ingga i da i si iyiyirr ima yo nggo abi kpa are ba, u Musa a da di taka la nggo, ²³ di Kristi wa à taka ki iha na taka si ni imeme ni tasi ni ibe, wre ku Ure ku wre ku ikpa ittungo ku nggo a da ku anishirr ama anu Yahuda ba na abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen, a bu bwu ba ashishi nà ta su ila iru nggi.”

²⁴ Nggo Bulu à so re meme u Festu à nggarr ito na ku di, “Bulu, ùwà i la! Ibre ta anko imuwa yi i du ùwà ta la.”

²⁵ Bulu à ddu ma di, “Ingga si la hen, ankpye Festu. Are ka nggo ingga ko re nggo à si are ajiji, i wre ingga i da ka. ²⁶ Uttu Agripa mi à hi are ka, ima yo ì du ingga so re sama ni isisu nu nggo ingga hi di à hi aseki angga ka a si ajiji, a si na ka sharri mu hen. ²⁷ Uttu Agripa, ùwà kpanye na aseki ka nggo abi kpa are ba a charr da nggo? Ingga ì hi du ùwà kpanye na ka.”

²⁸ Uttu Agripa à ddu Bulu di, “Ùwà kye du ùwà ka ka ingga ki uniga Kristi ni ikuso ntsi inggi yi?”

²⁹ Bulu à ddu ma di, “Ka ntsi, ka ì ta anko, ibarr imungga inggi i si di Abachi bu du ùwà na abangga ba nggo a so wo ingga ni re yi we a bu si nâ ti ingga i se, na bu sama na ache angga ka yo mre.”

³⁰ Mre uttu wa tuku ugonawa, u Banisi na abanu ba wemi a gru kri kikri. ³¹ Na share nggo

na ddu ikpa di, “Ugo nggo à si na inkindirr yi nggo i ma a bu ngu ma ka gri ma ku harr hen.”

³² Agripa à ddu Festu di, “Ka du ugo nggo a si ba ure ku na kuma nu Kayisa wa ku hen a ka ttu ma ttungo.”

27

A du Bulu ga ijirrigi i amasirr kuma nu Roma

¹ Nggo a kpanye di inta bu kuma ni Italiya, na ka Bulu tuku abi kri harr abanu anu Juliyo, ankpype a inkirr i abi ta iku i Roma yi nggo a yo yi di, “Inkirr i Kayisa Agostu.” ² Inta i rri ni ijirrigi i amasirr nggo so zhi nu Adramitiyu ni i ta so kuma ni igbu i unddu amasirr yi nggo si na anga ka Asiya nggo. Inta ga ijirrigi yi share. Arristaku anu Makidoniya nggo zhi ni igbu nu Tesalonika à ga inta.

³ Inta zzu na ambre ka ni rri nu Sido. Juliyo à na wre ku Bulu na du ma ku kye akpukpama du ba nu ma aseki ka nggo à zha na undu na ka nggo. ⁴ Inta gru kuchi nu uzirr ku, unddunndu ku u so go ni turr inta tankpami, inta kye ni hun hin hun ga unddu ku Sayiprosi, igbu wanggo nggo a si na atsutsu ka amasirr ka nggo. ⁵ Inta kucha inyi wa ni kashirr i anga ka Silisiya tuku Pamfiliya ni nga nu Mirra nu Lisiya. ⁶ Nabo ankpype abi ta iku wa à hi ijirrigi i so zhi nu Alezandra ni ta kuma ni Italiya, mre na di inta i rri na yi. ⁷ Inta i darr ni ijirrigi yi bwemi ki ivi shishemi ni ki iha bari ni rri nu unddu inyi ku igbu nu Kinidu. Unddunndu ku u han inta ni kuchi nu uzirr ku ga anga nggo inta i so kuma nggo. Inta kye ni darr ba ni igbu nu Salimone, wre ku igbu nu Kreti wa

nggo a si na atsutsu ka amasirr ka à bu chirr ki inta unddunndu ku. ⁸ Inta so darr ga unddu inyi ku ni ki iha bari ni nga ni inkla numa a yo yi di, inkla Izu Ijirrigi Zizi, i si ta anko zhi ni Lasiya hen.

⁹ Inta i so tanko. Uzirr ku mi ù gru ki isisu, nu nggo uhwa ku uwurr ku unddunndu ku ù ka ma ba, nggo Azhibarr Inggurr Ila Ure* wa a ka vu sarr ba. Mre u Bulu à nu ba amarr di, ¹⁰ “Akpukpa mu, ingga i kye inta ti darr ziza nggo ijirrigi imunta yi mi ni iki yi nggo ijirrigi yi i vu yi nggo ì ta na ki ndanda, anishirr mi a ta ki.” ¹¹ Ankpye abi ta iku wa à kpanye ni inkindirr yi nggo ankpye ni ijirrigi wa tuku akikye wa a da nggo, na si kpanye nu ure ku Bulu ku hen. ¹² Inkla izu ijirrigi yi i si wre nggo a ka so nabo ma nu umvru ku ni kre yi hen. Ima yo du igarr anishirr yi a gru gbirr uzirr ku kye hi di aba ka ku rri nu Fonika. Fonika à si ni igbu nu Kreti nggo kri na atsutsu ka amasirr nggo. Abubo a zu ijirrigi i amasirr wa nggo a se nabo a kri sharri ku unddunndu ku.

Unddunndu u go ni inyi wa

¹³ Unddunndu ntsi u gru so go zhi ni ikashirr, abi na undu ni ijirrigi ba a kye di aba a ta na inkindirr yi nggo a zu ni isisurr di aba ta na nggo. Na gru ttu inkpu inklo yi nggo di lo ijirrigi yi zu ni inkla iyirr ssuzzu na amasirr wa, na darr ijirrigi yi so ga unddu ku Kreti. ¹⁴ Mre unddunndu unkpi, nggo u di go zhi ni ikatu i anza ambre, u gru go zhi ni igbu wa nggo amasirr wa a ka ma yo na atsutsu

* **27:9** Azhibarr Inggurr Ila Ure wa: Ani Yahuda a di zu azhi anggo ni ise ki azhi a wre a Abachi. Azhibarr ama a di si kuma ni ivi ise yi nggo unddunndu undanda u di gru ni inyi wa.

nggo. ¹⁵ Unddunnddu ku u nggurr ni ijirrigi. Ijirrigi ima chankarr ni turr unddunnddu ni kuma, inta kye ni ba ttungo ni turr yi, ni du yi ka so ga inkla yi nggo unddunnddu ku so ba. ¹⁶ Unddunnddu unkpi ku u go inta gri nga na achi ka ivi igbu wa nggo a ri Kawuda, amasirr wa a ka ma yo na atsutsu nggo. Anga wa nggo inta i se nggo à kri sharri ku unddunnddu ku. Inta i tsi kakami nu unddunnddu ku ku ni narr uddu uvutsa ku kpa. ¹⁷ Abi darr ijirrigi ba a gba uddu uvutsa ku ni yo ni ijirrigi yi, na lo ijirrigi yi na azhizhi kago. Nu nggo a kru di ijirrigi yi ì ta ku rri nu ugbuhun ku Sirriti,[†] ni Libiya, ima yo i du ba a ttu upri inkru ku tuku iki inuma yi nggo i di zi ba ni turr ijirrigi yi nggo, na ttu ijirrigi yi ttungo du unddunnddu ku u turr yi ni so kuma. ¹⁸ Nu nggo unddunnddu ku u ka ni so go kakami nggo, aba zzu na ambre ka na ddu iki numa yi nggo ijirrigi yi i gri nggo a so tu surr nu umi ku amasirr ku. ¹⁹ U nu tarr wa zizo aba ddu aseki anuma ka ni ijirrigi yi tu surr na amasirr wa. ²⁰ Inta ma ivi shishemi sama ni hi azhi ni si hi intsintse hen, unddunnddu ku u ka ni so go kakami, inta ttu isisurr glo di inta ta ssuzzu zizi ni ijirrigi yi. ²¹ Nggo anishirr ba a so ta anko sama ni iri inkindirr, u Bulu à gru kri na ddu ba di, “Amuya, ka di imba i wo ki ingga ni si di inta i gru nu Kreti hen, inta ka si ki iha inggi yi ni vu aseki angga ka kahre ma mi hen. ²² Ziza nggo ingga i barr imba, vu isisurr. Uyirr amba a si ta ttu hen, ijirrigi yi mu i ta na ki ndanda. ²³ Unitu a Abachi wanggo nggo ingga i di ga ma ni di barr ma nggo à nga ni kri

[†] **27:17** Sirriti: Inkla inuma nggi hinga nu unddu inyi ni Libiya, nggo amasirr wa a si ta hen.

ki ingga nu ungo yirr ni ibittu, ²⁴ na ddu ingga di, ‘Si kru isisu hen Bulu, ùwà ta kri na age ka Kayisa wa. Abachi nggo à di na wre ku ùwà nggo à ta kpa anishirr ba nggo imba i so zirr ma mi nggo a ttungo.’ ²⁵ Meme nggo amuya, imba bu vu isisurr. Ingga hi Abachi à ta na inkindirr yi nggo à da ki ingga nggo. ²⁶ Ni ima mi unddunndu ku ta turr inta ko ni inkla krizhizhi numa nggo amasirr a ka yi yo na atsutsu nggo.”

²⁷ Ni ibittu na azhibarr awurr nu nes wa, unddunndu ku u turr inta kago ni inyi nu Mediterreniya wa. Na atsutsu ka ibittu ka, uwa zzu ku abi darr ijirrigi ba di inta i ko ki ywhiywhirr nu unddu ku inyi ku. ²⁸ A ba izhizhi itsarr ita i amasirr a lo ni inkpu inklo na tu yi tu yo na amasirr wa, wre ba bu hi ita i amasirr yi. Uwa si imita iso itarr ni itangba (37). A sha so na gru tsarr kye zizo amasirr wa a si imita iso itarr ni itangba (27). ²⁹ A kru di ijirrigi yi ì ta ku nggurr na angbinta, na vu ankpi anklo ane a lo yi zu nu ugo, ni inkla iyirr, na ko barr Abachi di ambre a bu nggarr. ³⁰ Abi di darr ijirrigi ba a gru ko ssu anko wa nggo aba ta kru share. A ba uddu uvutsa ku a tu yo na amasirr wa, na gru na da aba ta ku lo ankpu inklo numa ngga tu surr ni ichi i ijirrigi yi. ³¹ U Bulu à ddu ankye abi ta iku wa na abi ta iku ba di, “Abikye ijirrigi angga ba a ta si so ni inta ba ni ijirrigi hen, imba ta ki ni ijirrigi inggi yi.” ³² Abi ta iku ba a gru sarr azhizhi ka kahre na du uddu uvutsa ku ù gu kuma.

³³ Ambre a nise nggarr hwa hwa, u Bulu à tsi ku anishirr ba ango wemi di a bu zha ila a ri. À ddu ba di, “Imba i ki ivi iwurr ni ine inggi ni so sama

ni iri inkindirr. ³⁴ Innga tsi ki imba ango kpa ila ri, wre ki imba bu so tsitsirr ni si ki hen. Infunfutu iyirr i si ta nado ki imba hen.” ³⁵ Bulu à da meme nggo, na ba unfonfo na nyarr ku Abachi na ashishi ka anishirr ba, na mi ma ta. ³⁶ Anishirr ba a vu isisurr gri na gru kpa ila ri wemi. ³⁷ Inta wemi ni ijirrigi yi i si anishirr ayiyirr aha ni iso tangba na tani (276). ³⁸ Anishirr ba a ri shi wemi nggo na gru ddu alikama ka wemi a tu surr na amasirr wa du ijirrigi yi i kaki futtuttu.

Inggarr i ijirrigi yi

³⁹ Nggo ambre ka à nggarr, abikye ijirrigi ba a kye unddu ku amasirr ku chankarr na si hi inkla yi nggo aba a se hen. A hi inkla inuma i ttu itu na amasirr wa nga na ábì, na gru da aba ta turr ijirrigi yi ssuzzu nga nabo. ⁴⁰ A gye ankpu inklo ka nggo di lo ijirrigi yi zu ni inkla iyirr nggo, na du ka ji rri na amasirr wa. Na ddu azhizhi ka nggo di lo unkunkurr ku idarr ijirrigi ku nggo. Mre na gi upri inkru ku ni ichi i ijirrigi yi i zirr nggo ijirrigi yi i gru so gu ga unddunddu ku kuma nu unddu ku amasirr ku. ⁴¹ Ijirrigi yi ka ni ku nggurr nu ugbughun ku. Itu ijirrigi yi i ku harr, ankinkirr ka a hlo ugo ku nggarr.

⁴² Abi ta iku ba a na anko wa nggo aba ta ngi abi kri iharr ba wemi, wre ba bu si darr ssuzzu hen. ⁴³ U Juliyo, ankpye a abi ta iku wa à zha anko du uwa ka kpa Bulu ttungo, na han abi ta iku ba ni na inkindirr yi nggo a zha di aba a ta na yi nggo. A na meme nggo na du abangga ba nggo a hi idarr nggo, a tu rri na amasirr wa na so darr kuchi kuma na ábì. ⁴⁴ Abanu ba a vu ankpunkpu nkinkurr ka na

ankpu ijirrigi ka gri na darr na ga ba. Inta wemi na meme yo ni ssuzzu zizi nga na ábì.

28

Bulu à nga nu Malta

¹ Nggo inta ssuzzu zizi nga nu unddu ku amasirr ku, aba a da ki inta di a yo inkla ima yi nggo kri na atsutsu ka amasirr ka di Malita. ² Abi ìgbù ba a kpa inta zizi. Ahru a so ku, umvru u su, aba a mu uru di inta vri. ³ Bulu à vu infinfla inkinkurr so surr nu uru ku, ìwǎ à wo issu iru yi na gru ssuzzu ni tse Bulu nu ungo na klo ku na ku. ⁴ Nggo abi ìgbù ba a hi ìwǎ wa ni klo ku Bulu nu ungo ku na ddu ikpa di, “Ugo wa nggo à si uni ngu unushirr. Ni ifirr ssuzzu ima yi na amasirr wa mi, azhi* a amasirr wa nggo à di du anishirr a ki iha ku ikpala imbarr yi à ta ngu ma.” ⁵ Bulu mi ungo ku ìwǎ wa à jaku nu uru ku na si na ku inkindirr hen. ⁶ Abi igbu ba a kye di ukpa ku Bulu ku ù ta ssu, ka Bulu à ta gru ji jaku iku. A so ta anko na si hi inkindirr na ku Bulu hen, na kasarr da na amarr ambarr ka di Bulu à si ábáchí.

⁷ Bazhi nabo na kuma ni izzuzzu i Pubilu, ankpye unkpi uni kye igbu wa, à si ta anko hen. À kpa inta zizi, inta ki ivi itarr ni se abichirr ama. ⁸ Aki a Pubilu wa à sama nu ukpa kyekye na kurr ko wri kpakpa ku umvru, ine ihan ma uwa so kahre ayiyi. Bulu à rri kuma ku kye ma, na barr Abachi, na sa ango na ku, uwa wre. ⁹ A na meme nggo abu lolo abanu ba ni igbu wa a nga, uwa a

* **28:4** Azhi a amasirr wa: Anishirr ba a kye di a yo azhi anuma na amasirr mu di Ina Narrnarr. Azhi ama yo à taka nga ni ki amimi anishirr ba iha.

barr aba wemi a wre. ¹⁰ A ni inta aseki shishemi inta ta gru ni ijirrigi yi aba a surr ki inta aseki anuma nggo inta ta na undu na ka nu uzirr ku nggo.

Anu Bulu a gru nu Malta kuma nu Roma

¹¹ Inta ki ihwa itarr ni gru ga ijirrigi i amasirr yi nggo i zhi nu Alezandra. A yo yi di, “Anazhi Ahe,” (Kasto tuku Poluku). A na ba aha mi sa ni itu ijirrigi yi. I kri nu Malta zhi na aba mu. ¹² Inta ga yi ni nga ni rri ni igbu nu Surraku ni ki ivi itarr nabo. ¹³ Ni gru nabo nga nu Regimu. Ambre ka nggarr unddunddu u gru so go zhi ni kashirr, inta i ki ivi iha ni rri nu Putiyoli. ¹⁴ Inta i hi abiga abanu nabo, aba a di inta i so na ba ki isati iyirr. Mre inta i nga nu Roma. ¹⁵ Amuya ba nu Roma a wo inga imunta yi na gru zhi ni igbu yi gbagbamu nga ni inta ba nu Udu ku Apiyo tuku Ako a Kpa Abichirr Atarr wa. Bulu à hi ba na nyarr ku Abachi, na kaki kyekye kakami. ¹⁶ Nggo inta i rri nu Roma nggo, u Bulu ku so na nkpama na zu ku uni ta iku di a bu so gbye ma.

Bulu à re ure ku Abachi ku nu Roma

¹⁷ A ki ivi itarr u Bulu à yo ankpinkpye ba ani Yahuda ba ni issubi. A nga ni nggurr bi nggo, uwa à ddu ba di, “Amuya, ingga i si na inkindirr indanda ku aba akonta ba hen, ni si vu sarr ku aseki ka nggo akiki amunta a di na ka hen, aba vu ingga nu Urushalima a nu anu Roma ba. ¹⁸ Anu Roma ba a bi ure umungga ku kye na si hi inkindirr indanda ni ingga ku hen, na da aba ta ttu ingga ttungo. ¹⁹ Ani Yahuda ba a kà. Nggo ingga kye chankarr ni ba ure ku ni nga nu Kayisa ku. Meme

mi ingga si da di anishirr amungga a na ki ingga ndanda hen. ²⁰ Ima yo di ingga da di ingga ta hi imba ni re ni imba ba. A yo ingga na ache angga ka ku Atiko wanggo nggo ani Israila ba a surr ashishi na ku nggo.”

²¹ Aba a ddu ma di, “Inta i si kpa ungbamvu numa zhi nu Yahudiya ku inga imuwa yi hen. Uyirr nu umi ku amuyirr amunta a si zhi nabo na ni da ki inta inkindirr indanda ni itu imuwa hen. ²² Ni ima mi, inta zha di inta ta wo amarr amuwa nu nggo a re ndanda ni itu i nggurr bi yi nggo ùwà se nu umi nggo.”

²³ A zu ivi i nggurr bi nu Bulu ku, anishirr shishemi a nga ni inkla yi nggo Bulu à di so. Uwa so di bre ba are ka ittu i Abachi yi zhi na ambre ma ni ibittu. À kri karrkarr du uwa ta du ba kpanye nu ure ku Yesu ku zhi na Are ka Musa tuku icharr i Abi kpa are yi. ²⁴ Abanu ambarr ba a kpanye nu ure umaku, abanu ba a si kpanye hen. ²⁵ A re varrvarr ku ikpa, na ga ki na nkanka, nggo u Bulu à da di, “Ima ma nggo Izhi Iwre yi i du Ishaya uni kpa are Abachi wa à da di:

²⁶ “Kuma ku da ku anishirr angga ba di,
 “Imba ta wo, ni wo yo mre ni ta ssurr achi ka
 inkindirr yi nggo imba i wo nggo;
 imba ta kye kakami ni si ta kye hi hen.”

²⁷ A si nggo isisurr i anishirr angga ba i tsi kakami;
 a ka si wo ure na atu ambarr ka hen,
 na ttu ashishi ambarr ka.

Na ka di i si si meme hen, ashishi ambarr ka ka kye
 hi,
 atu ambarr ka ka wo ure,
 isisurr imbarr yi i ta hi inkindirr krizhizhi mi

aba ka kanga ni ingga ku, ingga ka du ba wre.' ”†

²⁸ Ni ikikre yi Bulu à ddu ba di, “Imba bu hi di Abachi à zha du uwa ta kpa abangga ba nggo a si si anu Yahuda hen ttungo! Aba a ta shirr atu na ku.” [²⁹ Nggo Bulu à re kre, anu Yahuda ba re kisa kakami ni ikpa na ga share.]

³⁰ Bulu so ki ase aha ni iko yi ihan inklo, na so di kpa anishirr ba wemi nggo a di so nga na ku. ³¹ Na so di bre are ka Ittu i Abachi yi, na bre are ka Atiko Yesu Kristi, sama ni isisu. Undurr à si han ma hen.

† **28:27** Kye zizo Ishaya 6:9-10.

Ungbamvu Ku Abachi Azhi Ahehe Ka New Testament in Ninzo (NI:nin:Ninzo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ninzo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789156047

The New Testament

in Ninzo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

d46fed5f-6317-5355-ab77-aef8925db2e6